

DE DOOFPOTTEN

Copyright © Georges Timmerman/Uitgeverij Hadewijch, 1997
Uitgeverij Hadewijch, Vrijheidstraat 33, B-2000 Antwerpen
Zetwerk Intertext, Antwerpen
Omslag Herman Houbrechts
ISBN 90 5240 411 9
D 1997 4237 12
NUGI-code 661/654/656

Verspreiding voor België: Westland NV, Schoten
Verspreiding voor Nederland:
Bosch & Keuning uitgeversgroep, Baarn

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of
openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke
andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke
toestemming van de uitgever

No part of this book may be reproduced in any form, by print,
photoprint, microfilm or any other means, without written
permission of the publisher

Georges Timmerman

De
*D*oofpotten

De sabotage van het Hoog Comité van Toezicht

Hadewijch / De Morgen

Antwerpen - Baarn - Brussel

Woord Vooraf

Politici kunnen moeilijk aan de verleiding weerstaan om terug te grijpen naar het oudste en eenvoudigste recept uit grootmoeders keuken: de doofpot. Ze proberen te verhinderen dat hun duistere zaakjes aan het licht komen, dat de affaires grondig worden uitgezocht of opgehelderd. Wat niet bekend is bestaat niet, en wat niet wordt bestraft is nooit gebeurd.

In het midden van de jaren tachtig, toen de affaire Kirschen losbrak, greep de toenmalige minister van Justitie Jean Gol (PRL) in. Met het Charter van de Belastingplichtige kortwiekte hij de Bijzondere Belastinginspectie (BBI), de enige dienst die de grote belastingfraude efficiënt kon aanpakken. Tien jaar later, in het midden van de jaren negentig, herhaalt de geschiedenis zich. De politici worden geplaagd door een lawine van politieke schandalen. De oplossing ligt voor de hand. Het Hoog Comité van Toezicht (HCT), een van de weinige diensten die overheids corruptie efficiënt kan aanpakken, moet voor de bijl.

Het Hoog Comité is de waakhond van de overheid. In feite bestaat het HCT uit twee onderdelen: een college en een bestuur. In het college zitten vertegenwoordigers van alle gecontroleerden: topambtenaren van de ministeries, hoge officieren van het leger en ondernemers uit de bouwsector. Dat college wordt verondersteld bemiddelend op te treden bij betwistingen over overheidsopdrachten, maar het leidt een slapend bestaan. Het bestuur van het HCT verricht de eigenlijke opsporing van fraude en corruptie. Het is een administratieve dienst met politionele bevoegdheid die alle vormen van be-

drog, corruptie, fraude, belangenvermenging en verduistering van en met overheidsgeld moet opsporen en bestrijden.

De wet van 26 april 1962 verleent de speurders van het HCT het statuut van officier van gerechtelijke politie. Ze zijn bevoegd om inbreuken op te sporen en in PV's vast te leggen, die rechtsgeldig zijn tot het bewijs van het tegendeel. De wet van 8 juli 1969 heeft hun statuut nog uitgebreid. De speurders van het HCT zijn allemaal 'officier van gerechtelijke politie, hulpofficier van de procureur des konings en van de krijgsauditeur'. Het organiek reglement, dat de regering in 1970 bij koninklijk besluit heeft vastgelegd, bepaalt dat het bestuur van het HCT politieel bevoegd is voor alle ministeriële departementen, alle instellingen van openbaar nut en alle begunstigen van overheidstoelagen. Voor zijn werk beschikt de dienst enquêtes 'over de ruimste onderzoeksbevoegdheid'. Men 'vergat' echter in 1970 de politieel bevoegdheid over de provincies, de steden en gemeenten in het organiek reglement op te nemen.

Deze vergetelheid had voor gevolg dat het Comité bijvoorbeeld geen onderzoek kon instellen naar de vermeende fraude bij de bouw van een nieuw gemeentehuis van Brasschaat. In een stelsel van louter administratief toezicht kan passieve corruptie of 'poging tot omkoping' pas door het HCT onderzocht worden nadat het parket eerst een onderzoek heeft gedaan en de strafbare feiten heeft vastgesteld. Zolang het parket het vertikt daarvoor te zorgen, kan het HCT niets doen. In een stelsel van politieel toezicht daarentegen kan het HCT zelf naar strafbare feiten op zoek gaan en deze via een proces-verbaal aan het parket overmaken.

Van oudsher valt het HCT onder de eerste minister. Dat heeft de wetgever in 1910 zo gewild. Hieruit putte het Comité zijn gezag om alle overheidsdiensten in de gaten te houden. Alle ambtenaren zijn immers wettelijk verplicht strafbare feiten die ze te weten komen aan het bestuur van het HCT te melden. Sedert begin 1996 behoort het HCT echter niet meer tot de diensten van de eerste minister. De dienst werd overgeheveld naar het departement van Ambtenarenzaken. Die overheveling paste in het beleid van premier Jean-Luc Dehaene (CVP) en gewezen minister van Binnenlandse Zaken en Ambtenarenzaken Louis Tobback (SP). Zij zagen het HCT in de eerste plaats als een instelling voor administratief toezicht op de overheidsdiensten en wilden de resterende politieel bevoegdheid, die het Comité de laatste

jaren met redelijk doortastendheid gebruikte, graag aan banden leggen. Dat is niet helemaal gelukt. Door de affaire Dutroux voelen de politici de hete adem van de publieke opinie in hun nek.

In het najaar van 1996, na de ontdekking van het netwerk rond Marc Dutroux en de vondst van vier kinderlijkjes in een Waals dorpje, verkeerden de Belgische instellingen in shocktoestand. Een golf van emotie sloeg over het land. Grote delen van de bevolking voelden sympathie met de ouders van verdwenen of vermiste kinderen, maar tegelijk was er ook machteloze woede over het falen van het overheidsapparaat. Naarmate er meer details over de zaak boven water kwamen, werd duidelijk hoezeer het gerecht en de politiediensten hadden geblunderd. Bovendien werden de media overstelpt met nieuwe informatie en tips over echte en vermeende affaires die mogelijk in de doofpot werden gestopt. Het land kwam massaal op straat tegen het geknoei en gesjoemel, tegen het gearrangeer achter de schermen, de onrechtvaardigheid en de klassenjustitie.

In dit klimaat werden ook de disfuncties blootgelegd in de werking van het HCT. Die disfuncties zijn niet uniek voor deze politiedienst. Andere onderdelen van het overheidsapparaat lijden aan gelijkaardige symptomen. Het werk van de parlementaire commissies rond het onderzoek naar de Bende van Nijvel, de volkerenmoord in Ruanda en de zaak Dutroux brengen dezelfde structurele problemen aan het licht bij de gerechtelijke politie, de rijkswacht, het gerecht en het leger. Telkens gaat het om zeer hiërarchisch gestructureerde organisaties, die geen externe controle toelaten en die geperverteerd zijn geraakt door een combinatie van politieke benoemingen, occulte politieke interventies en soms regelrechte sabotage. Steeds weer opnieuw blijken er voldoende politieke volgelingen te vinden die ervoor zorgen dat, als het voor bepaalde politici of partijen te benauwd wordt, een en ander onder de mat wordt geveegd.

Op jacht naar corruptie, maar niet te fanatiek

Terwijl het koninkrijk België overspoeld wordt door politieke schandalen en de publieke opinie schreeuwt om een doortastende aanpak van de politieke corruptie en het geknoei bij het gerecht, moet het Hoog Comité van Toezicht lijdzaam toezien. Het HCT, de politiedienst die fraude met overheidsgeld moet opsporen, is grotendeels verlamd en nog nauwelijks operationeel. De enige gespecialiseerde anti-corruptiedienst die het land rijk is, ligt op apegapen en worstelt met de diepste malaise in haar bestaan.

‘De dienst werd het slachtoffer van een sluipmoord met voorbedachten rade,’ zegt een hooggeplaatste bron binnen het HCT. ‘Om te begrijpen wat er gebeurd is, moet men de evolutie grondig, nauwgezet en in detail gevolgd hebben. Het scenario werd weliswaar consequent volgehouden, maar het werd niet als dusdanig op voorhand bedacht. Het plan kreeg langzaam vorm in de loop der jaren, naarmate de gebeurtenissen zich opvolgden. Bovendien werd het scenario af en toe ook doorkruist door niet-ingecalculeerde incidenten, zoals het uitbarsten van de ABOS-schandalen, eind 1995.’

De verregerende politisering van de dienst, een kanker die zich al tientallen jaren heeft genesteld in haast alle geledingen van het overheidsapparaat, heeft vooral bij het HCT nefaste gevolgen. Alle grote

politieke partijen hebben bij de enquête dienst van het HCT hun mannetjes geplaatst. Politieke apparatsjiks binnen de dienst laten geen kans onbenut om politieke tegenstanders een voetje te lichten of hun eigen broodheren in bescherming te nemen. Om politiek geladen onderzoeken van het HCT te manipuleren en te saboteren bestaat immers een uitgebreid arsenaal van methoden.

Jarenlang volgehouden mismanagement door de federale overheid, de onwil van de magistratuur om disfuncties in eigen rangen aan te pakken, de plaag van de politieke benoemingen – met alle gevolgen vandien voor het onderzoekswerk zelf –, de op het eerste gezicht kinderachtige maar bij nader inzien voornamelijk partijpolitiek geïnspireerde intriges tussen de HCT-leiders onderling en de doelbewuste verrottings- en ontmoedigingsstrategie van de regeringen Dehaene hebben tenslotte hun doel bereikt. Het Hoog Comité ligt plat. Moegetergd en moegestreden moeten de topspeurders van het HCT tot de ontnuchterende en beangstigende vaststelling komen dat het bestrijden van politieke corruptie in dit land een hopeloze onderneming is geworden.

DE CLERCK EN DE ERFENIS VAN CHARLES WOESTE

Dat de enquêteurs van het HCT de afgelopen jaren de euvele moed hadden om herhaaldelijk huiszoekingen uit te voeren op ministeriële kabinetten en partijhoofdkwartieren, namen de regeringspartijen hen niet in dank af. In het raam van het onderzoek naar het smeerpijpdossier kreeg het CVP-hoofdkwartier in de Tweekerkenstraat op 20 december 1991 onverwacht bezoek van het HCT. Op 3 september 1992 vielen de HCT-speurders binnen in de Wetstraat 16, het kabinet van premier Dehaene, op zoek naar mogelijk gesjoemel met overheidsopdrachten voor rattenverdelging. Op 9 maart en 27 mei 1994 volgden invallen bij de PSC, waarbij het HCT zocht naar sporen van illegale partijfinanciering door de gewezen Brusselse minister Jean-Louis Thys. Socialistische prominenten aan beide zijden van de taalgrens kregen dan weer ruimschoots hun portie in de Agusta/Dassault-smeergeldzaak en aanverwante dossiers. Zoveel ijver zorgde voor zenuwachtigheid in de partijcenakels. Er werden tegenmaatregelen genomen om het HCT af te remmen, aan banden te leggen en zo vlug mogelijk vleugellam te maken.

Minister van Justitie Stefaan De Clerck (CVP) dook in de archieven. Hij zocht en vond wat hij nodig had: een oude ministeriële richt-

lijn waarmee hij paal en perk kon stellen aan de onaangekondigde invallen van HCT-speurders op ministeries en kabinetten. Dat die omzendbrief dateerde van het gezegende jaar 1884 en uitgevaardigd werd door een verre voorganger, de toenmalige minister van justitie Charles Woeste (in de geschiedenisboeken geboekstaafd als de conservatief-katholieke politicus uit Aalst die priester Daens ten gronde heeft gericht), deed niets ter zake. De wil van Woeste is ook vandaag nog wet: het gerecht mag niet onaangekondigd binnenvallen op een ministerie om daar documenten op te vragen die het voor een onderzoek nodig heeft. Bovendien mag de regering ook naar eigen goeddunken documenten achterhouden.

Op 22 september 1995 stuurde De Clerck een brief naar de vijf procureurs-generaal om hen te herinneren aan het bestaan van de sinds lang vergeten omzendbrief van Woeste, die elk serieus onderzoek naar corruptie bij de overheid zo goed als onmogelijk maakt. 'Tijdens het voorbijge gerechtelijk jaar hebben magistraten onderzoeksdaaden gesteld die ook huiszoekingen in ministeriële departementen noodzakelijk maakten,' schreef De Clerck (zie document 1). 'In dat verband wens ik u te herinneren aan de inhoud van een zeer oude omzendbrief van 14 juli 1884 waarbij wordt gesteld dat, alhoewel de regering de verplichting heeft om mee te werken aan het gerechtelijk onderzoek, zij niet verplicht kan worden alle rijksarchieven zonder onderscheid over te maken aan de onderzoeksrechters, noch onmiddellijk in te gaan op hun vorderingen ongeacht de nadelen waartoe dit aanleiding kan geven voor de dienst. Om dergelijke moeilijkheden te vermijden, werd in de omzendbrief noodzakelijk geacht dat telkens een voorafgaand akkoord werd uitgewerkt tussen de rechterlijke en de uitvoerende macht. In dit overleg met de magistratuur moet de uitvoerende macht worden vertegenwoordigd door de secretaris-generaal van een departement, aan wie ook kan worden gevraagd om volstrekte geheimhouding te bewaren over een geplande huiszoeking in zijn departement.'

VELU EN WOESTE: EEN STRIJD

Er staat wat er staat: op bevel van de Justitieminister moeten geplande huiszoekingen voortaan vooraf worden besproken met de secretaris-generaal, de hoogste ambtenaar van het betrokken ministerie. Die kan weliswaar worden 'gevraagd' om zijn mond te houden over de op til

Document 1

Minister Stefaan De Clerck herinnert de procureurs-generaal
aan het bestaan van de richtlijn van Woeste.

zijnde inval, maar het valt te vrezen dat het verrassingseffect van een huiszoeking op die manier toch wel een beetje verloren dreigt te gaan. 'Wij weten allemaal,' zei VLD-kamerlid Marc Verwilghen tijdens een interpellatie over deze kwestie, 'dat degenen die tot secretaris-generaal worden benoemd zeer vaak op politieke gronden zijn benoemd. Vreest de minister niet dat zij hun broodheren, die voor hun benoeming hebben ingestaan, desgevallend vooraf zullen tippen en dat het verrassingseffect waarmee een inbeslagname of een huiszoeking gepaard gaat, volkomen zal teloorgaan?'

Als bijlage bij zijn brief verstuurde De Clerck een soort update van de omzendbrief van Woeste. Het betreft een circulaire van 14 mei 1968, opgesteld door Jacques Velu, op dat moment procureur in Brussel, later bevorderd tot procureur-generaal van het Hof van Cassatie. Praktisch ziet Velu het zo: 'Telkens als een onderzoeksrechter zich voornemt een huiszoeking te doen in een ministerieel departement, zal hij – zo mogelijk twee dagen vooraf – de magistraat die op het parket de zaak behandelt, van dat voornemen op de hoogte brengen. Na advies van de heer procureur-generaal zal ik mij dan persoonlijk in verbinding stellen met de heer secretaris-generaal van het betrokken ministerie. Als de onderzoeksrechter dat verlangt, zal ik die secretaris-generaal verzoeken geen enkel ambtenaar van zijn departement te verwittigen.' Lees: als de onderzoeksrechter verzuimt om het uitdrukkelijk te vragen, kan de topambtenaar meteen groot alarm geven.

Over de vraag welke documenten al dan niet in beslag mogen worden genomen, houdt Velu zich op de vlakte. Er is natuurlijk het recht van de ministers en ambtenaren om het beroepsgeheim in te roepen, meent de magistraat. Maar: 'hoever dat geheim precies reikt en hoezeer het in rechte mag worden aangevoerd, is onmogelijk te bepalen'. Uiteindelijk moet de onderzoeksrechter hierover zelf beslissen. 'Desnoods,' oppert Velu, 'zal hij zich daartoe laten voorlichten door de chefs van de administratie of zelfs door de minister'. Onderzoekersrechter moeten zich in geval van twijfel dus laten adviseren door potentiële verdachten. Dat is volgens Velu trouwens ook de reden waarom de onderzoeksrechter én de betrokken parketmagistraat altijd persoonlijk aanwezig moeten zijn bij dergelijke acties. Velu: 'Aldus kan de magistraat die de huiszoeking doet, de moeilijkheden die zich daarbij mochten voordoen, rechtstreeks en persoonlijk oplossen met de secretaris-generaal, met de kabinetschef of met de minister zelf.'

BIJ DE DUIVEL TE BIECHTEN

Hoe verloopt deze procedure in de praktijk? Stel dat het gerecht een huiszoeking wil doen bij het federale ministerie van Economische Zaken. In dat geval moet de inval vooraf doorgesproken worden met secretaris-generaal Lambert Verjus (PS), een vroegere kabinetschef van Alain Van der Biest, de gewezen PS-minister die verdacht wordt van de moord op PS-peetvader André Cools. Verjus is de vroegere voorzitter van de Luikse PS-federatie. Hij is ook de man wiens auto op onverklaarbare manier uitbrandde, enkele uren voor de aanslag op Cools. Bij het ministerie van Middenstand en Landbouw moet het gerecht vooraf contact opnemen met secretaris-generaal Clément Crohain (PSC), gewezen kabinetschef van CVP-Landbouwminister Paul De Keersmaecker. Op het ministerie van Tewerkstelling en Arbeid komen de speurders terecht bij Michel Jadot (PS), de vroegere kabinetschef van onder meer Van der Biest en Philippe Moureaux en de levensgezel van ABVV-topvrouw Mia De Vits. De secretaris-generaal van het ministerie van Ambtenarenzaken is dan weer Michel Damar (PS), alweer een gewezen kabinetschef, die deze functie combineert met het voorzitterschap van de NMBS.

Op het niveau van de Vlaamse administratie worden de sleutelposities eveneens grotendeels bemand door voormalige kabinetschefs, mensen die als geen ander vertrouwd zijn met het politieke machts spel. Eric Stroobants (CVP), secretaris-generaal van het departement Coördinatie, verdiende zijn sporen bij minister Gaston Geens. Leo Victor (SP) van het departement Algemene Zaken en Financiën deed hetzelfde bij minister Norbert De Batselier. Helemaal hallucinant zou een huiszoeking worden bij het departement Economie, Werkgelegenheid, Binnenlandse Aangelegenheden en Landbouw. Daar is de secretaris-generaal immers nog steeds Johan Delanghe (SP), de man die in 1995 als verdachte in de Agusta-smeergeldaffaire wekenlang in voorhechtenis zat in de gevangenis van Lantin.

VANDE LANOTTES KLACHT

Toen de krant *De Morgen* in oktober 1996 het bestaan van de Woesterichtlijn opnieuw onder de aandacht bracht, reageerde het kabinet van Justitieminister De Clerck gepikeerd. 'De minister heeft geen enkele nieuwe regeling ingevoerd inzake de procedure van huiszoekingen op ministeries,' stelde Chris Lecluyse, de woordvoerder van De

Clerck. Het leek begrijpelijk dat de minister, die zich profileerde als de kampioen van de tot-op-de-bodem-aanpak in de zaak Dutroux, niet graag herinnerd werd aan dit initiatief.

Blijft de vraag waarom De Clerck het nodig vond om de oude circulaire van Woeste af te stoffen. De aanleiding hiervoor bleek een huiszoeking bij het ministerie van Binnenlandse Zaken in de loop van 1995. 'De vastgelegde procedure, waarbij de secretaris-generaal op voorhand wordt verwittigd, werd toen uitzonderlijk niet gerespecteerd,' verklaarde Lecluyse. 'Daarom heeft minister van Binnenlandse Zaken Johan Vande Lanotte (SP) op 16 juni 1995 aan de minister van Justitie gevraagd om de bestaande procedure in herinnering te brengen. Vande Lanotte verwees naar vroegere richtlijnen, die blijkbaar niet meer worden gerespecteerd. Zo is de zaak aan het rollen gegaan.'

Volgens de woordvoerder betekent dit echter niet dat de maatregel onverminderd van kracht zal blijven. Minister De Clerck werd in de zomer van 1996 over de zaak geïnterpelleerd door Agalev-senator Eddy Boutmans en VLD-kamerlid Marc Verwilghen. In zijn antwoord gaf De Clerck toe dat zijn brief verkeerd kan worden begrepen en dat er dingen in kunnen worden gezocht die hij niet heeft bedoeld. Hij antwoordde verder dat het manifest onjuist is dat voor elke huiszoeking en voor elke inbeslagneming toelating moet worden gevraagd aan de secretaris-generaal. Lecluyse: 'Omdat zijn brief tot misverstanden aanleiding heeft gegeven, kondigde de minister aan dat de richtlijn dringend gecorrigeerd moest worden om elke dubbelzinnigheid uit de wereld te helpen. De werkwijze volgens dewelke de secretaris-generaal moet worden verwittigd zodat hij aanwezig kan zijn, moet verder worden onderzocht. Tijdens een van de eerstvolgende vergaderingen van het college van de procureurs-generaal zal daar werk van gemaakt worden.'

De minister kondigde aan dat hij voor een nieuwe richtlijn zal zorgen 'die ondubbelzinnig klaar en duidelijk is'. Een aanpassing of modernisering van de tekst bleef evenwel voorlopig bij een vrome wens. 'Omwille van de grote actuele prioriteiten op de dagorde van het college werd dit onderwerp nog niet op de agenda geplaatst,' zei Lecluyse. 'U zal willen begrijpen dat er op het huidige ogenblik grotere prioriteiten bestaan voor justitie dan het actualiseren van een omzendbrief van 1884 die, voor zover ons bekend, geen aanleiding is geweest voor misbruiken. Of kent u misschien voorbeelden van se-

cretarissen-generaal die misbruik hebben gemaakt van deze procedure? Het principe van de vrijheid van het onderzoek wordt door de omzendbrief niet geschaad en de bevoegdheden van de onderzoeksmagistraat worden hoegenaamd niet aangetast. Het gaat enkel om een organisatorische maatregel. Vergelijk het met de aanwezigheid van een stafhouder tijdens een huiszoeking bij een advocaat, waarbij de stafhouder eventueel een oordeel moet vellen over het feit of het beroepsgeheim al dan niet mag worden ingeroepen.'

HOE BESCHERM IK MIJN COLLEGA-MAGISTRATEN?

Willy De Smet, de voorzitter van het Hoog Comité van Toezicht, was tot voor kort tegelijkertijd ook eerste voorzitter van het hof van beroep te Gent. Sinds deze magistraat van CVP-signatuur in 1989 voorzitter van het HCT werd, zorgt hij vanuit die positie voor de bescherming van zijn collega-magistraten. Als voorzitter zit De Smet op een mooie uitkijkpost: hij is op de hoogte van alle gerechtelijke opdrachten die de HCT-enquêteurs uitvoeren, hij bepaalt zelf welke enquêteurs welke opdracht zullen doen en hij behoudt zichzelf het recht voor iedere enquêteur desgevallend weer van zijn opdracht te ontheffen. Hij wordt voortdurend geïnformeerd over de stand van het onderzoek en krijgt alle opgestelde processen-verbaal onder ogen. Bovendien moeten alle nieuwe klachten of aangiften die het HCT ontvangt, via de voorzitter passeren.

Het gebeurt regelmatig dat de voorzitter persoonlijk besluit om klachten die wijzen op strafbare feiten zonder gevolg te klasseren. Bij voorkeur maakt De Smet daarbij gebruik van gele 'Post-it-papiertjes'. Op zo'n papiertje schrijft hij dan zijn instructies, zoals bijvoorbeeld: 'Seponeren. Niets wijst op afwending van toelagen' (zie document 2). Het handige van deze methode is dat het gele briefje makkelijk en zonder sporen na te laten verwijderd kan worden uit het dossier. Dat laat de voorzitter toe met een stalen gezicht te beweren dat hij het dossier nooit onder ogen heeft gekregen, laat staan dat hij opdracht gegeven zou hebben om te seponeren. Deze en andere praktijken van voorzitter De Smet werden aan de kaak gesteld door Alain Canneel en Willy Vermeulen, de twee leidinggevende ambtenaren van het HCT. Op 24 februari 1994 schreven Canneel en Vermeulen samen een brief naar Freddy Troch, de voorzitter van het Comité P. 'Wanneer door de enquêteurs van het HCT in sommige van deze zaken ambtshalve toch

een onderzoek wordt ingesteld,' aldus deze brief, 'blijken de feiten meestal te kloppen en belastend te zijn voor politici die tot de politieke familie van de voorzitter behoren.'

Telkens als het HCT een klacht ontvangt waarbij een magistraat betrokken is, laat De Smet merkwaardig genoeg géén initieel proces-verbaal opstellen, zoals de normale procedure het nochtans voorschrijft. Zelf kan De Smet zo'n PV niet opstellen, omdat hij niet het statuut van officier van gerechtelijke politie heeft. Maar aan bevoegd personeel heeft de voorzitter geen gebrek: het HCT telt ongeveer honderd enquêteurs die de bevoegdheid hebben van officier van gerechtelijke politie en die perfect in staat zijn om volgens de regels van de kunst een proces-verbaal op te stellen. De Smet geeft er echter de voorkeur aan om dergelijke zaken op een meer informele manier aan te pakken: hij brengt de procureur-generaal van het betrokken rechtsgebied telefonisch op de hoogte of hij stuurt een 'strikt persoonlijke en vertrouwelijke' brief.

Daarbij is het belangrijk te weten dat het opstellen en versturen van een initieel proces-verbaal het gerechtelijk apparaat onherroepelijk in gang zet. Een PV is een officieel document, voorzien van een nummer, dat behandeld wordt door een hele keten medewerkers van het gerecht, gaande van de griffier tot de hoogste magistraat, die van de eerste tot de laatste gebonden zijn aan het beroepsgeheim en die het document via de geëigende kanalen en volgens de voorgeschreven regels moeten verwerken. Misschien is het precies dat wat voorzitter De Smet wenst te vermijden? Stel u voor dat een gewone griffier op die manier weet zou kunnen krijgen van een misstap van een hoge magistraat.

Mogelijk geeft De Smet de voorkeur aan de informele weg vanuit een verkeerd begrepen superioriteitsgevoel. Maar er bestaat nog een andere, nog gevaarlijkere interpretatie. 'Mijn conclusie is dat De Smet hier een doelbewust systeem hanteert,' verklaart een topman van het HCT. 'Dat systeem is niet zonder risico's. De procureurs-generaal kunnen namelijk de informatie die De Smet hen geeft gebruiken om chantage te plegen op hun ondergeschikte magistraten. Dergelijke informatie is een uitstekend drukingsmiddel om jongere, minder vastgeroeste magistraten in de pas te doen lopen. Met het systeem De Smet wordt een voorraad chantagemateriaal gecreëerd, waarmee de procureurs-generaal een occulte macht kunnen uitoefenen op hun

ondergeschikten en zelfs gerechtelijke onderzoeken in deze of gene richting kunnen sturen.'

In de eerder genoemde brief van de twee HCT-topmannen aan het Comité P werd het probleem als volgt aangekaart: 'Deze handelswijze doet nodeloos het risico ontstaan dat een magistraat de aldus medegedeelde elementen zou aanwenden om personen clandestien onder druk te zetten. De ervaring leert dat magistraten het aandurven om ten opzichte van ondergeschikte collega's dergelijke elementen aan te wenden om deze laatsten onder druk te zetten. Meerdere magistraten bevestigden dat dit bijvoorbeeld het geval is met betrekking tot een substituut die thans op een groot parket de leiding heeft van de financiële sectie.' Bedoeld is hier substituut Paul Wolles van het Antwerpse parket, die onder meer optrad als openbaar aanklager in de zaak Stuyck en een reeks andere financiële fraudezaken.

Als gevolg van deze informele aanpak wordt het voor de minister van Justitie ook onmogelijk om enig zicht te krijgen of controle uit te oefenen op het seponeringsbeleid van de procureurs-generaal. De minister kan immers op geen enkele manier weet hebben van het bestaan van zulke dossiers, laat staan dat de minister gebruik zou kunnen maken van zijn positief injunctierecht (dit is de mogelijkheid om zelf een onderzoek te bevelen) om de procureurs-generaal te dwingen mistoestanden waarbij magistraten betrokken zijn te vervolgen. Zelfs indien de minister de politieke wil zou hebben om komaf te maken met situaties van klassenjustitie, waardoor magistraten die iets mispeuterd hebben nooit vervolgd worden, dan kan hij dat niet eens bij gebrek aan basisgegevens.

Document 2

HCT-voorzitter Willy De Smet maakt gebruik van gele 'Post-it-papierjes' die geen sporen nalaten. 'Seponeren,' schreef hij in dit voorbeeld. 'Niets wijst op een afwending van toelagen.'

Tien manieren om een anti-corruptiedienst te kelderen

De langzame sluipmoord op het Hoog Comité van Toezicht voltrok zich in stilte, gespreid over een periode van meer dan vijf jaar. De anti-corruptiedienst had zich in het begin van de jaren negentig bijzonder efficiënt getoond. Te efficiënt, vonden de regeringspartijen. Daarom werd het HCT door een combinatie van kleine en grote maatregelen systematisch ondermijnd, afgebroken, gedemotiveerd en onschadelijk gemaakt. In dit hoofdstuk zetten we de maatregelen op een rijtje die tot resultaat hadden dat de slagkracht van het HCT werd afgezwakt. Dat gaat van het overhevelen van het Hoog Comité van de diensten van de Eerste Minister naar het minder prestigieuze ministerie van Ambtenarenzaken, over het beknibbelen op werkingskosten tot het radicaal afpakken van bevoegdheden. Verder worden de speurders van het HCT bedolven onder prutsdossiers, overstelpt met dwaze bureaucratische maatregelen en verplicht om met 25 man tegelijk gedurende een half jaar een zinloze cursus te volgen. Bovendien wordt de dienst geteisterd door het bekvechten tussen de voorzitter en de administrateur-generaal en tussen de administrateur en zijn adjunct, territoriumgevechten die onder meer persoonlijke maar ook en vooral politieke motieven hebben.

1 VAN KOERS VERANDEREN

Terwijl de laatste regering Martens nog aanstuurde op een nieuwe dynamiek van het HCT en de dienst wilde moderniseren en uitbouwen tot een performante en gespecialiseerde anti-corruptie-eenheid, veranderde de eerste regering Dehaene in de zomer van 1993 het geweer plots van schouder. Onder impuls van toenmalig minister van Binnenlandse Zaken Louis Tobback (SP) moest het HCT haar gerechtelijke opdrachten beperken, of nog beter, volledig opgeven en zich omvormen tot een onschuldige en ongevaarlijke inspectiedienst voor de federale ambtenarij. Hoewel dit plan grotendeels mislukte, werd er toch aanzienlijke schade toegebracht aan de slagkracht van de dienst.

2 TEGENSTRIJDIGE RICHTLIJNEN GEVEN

De machtsstrijd aan de top van het HCT, die zelf het gevolg is van de opeenvolgende conflicten tussen de dienst en de politieke wereld, had nare gevolgen voor de goede werking van het Comité. Als de voorzitter, een magistraat van CVP-strekking, gerechtelijke opdrachten gaf, dan kwam de administrateur-generaal, een topambtenaar van PS-origine, met de mededeling dat er dringender zaken waren. Als administrateur-generaal Canneel in een dienstmededeling bepaalde dat elke nieuwe vraag tot onderzoek aan hém moest gemeld worden, bestoekte voorzitter De Smet de enquêteurs prompt met richtlijnen waarin stond dat elk onderzoek eerst bij hém moest gemeld worden. Het was voldoende dat de ene 'wit' zei, opdat de andere 'zwart' zou roepen. De medewerkers werden jarenlang bestoekt met tegenstrijdige dienstorders, die alleen bedoeld waren als munitie in een papieren guerrilla-oorlog tussen de leiders.

André Flahaut (PS), die als minister van Ambtenarenzaken bevoegd werd voor het HCT, deed er nog een schepje bovenop. Hij vaardigde eind 1995 een ministeriële beleidsbrief uit over de werking van het HCT, waaruit bleek dat administrateur-generaal Canneel opnieuw de leiding kreeg over gerechtelijke onderzoeken. Maar Flahaut moest zijn richtlijn prompt weer inslikken na hevige protesten van de CVP, de vakbonden van het HCT-personeel en van Agalev-senator Eddy Boutmans. De poging tot partijpolitieke machtsgreep uit PS-hoek lag er net iets te dik bovenop.

3 OVERHEVELEN NAAR EEN ANDER MINISTERIE

Onder impuls van Dehaene en Tobback besliste de ministerraad eind juli 1993 dat het HCT tegen 1 januari 1996 weggehaald zou worden bij de diensten van de Eerste Minister en zou worden overgeheveld naar het nieuw opgerichte federale ministerie van Ambtenarenzaken. Dat was op zich al een degradatie. Ambtenarenzaken is een weinig prestigieus ministerie, bestaande uit een allegaartje van logistieke diensten zoals het Vast Wervingssecretariaat, het Federaal Aankoopbureau, de Regie der Gebouwen enzovoort. Bovendien ging de overheveling gepaard met opvallend veel geknoei. Eind 1994 werden de koninklijke besluiten gepubliceerd die de oprichting van het nieuwe ministerie mogelijk maakten. Het KB bepaalde dat het HCT ten laatste op 1 januari overgeheveld moest zijn naar Ambtenarenzaken. Maar onder druk van administrateur-generaal Canneel werd de dienst al in de zomer van 1995 onder de politieke verantwoordelijkheid van minister Flahaut gebracht, terwijl het HCT formeel nog steeds een onderdeel was van de diensten van de Eerste Minister. De verwarring was daarmee compleet. Welk ministerie was bijvoorbeeld budgettair verantwoordelijk in die periode? Een bijkomend gevolg is dat de administratieve controle over het HCT momenteel volledig in handen is van PS'ers: minister Flahaut, secretaris-generaal Damar en administrateur-generaal Canneel.

'De overheveling van het HCT van de diensten van de Eerste Minister naar het departement Ambtenarenzaken heeft niets te maken met het monddood maken van de dienst,' verklaarde premier Dehaene bij herhaling. 'Ik ben nooit tussenbeide gekomen in de werking van het Hoog Comité, dat enkel administratief afhankelijk is van de regering. De ambtenaren hangen direct af van het gerecht als het om gerechtelijke operaties gaat. De overheveling vloeiende voort uit een functionele en operationele keuze.'

4 BUDGETTAIR WURGEN

Vanaf het begin van de jaren negentig, na de eerste belangrijke politieke onderzoeken van het HCT en vooral na de huiszoeking op het CVP-hoofdkwartier in 1991, kreeg de dienst te maken met toenemende besparingen en budgettaire beperkingen. Werkingskosten en uitrustingsuitgaven werden geplafonneerd en dus verminderd. Zo werden bijvoorbeeld om besparingsredenen in de kantoren de helft van de

buislampen uitgedraaid. Verder beschikken de speurders van het HCT over te weinig dienstwagens: tien auto's voor honderd enquêteurs. Daarom moeten ze hun politiewerk maar doen met trein, tram of bus. 'Dat is geen toeval,' zegt een hooggeplaatste bron binnen het HCT, 'maar een gevolg van de politieke onwil om ons een minimum aan middelen te geven.'

5 DE DIENST POLITISEREN

Sinds de oprichting in 1910 behoort het HCT tot de diensten van de Eerste Minister. Gelet op het feit dat de CVP/PSC in de naoorlogse periode haast permanent de premier geleverd heeft, hoeft het geen verwondering te wekken dat zowat driekwart van het huidige HCT-middenkader bevorderd werd door de christen-democratische partijen. Zo'n twintig universitair geschoolden, die aangeworven werden in 1992, vormen op die regel een uitzondering. De politisering van benoemingen en bevorderingen is bij het HCT zo'n doodgewone zaak geworden dat zelfs administrateur-generaal Canneel in dienstorders open en bloot melding maakte van 'de noodwendigheden van een filosofisch en taalkundig evenwicht, die aan de basis hebben gelegen van de keuze van de voorzitter en van de leidende ambtenaren van het HCT'.

De gevolgen van de politisering van een politiedienst die ipso facto met politiek gevoelige dossiers te maken heeft, komen verder in dit boek uitvoerig aan bod. Toch alvast een voorbeeld. De informatie die in september 1996 heeft geleid tot de aanhouding van Lieven Lenaerts, op dat moment CVP-burgemeester van Sint-Niklaas, was al sinds januari 1995 in het bezit van het HCT. Lenaerts werd verdacht van verduistering van overheidsgeld ten nadele van de Europese Unie. De gegevens werden destijds met een initieel PV overgemaakt aan het parket van Brussel. SP-Europarlementslid Freddy Willockx, die begin 1995 een anonieme brief met gelijkaardige informatie had gekregen, vond het niet nodig om deze informatie aan het parket door te spelen. Integendeel, hij toonde de brief aan Lenaerts zelf en stuurde zijn mannetje bij het HCT (eerstaanwendend commissaris Willy Hendrickx) naar de griffie van het Brusselse parket om te kijken wat er zoal in het dossier zat.

6 OVERLADEN MET PRUTSDOSSIERS

De efficiëntie van het HCT wordt zwaar aangetast door het ontbreken van enig vervolgingsbeleid: er bestaan geen duidelijke prioriteiten of objectieve selectiecriteria om te bepalen welke onderzoeken voorrang krijgen. Het gevolg is dat de beperkte middelen vaak worden ingezet voor prutsdossiers. Een voorbeeld uit tientallen andere is dossier nummer 94/0091. Een universitair gevormde enquêteur van het HCT werd door voorzitter De Smet naar de lokalen van het koninklijk atheneum in Leuven gestuurd om daar onder meer te controleren of er gerookt werd in de keuken, of de afwasmachine vervuild was, of de muren van de keuken afgewassen waren en of er op de vuilnisbak van de keuken een deksel zat. Het verslag van dit administratief onderzoek werd doodserius opgestuurd naar de Vlaamse minister van Onderwijs Luc Van den Bossche (SP).

Administrateur-generaal Canneel deed in 1993 al een oproep aan het HCT-personeel om de beperkte budgettaire middelen zo efficiënt en nuttig mogelijk in te zetten. 'Er moet te allen prijze vermeden worden,' waarschuwde Canneel, 'dat door de budgettaire moeilijkheden waarmee we geconfronteerd worden en door de versnippering van onze middelen, de meest cruciale enquêtes nadeel zouden ondervinden. Meer dan ooit dient er een grote selectiviteit aan de dag gelegd.'

7 BEVOEGDHEDEN AFPAKKEN

Volgens de wet van 1910, aangepast in 1970, oefent het HCT controle uit op alle openbare diensten die met overheidsgeld werken, dus ook op ministeries en instellingen van openbaar nut. In een reeks overheidsinstellingen en parastatalen die de laatste jaren het statuut van autonoom overheidsbedrijf kregen, werd het HCT echter buitenspel gezet. Dat is het geval voor De Post, de NMBS, Belgacom, de Regie voor Maritiem Transport (RMT), de Regie der Luchtwegen (RLW) en BATC, de exploitant van de luchthaven van Zaventem. Sinds de regionalisering en het ontstaan van de gewesten en gemeenschappen is de situatie van het HCT nog moeilijker geworden. De Vlaamse gemeenschap heeft de voorbije jaren een reeks instellingen van openbaar nut gecreëerd die door enkele handige bepalingen ontsnappen aan de controle van het HCT. Ook voor de GIMV, Gimvindus, OVAM, Bloso, BRTN, de GOM's en een reeks andere instellingen werd het Hoog Comité buitenspel gezet. Zo worden de bevoegdheden van het HCT systematisch uitgehold tot er tenslotte een lege doos overblijft.

9 OVERSTELPEN MET BUREAUCRATISCHE MAATREGELEN

Begin 1996 werden de speurders van het HCT verplicht om bij het begin van elke nieuwe opdracht een formulier in te vullen, waarbij ze op voorhand moesten opgeven hoeveel tijd ze in het onderzoek zullen stoppen (zie document 3). In ambtenarees klinkt dat zo: 'Voorziene uitvoeringstermijn, behoudens momenteel onvoorziene omstandigheden, van de nieuwe aangevraagde opdracht (zo goed mogelijk de aanvang en het einde van de opdracht weergeven).' Begin er maar aan. Andere items van het formulier zijn: 'raming van de werklast per dossier (zo nauwkeurig mogelijk werkplan, en minstens: het aantal dagen-enquêteurs voltijds en de spreiding ervan in de tijd, met opgave van niet in te schatten eventualiteiten)' of 'dossiers waarvan de afhandeling zou kunnen worden vertraagd door de uitvoering van de nieuwe aangevraagde opdracht'. Het bewuste formulier werd geïntroduceerd via een dienstorder, uitgevaardigd door administrateur-generaal Canneel, maar later weer ingetrokken.

9 DE SPEURDERS VERPLICHTEN OM LES TE GEVEN

Op 12 december 1995 heeft minister Flahaut een conventie afgesloten met Etienne Schouppe, gedelegeerd bestuurder van de NMBS. In die conventie worden 'de wederzijdse prestaties' tussen de NMBS en het HCT geregeld. Het ging om een ruiloperatie. Voortaan zal het HCT jaarlijks driehonderd uren vorming geven aan de spoorwegpolitie 'inzake het opstellen van processen-verbaal met betrekking tot spoorwegaangelegenheden,' plus nog eens driehonderd uren strafrecht en strafvordering. 'Als tegenprestatie,' zo staat in de conventie, 'levert de NMBS aan het HCT voor zijn personeelsleden in actieve dienst evenals voor hun echtgenoot/echtgenote en kinderen 1.330 biljetten voor gratis vervoer in tweede klasse op het ganse net'. Commentaar van een insider: 'Hier werd onze onkreukbaarheid te grabbel gegooid voor een bord linzensoep.' Tot degenen die les zouden moeten geven aan de NMBS behoort een van de zes leden van het OSI-team, dat de vele ABOS-fraudezaken moet onderzoeken.

10 DE SPEURDERS VERPLICHTEN OM LES TE VOLGEN

De 25 jongste, meest gemotiveerde en minst gepolitiseerde enquêteurs moesten op 2 september 1996 gelijktijdig voor zes maanden op cursus in de School voor Criminologie en Criminalistiek. Strikt genomen is

Document 3

Het formulier waarop de enquêteurs moesten invullen hoeveel tijd ze aan een onderzoek denken te besteden.

de cursus niet verplicht, maar niet deelnemen hypothekeert alle kansen op promotie tot de graad van eerstaanwezend commissaris en dus op loonsverhoging. Het betreft een voltijdse cursus, die geen andere bezigheden toelaat. Het gevolg was dat de cursisten niet meer beschikbaar waren voor gerechtelijke opdrachten, zodat een indrukwekkende reeks politiek geladen gerechtelijke dossiers in een complete impasse terecht kwamen: het dossier KS/Super Club, de smeergeldaffaires rond Agusta en Dassault, fraudezaken met EU-landbouwsubsidies en gesjoemel met premies voor vissersschepen in Zeebrugge. De gerechtelijke activiteiten van het HCT werden gedurende een half jaar zo goed als lamgelegd. Klantvriendelijk is zo'n situatie allerminst. De gebruikers, de parketten en de onderzoeksrechters die een beroep willen doen op het HCT, staan voor een gesloten deur. Zoals elke andere klant stappen ze de volgende keer allicht naar een andere winkel.

Toen de maatregel uitlekte in de pers, stonden de verantwoordelijken in hun hemd en probeerden ze stutelig de situatie alsnog recht te trekken. Administrateur-generaal Alain Canneel schreef op 23 september 1996 een dienstnota, waarin hij aankondigde dat onderzoekers die met belangrijke dossiers bezig waren, zélf mochten beslissen of ze de cursus al dan niet verder zouden volgen. Canneel kon ook melden dat speciaal ten behoeve van de enquêteurs van het HCT een nieuwe editie van de cursus zou georganiseerd worden in 1998. Canneel 'verzocht' de speurders te opteren voor de nieuwe cursus, tenminste indien ze hiervoor 'hun deelname aan belangrijke gerechtelijke of administratieve onderzoeken hebben moeten opschorten'. Het werd dus aan de speurders overgelaten om te oordelen of hun medewerking aan bepaalde onderzoeken absoluut vereist was. De enquêteurs reageerden woedend. 'Het gesol met onze dienst gaat blijkbaar onverminderd door,' zei een van hen. Op één uitzondering na besloten alle speurders de aangevatte cursus verder te blijven volgen.

De vaudeville ging verder toen ook minister Flahaut een week later tot het inzicht kwam dat het stilleggen van al die gerechtelijke onderzoeken toch niet zo'n goed idee was. Op uitdrukkelijk bevel van Flahaut moesten 5 van de 25 onderzoekers de cursus afbreken en zich weer op hun 'uitzonderlijk delicate' dossiers werpen. De 5 die van de schoolbanken werden geplukt, waren voordien ingeschakeld in de onderzoeken naar de KS/Super Club-zaak en de ABOS-affaires.

Vier van de 5 begonnen een procedure bij de Raad van State omdat ze meenden dat hun loopbaan door de ingreep van Flahaut gevoelige materiële en morele schade had opgelopen. De 25 cursisten stelden dat ofwel iedereen ofwel niemand de cursus kon verlaten.

FIJNGEMALEN DOOR DEHAENE EN TOBBACK

De top van het HCT wordt sinds jaren geteisterd door hevige interne ruzies. De voorzitter heeft klinkende ruzie met de administrateur-generaal. Die heeft het op zijn beurt aan de stok met de adjunct-administrateur. Toch hebben die soms laag-bij-de-grondse territoriumgevechten niet alleen persoonlijke, maar ook en vooral politieke motieven.

Hilarisch en tegelijk illustratief is in dit verband het verhaal van de schroevendraaier van Canneel. Op de vierde verdieping van het HCT-gebouw in de Guimardstraat huizen de topmannen van de anticorruptiedienst. Er zijn twee wc-blokken per verdieping, een voor heren en een voor dames. De toiletruimte wordt verlicht door een TL-buis. Voorzitter Willy De Smet, van nature zuinig, had de gewoonte om telkens als hij het toilet verliet het licht uit te knippen. Dit tot grote ergernis van administrateur-generaal Alain Canneel. Als hij naar het toilet wou, moest hij telkens wachten tot de TL-buis weer aangesprongen was. Tijdverlies en niet efficiënt, zo oordeelde Canneel. Bovendien weet een klein kind dat zo'n lamp meer energie verbruikt als je ze telkens aan- en uitknipt dan wanneer je ze laat branden. Canneel had dit al duizend keer proberen uit te leggen aan De Smet. De magistraat bleef doof aan die kant en bleef het licht uitknippen.

Ten einde raad hing Canneel een tweetalig bericht in de toiletten, met de boodschap dat het licht àan moest blijven. Tevergeefs, De Smet bleef hardnekkig vasthouden aan zijn gewoonte. Tenslotte herinnerde Canneel zich dat hij het diploma van elektricien bezit, dat hij ooit behaalde aan een avondschool. Het ezelsvel hing trouwens in zijn kantoor, als een soort geuzentitel. Canneel bracht vervolgens een schroevendraaier mee. Gedurende jaren ging Canneel, telkens als De Smet naar het HCT kwam (dat is drie halve dagen per week), eigenhandig de lichtschakelaars verwijderen in de wc's. Apropos: de administrateur-generaal heeft een salaris van een slordige 130.000 frank per maand.

Waarom gingen voorzitter De Smet en administrateur-generaal Canneel met elkaar in de clinch? Beide personages hebben een totaal

verschillende achtergrond en incompatibele karakters. Willy De Smet (68) is katholiek, afkomstig uit Kortrijk, jurist en gewezen voorzitter van het hof van beroep in Gent. Als topmagistraat beschouwt hij eigenlijk alle niet-magistraten als minderwaardig gespuis. De Smet weet alles van strafrecht, maar weinig of niets van administratief recht. Veertiger Alain Canneel daarentegen is een linkse Franstalige Brusselaar, vrijdenker, econoom, een product van mei '68 en een gewezen trostkist, hij heeft nog in de nor gezeten na woelige betogingen. Canneel komt uit de kanselarij van de eerste minister, kent het administratief recht op zijn duimpje en heeft door zelfstudie een gedegen kennis van het strafrecht verworven.

Toen De Smet in 1989 benoemd werd tot voorzitter van het HCT, waande hij zich de grote baas, net zoals zijn voorganger baron Raymond Charles (PSC), de grote vriend van Paul Vanden Boeynants. Maar op zijn weg vond hij Canneel, die in oktober 1988 was benoemd. Uitgerkend die tegenpool zegt tegen De Smet: 'Tot hier en niet verder. Bemoei u niet met gerechtelijke taken van het HCT. De coördinatie en leiding van de gerechtelijke taken gebeurt door de hoogste officier van gerechtelijke politie, en dat ben ik.' Eerst wist Canneel zich gesteund door André Alen (de secretaris van de ministerraad ten tijde van premier Wilfried Martens), de toenmalige PS-ministers en tot op zekere hoogte door sommige procureurs-generaal, onder anderen door Leon Giet in Luik. De situatie sloeg om in november 1991, na de huiszoeking van het HCT op het CVP-hoofdkwartier in het kader van het smeerpijponderzoek. Enkele maanden later, in mei 1992, werd de eerste regering Dehaene gevormd. Dehaene voerde een koerswijziging door in het regeringsbeleid ten opzichte van het HCT. Hij koos partij voor De Smet en tegen Canneel en gaf De Smet opnieuw de volledige bevoegdheden, ook over de gerechtelijke opdrachten.

Vanaf dat moment zette Canneel alles op minister van Binnenlandse Zaken Louis Tobback (SP), die het HCT wenste over te hevelen naar een nieuw op te richten superministerie van Binnenlandse Zaken en Openbaar Ambt. Tobback en Canneel gooiden het op een akkoordje: de enquête dienst van het HCT, met Canneel als onbetwiste chef, zou naar het nieuwe ministerie van Ambtenarenzaken worden overgeheveld. Er was wel een voorwaarde aan verbonden: het HCT moest de inspectie dienst worden van de federale ambtenarij en moest zijn gerechtelijke opdrachten opgeven.

Terwijl de CVP, die vreesde dat het HCT volledig in de macht van Tobback zou vallen, nog allerlei verdragingsmanoeuvres uitvoerde, veroorzaakte de Agusta-zaak in de zomer van 1993 een breuk tussen Canneel en zijn taaladjunct, administrateur Willy Vermeulen. Aanleiding hiervoor was het onderzoek naar de Agusta-omkoopaffaire en het onderzoek naar Sonecom, een reclamebureau dat de verkiezingscampagne voor de PS verzorgde tijdens de jongste parlementsverkiezingen. Tijdens zijn spuurwerk in dit laatste dossier stootte Vermeulen op Merry Hermanus (PS), van oudsher de beschermheer van Canneel. Hermanus werd later samen met gewezen PS-minister Guy Coëme veroordeeld in het Uniop-proces. Begin 1997 is Hermanus gearresteerd in het kader van de Dassault-affaire. Eerstaanwendend commissaris eerste klas Serge-André Thibaut werd begin 1995 door Canneel benoemd tot chef van de centrale sectie, die bij het HCT de politiek geladen dossiers moet behandelen. Thibaut maakt er geen geheim van dat hij een overtuigd PS'er is. Zo verzorgt hij bijvoorbeeld het politiek dienstbetoon van PS-politicus Claude Eerdekens (zie document 4). Uitgerkend deze politiek gekleurde speurder speelde een dubieuze rol in het Agusta-onderzoek. 'Canneel en Flahaut tillen niet zwaar aan het politiek gekonkelfoes op het HCT,' stelde Vermeulen. 'Ze zijn nooit opgetreden tegen de strafbare misdrijven, de deontologische fouten en het politiek dienstbetoon van Thibaut.'

DE VERDWENEN AGUSTA-DOCUMENTEN

De Luikse onderzoeksrechter Véronique AnCIA gaf Thibaut in januari 1993 opdracht een huiszoeking uit te voeren in de kantoren van Agusta in Zaventem. AnCIA zag evenwel over het hoofd dat Zaventem in Vlaanderen ligt, zodat de PV's moesten opgesteld worden in het Nederlands. Thibaut kent geen gebenedijde woord Nederlands. Hoofddcommissaris Paul Vandeneede, een man die prat gaat op zijn goede relaties met premier Dehaene, besloot daarom drie andere speurders van het HCT aan te duiden. Thibaut zelf opteerde voor een huiszoeking bij Agusta-lobbyman Georges Cywie in Luik.

Vermeulen protesteerde tegen de keuze van de drie speurders, die volgens hem ongeschikt waren voor de delicate opdracht. Canneel gaf hem de raad zich met zijn eigen zaken te bemoeien. Bedenk dat Canneel zeer vriendschappelijke relaties onderhield met Merry Hermanus en Guy Coëme, destijds PS-minister van Defensie (inmiddels

Document 4

Commissaris Serge-André Thibaut verzorgt het politiek dienstbetoon van Claude Eerdeken, PS-fractie leider in de Kamer. Onder zijn naam en met vermelding van zijn functie bij het HCT schreef Thibaut naar een aantal firma's om een beschermeling van Eerdeken aan een job te helpen.

afgetreden en naar Cassatie verwezen in de Augusta-zaak). Op de vooravond van de huiszoeking moest het bevel tot huiszoeking echter nog gevalideerd worden door een Brusselse onderzoeksrechter. Vermeulen nam dit klusje voor zijn rekening, gaf het huiszoekingsbevel niet meer uit handen en deed de volgende dag zélf een inval bij Augusta-Zaventem.

Veel plezier heeft Vermeulen er niet aan beleefd. Eenmaal terug met de buit kreeg hij bevel van Canneel om al het in beslag genomen materiaal in diens kantoor te deponeren. Vervolgens werd het materiaal verwerkt door Thibaut en overgemaakt aan Ancia, waarbij op onverklaarbare wijze enkele cruciale documenten zouden zijn ‘verdwenen’. Het ging om telefoonlijsten die in beslag waren genomen door de ploeg van Vermeulen. Augusta-directeur Baldini wou voorkomen dat zijn medewerkers te veel privé-gesprekken zouden voeren met het thuisfront in Italië. Daarom had hij een telefoonregistratiesysteem laten installeren. Uit de lijsten bleek wie naar Baldini had gebeld en wie hij had opgebeld in de cruciale periode.

In de zomer van 1995 stapte Vermeulen naar Ancia en raadsheer Francis Fischer van het Hof van Cassatie en vertelde hen het verhaal van de listings. Ancia reageerde niet, tenzij met de opmerking: ‘Oui, je sais que monsieur Thibaut est un être très politisé.’ Fischer zat met de zaak bijzonder verveeld. ‘Dat zegt mij allemaal niets,’ verklaarde Fischer. ‘Indien het waar is, zou het interessant zijn. Ik laat u iets weten.’ Sindsdien heeft Vermeulen niets meer van beide magistraten vernomen.

CCOD SPEELT NEFASTE ROL

De Christelijke Centrale van de Openbare Diensten (CCOD) heeft in het conflict tussen voorzitter De Smet (CVP) en administrateur-generaal Canneel (PS) altijd consequent partij gekozen voor De Smet. In oktober 1992 schreef deze vakbond in haar maandblad: ‘Er is een open conflict gerezen tussen de administrateur-generaal en de voorzitter, waarbij de eerste systematisch alle richtlijnen van de tweede betwist, hoewel ze door het college van procureurs-generaal reeds werden goedgekeurd.’

CCOD-secretaris Jean-Pierre Leonet deed ook zijn beklag over het beleid van Canneel bij Eerste Minister Dehaene. In een brief aan Dehaene, gedateerd op 15 juli 1992, vroeg Leonet dat de Eerste Minister zou tussenkomen om de macht van de administrateur-generaal in te

perken en dreigde hij ermee naar de pers te stappen. ‘Tot nu toe heeft de pers hierover nog niets geschreven,’ aldus Leonet, ‘maar het valt te vrezen dat de explosieve situatie van het HCT vroeg of laat aan het licht zal komen en iedereen in opspraak zal brengen.’

Maar, er zijn lekken en er zijn lekken. Op 21 juni 1996 ging de CCOD in haar maandblad hevig te keer tegen de ‘verkeerde’ lekken: ‘De commissarissen die onderzoeken voeren zijn er niet over te spreken dat, buiten hun weten om, de pers wordt getipt over elementen in hun enquête waar zij zelf nog verder onderzoek dienen in te verrichten. Daarenboven leiden de foutieve correlaties tot verdachtmakingen zonder dat ze op harde bewijzen steunen. Vele collega’s die in het verleden identieke ervaringen hadden met een “welbepaalde loslippige ambtenaar” treden volmondig deze stelling bij. Precies daar ligt één van de problemen bij het HCT. Door dergelijke verspreide verdachtmakingen naar de politieke wereld toe wordt de geloofwaardigheid van het HCT, buiten de wil van de enquêteurs om, grondig aangetast. Zij vragen om in alle sereniteit hun onderzoeken te kunnen afwerken. De beleidsverantwoordelijken moeten hun verantwoordelijkheid durven nemen.’

Toen het weekblad *Humo* in september 1996 nieuwe onthullingen publiceerde over de interne sabotage van HCT-onderzoeken door HCT-enquêteurs zelf, vond CCOD-secretaris Noëlla Ghysels het nodig om bovenstaande passage opnieuw te verspreiden in de vorm van een pamflet, aangevuld met volgende tekst: ‘Tot op heden heeft de overheid geen enkele maatregel genomen om terzake op te treden. Vandaag worden de collega’s in de pers onterecht besmeurd. De CCOD vraagt aan de minister van Ambtenarenzaken onmiddellijk een passende beslissing te treffen zoniet zal zij haar leden aanraden bij Justitie klacht neer te leggen.’

Tien manieren om een onderzoek te saboteren

Als men weet in welke penibele omstandigheden het Hoog Comité van Toezicht moet werken en hoeveel verschillende methodes er bestaan om een onderzoek van het HCT te manipuleren en te saboteren, is het een godswonder dat de enige specifieke anti-corruptiedienst van België af toe toch nog een onderzoek tot een goed einde weet te brengen. Elk onderzoek dat politieke belangen in gevaar kan brengen, is een hindernissenparcours met vele potentiële valkuilen.

1 HET VERBRANDEN VAN TIPGEVERS

Een voorbeeld is dossier 93/0300, een zaak die begon met een anonieme klacht van een lagere belastingambtenaar tegen zijn chef. De zaak werd verknoeid door HCT-voorzitter De Smet himself. Hij vroeg het parket nog even te wachten met het opstarten van een onderzoek, maar stuurde ondertussen wel documenten uit het dossier naar het kabinet van de minister van Financiën. Op die manier werden de spijfiguren gealarmeerd en werd de identiteit van de tipgever te grabbel gegooid. De identiteit van de tipgever kon worden afgeleid uit de documenten die via het kabinet aan de fiscale administratie werden

bezorgd. 'Het prijsgeven van de anonimiteit van tipgevers is iets waar de huidige voorzitter van het HCT blijkbaar geen graten in ziet,' besloten Canneel en Vermeulen.

Iets gelijkaardigs overkwam een andere belastingambtenaar, die verklaringen had afgelegd tegen haar vroegere chef, de toenmalige inspecteur-generaal bij de Centrale BTW-administratie Willie Dierick. Door een onzorgvuldig optreden van voorzitter De Smet ging ook in dit geval de anonimiteit van de tipgever verloren. Dierick werd overigens nadien, als gevolg van een ander onderzoek, veroordeeld wegens corruptie in de fictieve facturenzwendel rond Paul Smans.

Let wel: de meeste klachten die het HCT ontvangt zijn afkomstig van ondergeschikte ambtenaren. De klachten zijn ook meestal gericht tegen geïdentificeerde personen en niet tegen onbekenden. De aangeklaagde personen kennen op hun beurt in de meeste gevallen ook de klager persoonlijk. Een loketbediende die een klacht indient tegen zijn directeur-generaal, heeft er vanzelfsprekend alle belang bij om anoniem te blijven.

2 LEKKEN OM VERDACHTEN TE WAARSCHUWEN

HCT-inspecteur Guy Vermesen vond het nodig om tijdens het onderzoek naar het obussenschandaal de liberale politicus Valère Vautmans te waarschuwen. De zaak draait rond de aankoop van artilleriegranaten in 1985 door de Belgische regering bij het Amerikaanse bedrijf General Defence Corporation. Zes procent van het factuurbedrag of zowat 400 miljoen frank werd door de Amerikanen als smeergeld terugbetaald aan de Belgische kopers. Vooral toenmalig minister van defensie Freddy Vreven (VLD), zijn kabinetmedewerkers en de top van de aankoopdienst van het leger kwamen in opspraak. Wat bezielde Vermesen? Ach, zijn vrouw moest destijds benoemd worden als gerechtsdeurwaarder en ze kon best enige politieke steun van de liberalen gebruiken. Werd Vermesen voor zijn misstap gesanctioneerd? Geenszins.

Toch schreef commissaris Willy Hendrickx in een nota aan zijn directie: 'Vermesen geeft toe een stommitieit te hebben begaan door waarschijnlijk op 17 maart 1987 (datum waarop mocht worden aangenomen dat Patrick Bouwen, toenmalig penningmeester van de VLD en verdachte in de obussenzaak, zou moeten worden gehoord in het dossier) langs zijn neus weg aan Vautmans, kabinetschef van de minister van Openbare Werken, te hebben gevraagd of hij een zekere Patrick Bouwen kende.'

Er bestaan sterke aanwijzingen dat Vermesen hetzelfde heeft geflikt in het SCK/Transnuclear-dossier. Als gevolg daarvan schreef onderzoeksrechter Jacobs van Turnhout op 1 maart 1988 aan het HCT dat 'zijn ambt niet meer wenst samen te werken met Vermesen'. Eerst-aanwezend inspecteur eerste klasse Vermesen is momenteel de belangrijkste vertrouwensman van HCT-voorzitter De Smet en commissaris Paul Vandeneede, beiden trouwe CVP'ers.

KABINET-WATHELET ALS DRAAISCHIJF

Een flagrant geval van een intern lek van het HCT, bedoeld om de verdachten in bescherming te nemen, is de manier waarop het onderzoek naar illegale partijfinanciering rond de gewezen Brusselse PSC-minister Jean-Louis Thys werd gesaboteerd. Opmerkelijk is dat uitgerekend het kabinet van toenmalig Justitieminister Melchior Wathelet (PSC) hierbij fungeerde als draaischijf van diverse schendingen van het beroepsgeheim.

Op 9 maart 1994 deden de speurders van het HCT op bevel van de Brusselse onderzoeksrechter Bruno Bulthé een eerste huiszoeking in de kantoren van de vzw Centre 2000, een financieringskanaal van de PSC gevestigd in het PSC-hoofdkwartier in de Brusselse Tweekerkenstraat. PSC-voorzitter Gérard Deprez, die ook Europees parlamentslid is, verbleef op dat moment in Straatsburg. Deprez werd onmiddellijk op de hoogte gebracht en bleef tijdens de duur van de hele huiszoeking telefonisch in contact met zijn getrouwen in de Tweekerkenstraat om te weten wat er zoal in beslag werd genomen.

Het zou Philippe Antoine, een PSC-getrouwe enquêteur van het HCT, geweest zijn die vertrouwelijke informatie over het Thys-onderzoek doorspeelde aan Joël Hubin, de toenmalige kabinetschef van minister Wathelet. Inspecteur Antoine, die de beschuldiging in alle toonaarden ontkent, is de zoon van gewezen PSC-senator en burgemeester van Gerpinnes Fernand Antoine. Hubin, die onlangs door Justitieminister De Clerck benoemd werd tot eerste voorzitter van het Arbeidshof in Luik, speelde de informatie op zijn beurt door naar Jean-Marie Collette, destijds fundraiser en administrateur-generaal van de PSC, een functie die vergelijkbaar is met die van toenmalig partijsecretaris Delcroix bij de CVP. Collette was ook de man bij wie jarenlang alle magistraten te biechten moesten gaan indien ze een bevordering met de steun van de PSC nodig hadden.

De dag na de huiszoeking stuurde Collette een fax van twee pagina's naar Deprez in Straatsburg. In die fax werd een aantal vertrouwelijke gegevens uit het gerechtelijk dossier, waarover mensen die het voorwerp zijn van een gerechtelijk onderzoek normaal niet kunnen of mogen beschikken, aan Deprez meegedeeld. In de fax stonden bijvoorbeeld alle namen van de onderzoekers die bij de huiszoeking waren betrokken. Naast hun naam stond hun politieke kleur. Bulthé is een vrijmetselaar en de meerderheid van de speurders was van socialistische signatuur, zo kon Collette melden. Hij besloot bijgevolg dat het hier niet ging om een gerechtelijk onderzoek, maar om een 'politieke afrekening'.

Verder kon Collette ook uitleggen hoe het mogelijk was dat de onderzoekers van het HCT een huiszoeking hadden kunnen organiseren bij de PSC, zonder dat de PSC daarvan vooraf op de hoogte was geweest. Dat kwam, schreef Collette, omdat spijtig genoeg één van hun belangrijkste mannetjes bij het Hoog Comité, hoofdcommissaris en PSC-lid Yves Chenot, van niets had geweten. Chenot werd, tussen haakjes, tegen het advies van de ter zake bevoegde directieraad van de diensten van de eerste minister in, tot hoofdcommissaris benoemd onder druk van Gérard Deprez. Bij een tweede huiszoeking bij de PSC, op 27 mei 1994, werd het faxbericht van Collette gevonden. Het resultaat van die vondst was dat de twee PSC-informanten werden ontmaskerd, maar ze bleven verder gewoon op post.

GERARD DEPREZ EN DE PARTIJKAS

Tijdens de huiszoeking van 9 maart 1994 werd een brandkoffer geopend die uitsluitend gebruikt werd door Collette, een nauwe medewerker van voorzitter Deprez. In de brandkast ontdekten de speurders een document waaruit bleek dat Deprez als partijvoorzitter een bedrag van ongeveer 1 miljoen frank had gekregen uit de partijkas. Met dat geld kocht Deprez een auto, een Rover 820 TI. Collette was de enige die wist van het bestaan van de lening. 'Over de herkomst van het geld bleef Collette zeer ontwijkend,' noteerde een enquêteur van het HCT. 'Hij verklaarde dat het geld afkomstig was uit een kas, die gevoed werd door een vzw (ongetwijfeld Action Solidaire). Dit antwoord leek me vreemd omdat de personeelsleden die voor de vzw's werken niet op de hoogte zijn van deze transactie.' Action Solidaire is eveneens een financieringskanaal van de partij.

In feite had Deprez zichzelf een renteloze lening toegekend uit de partijkas. Volgens het document dat in de kluis was gevonden, moest Deprez het bedrag terugbetalen in twaalf maandelijks schijven van 83.335 frank. Maar volgens de verklaringen van Collette aan het HCT 'betaalde Deprez de schuld niet terug zoals voorzien in de conventie, maar werd er elke maand een bedrag gelijk aan 83.355 frank afgehouden van zijn onkostennota's'. De enquêteur van het HCT noemde het 'bizar' dat de medewerkers van Collette niet op de hoogte waren van deze vorm van 'terugbetaling' en dat de onkostennota's elke maand precies overeenstemden met het af te lossen bedrag.

Deprez werd nooit ondervraagd over deze kwestie. De zaak werd door de top van het HCT vakkundig in de doofpot gestopt. De gegevens over de eigenaardige lening aan de partijvoorzitter werden niet in de vorm van een proces-verbaal aan de bevoegde magistraat bezorgd. Hoewel er aanwijzingen waren dat Deprez een misdrijf had gepleegd, werd over de vondst enkel een nota opgesteld (zie document 5), die verdween in de kluis van administrateur-generaal Canneel.

3 SPEURDERS VAN DE JUISTE POLITIEKE KLEUR INSCHAKELEN

Een subtiele methode om een onderzoek de mist te doen ingaan, is ervoor te zorgen dat wetsgetrouwe enquêteurs van een delicate, politiek gevoelige zaak worden afgehouden. Schakel bij voorkeur machtsgetrouwe, partijpolitiek benoemde speurders in, die de partij in kwestie alles behalve een kwaad hart toedragen. Het onderzoek naar het mogelijk geknoei van de vroegere Limburgse gouverneur Harry Vandermeulen (CVP), die zijn karig salaris aanvulde met enkele lucratieve opdrachten voor het Dokter Willems Instituut (zie hoofdstuk 14), vertrouwde de HCT-voorzitter toe aan commissaris Frans Delie, een trouwe CVP'er. Sindsdien werd van dit onderzoek niets meer vernomen. Delie is inmiddels op eigen verzoek weggedetacheerd naar de diensten van Michel Damar, secretaris-generaal van het ministerie van Ambtenarenzaken.

Delie had vroeger zijn kantoor op het HCT versierd met ingelijste foto's van hemzelf met gewezen CVP-premier Wilfried Martens. Delie was ook de man die de leiding had over een huiszoeking, in het kader van het smeerprijddossier, in de privé-woning van Eric Stroobants (CVP), de voorzitter van het college van secretarissen-generaal en de absolute topambtenaar van de Vlaamse Gemeenschap. Toen Stroobants

Document 5

De nota over de bizarre lening van PSC-partijvoorzitter Gérard Deprez.

hem zelf de plek aanwe van zijn kluizen, liet Delie hem duidelijk verstaan dat hij nu ook weer niet moest overdrijven: er was absoluut geen reden waarom zijn speurders belangstelling zouden hebben voor die kluizen. Stroobants verklaarde achteraf dat hij 'geen reden tot klagen had over de wijze waarop de huiszoeking had plaats gehad, men had mij zelfs niet gevraagd de kluizen te openen'.

VOOR EEN HALF MILJOEN MEUBELN

Een ander voorbeeld is de sabotage van het onderzoek van het HCT naar de overheidscontracten voor de ontrating van waterlopen. In het kader van dit onderzoek voerde het HCT op 2 september 1992 een huiszoeking uit op het kabinet van eerste minister Jean-Luc Dehaene (CVP). Hoewel Vermeulen tijdens cruciale fases van het onderzoek, op vraag van de Brusselse onderzoeksrechter Bruno Bulthé, de leiding had over de concrete onderzoeksverrichtingen, kreeg hij van administrateur-generaal Canneel formeel verbod om de leiding te nemen van de ploeg speurders die op de meest cruciale plaats een huiszoeking deed, in dit geval op het kabinet van de premier in de Wetstraat 16. De huiszoeking werd daarom geleid door hoofdcommissaris Vandeneede. De speurders onderzochten meer bepaald het kantoor van Luc Biesemans, sinds 1981 de privé-secretaris van Dehaene. Vandeneede, die graag uitpakte met zijn puike relaties met het kabinet van de eerste minister en meer in het bijzonder met adviseur-kabinetssecretaris Hilde Missant, keerde met lege handen terug van de huiszoeking. Hoewel de archieven van Biesemans in zijn kantoor lagen, had Vandeneede niet één velletje papier in beslag genomen. 'Brieven die tot de privé-sfeer behoorden en niets te maken hadden met het lopende onderzoek werden uiteraard niet in beslag genomen,' verdedigde Vandeneede zich later in een recht van antwoord in *Humo*. 'Privacy heeft voor mij nog een betekenis.'

Toch beschikte het Hoog Comité over ernstige indicaties van corruptie (zie hoofdstuk 9). Zakenman Koen Blijweert was in het kader van de ontrattingscontracten opgetreden als lobbyist bij de overheid, zowel voor zijn eigen ontrattingsbedrijf als voor Waalse bedrijven uit dezelfde sector. In een van de bedrijven van Blijweert hadden de speurders een factuur voor 'kantoormeubilair' ontdekt. Verder onderzoek leerde dat mevrouw Verbruggen, de echtgenote van Biesemans, van Blijweert voor 480.000 frank meubelen had gekregen, die gebruikt

werden voor de installatie van een appartement van het echtpaar Biesemans aan de kust.

Nog dezelfde dag van de huiszoeking werden Biesemans en zijn echtgenote ondervraagd in de kantoren van het HCT. Vermeulen: 'Omstreeks 16 uur werd ik in mijn kantoor ingelicht omtrent de stand van zaken. Alhoewel ik ervan overtuigd was dat de gelijktijdige verhoren van de echtgenoten (in aparte lokalen) zonder noemenswaardige problemen tot bekentenissen zouden leiden, vernam ik op dat ogenblik dat de echtgenoten vasthielden aan een alibi dat zij blijkbaar hadden afgesproken en dat hoofdcommissaris Vandeneede aan Biesemans had laten verstaan dat hij weldra naar huis kon. Ik besloot mij met de zaak te gaan bemoeien. Binnen het half uur ging Biesemans tot bekentenissen over.'

THIBAUT EN DE KU KLUX KLAN

Ook toen de Hasseltse onderzoeksrechter Michel Gutschoven in het voorjaar 1993 begon aan een onderzoek naar onregelmatigheden bij de Kempense Steenkoolmijnen (KS) en hierbij de hulp inriep van het HCT, besloot HCT-voorzitter De Smet dat commissaris Delie de aangewezen persoon was om de leiding van het team enquêteurs op zich te nemen. De Smet preciseerde bovendien: 'Voor wat betreft de uitvoering van de opdrachten zijt u rechtstreeks verantwoording verschuldigd aan de onderzoeksrechter en aan mijzelf, zonder de tussenkomst van welke andere personen binnen ons Officie ook.'

Om te vermijden dat opdrachten per abuis in 'verkeerde' handen zouden terechtkomen, gaf voorzitter De Smet trouwens uiterst gedetailleerde instructies aan de procureurs-generaal en dus aan alle magistraten. Als ze het HCT willen inschakelen voor een gerechtelijke opdracht, moeten ze hun opdracht versturen met een begeleidende brief ter attentie van de voorzitter. De richtlijn vermeldt zelfs dat het geheel in een omslag moet zitten, geadresseerd aan de voorzitter van het HCT.

De Franstalige commissaris Thibaut, die door Canneel tot chef van de centrale sectie was benoemd en dus bij voorrang politiek geladen onderzoeken moest leiden, is het prototype van een partijpolitieke apparatsjik. Thibaut vertelde in juni 1994 aan zijn medewerkers dat het, gelet op de resultaten van de voorbije Europese verkiezingen, niet aangewezen leek nog verder onderzoekswerk te doen naar de activi-

teiten van traditionele politieke partijen zoals de PS en de PSC. Het leek Thibaut veel beter om alle krachten te concentreren op het onderzoek naar de financiering van extreem-rechtse partijen door de Amerikaanse Ku Klux Klan, en niet verder in de kaart van de 'antipolitieke tendensen' te spelen.

4 BESCHERMEN VAN MAGISTRATEN EN POLITICI

Dat magistraten en politici, over de partijgrenzen heen, blijk kunnen geven van een gesloten kastenmentaliteit is genoegzaam bekend. Sommigen menen blijkbaar dat ze boven de wet staan en dat ze recht hebben op een speciale behandeling, die afwijkt van de normale procedure die voor gewone burgers geldt. Een illustratie hiervan is de informele behandeling die HCT-voorzitter De Smet reserveert voor zijn collega-magistraten. Andere klachten tegen magistraten stuurt De Smet terug met de mededeling: 'Geen enkele wetsbepaling laat mijn Officie toe tussenbeide te komen in zaken die tot de bevoegdheid van de rechterlijke macht behoren.' Waarna De Smet de aangifte per brief (en dus niet via een officieel proces-verbaal) doorstuurt naar de procureur-generaal, 'voor elk door die magistraat nuttig geacht gevolg'.

Voor belangrijke politici gelden eveneens speciale regels. Hoe moeten we anders de boze brief interpreteren die de Brusselse procureur-generaal André Van Oudenhove op 22 maart 1994 schreef naar procureur Benoît Dejemeppe? 'Ik herinner u er aan,' schreef Van Oudenhove, 'dat er instructies bestaan die u ertoe verplichten bij mij onmiddellijk verslag uit te brengen over belangrijke zaken en zaken die met name van politieke aard zijn en mogelijk een zekere invloed kunnen hebben op de publieke opinie.' De Brusselse onderzoeksrechter Bulthé had toen net door het HCT een eerste huiszoeking laten verrichten bij de PSC in het kader van de zaak Jean-Louis Thys. 'Waarom werd ik niet op de hoogte gebracht van deze feiten?' donderde Van Oudenhove. Noteer dat er dus speciale instructies bestaan voor het Brusselse parket, waardoor onderzoeksdaden in belangrijke zaken met politieke aspecten, ook als het gaat om politici die niet eens over parlementaire onschendbaarheid beschikken, direct aan de procureur-generaal moeten worden gemeld.

Ook universiteitsprofessoren mogen blijkbaar niet lastiggevallen worden met gerechtelijke onderzoeken. Een voorbeeld hiervan is het dossier over de zwarte kassen aan de Universiteit Gent, opgericht en

in stand gehouden door professoren. Hierover ontving HCT-voorzitter De Smet persoonlijk een gestoffeerde klacht van de ACOD op 1 maart 1992. Nadat de pers op 5 maart gewag had gemaakt van de klacht, waardoor een groot risico ontstond dat veel bewijsmateriaal zou verdwijnen, stelde adjunct-administrateur Vermeulen voor om een initieel PV voor te bereiden. De Smet weigerde evenwel de stukken aan Vermeulen over te maken. 'Hij stelde koudweg dat er te veel belangrijke personen in vermeld werden en dat het dossier daarom zijn kast niet zou verlaten en dus nooit ter griffie zou geklasseerd worden en dat hij de zaak persoonlijk zou regelen,' aldus Vermeulen. Op 5 en 6 maart liepen er twee anonieme telefoontjes binnen op het HCT van iemand die naar alle waarschijnlijkheid op het rectoraat van de Universiteit Gent werkte. Deze persoon gaf bijkomende aanwijzingen over een zwarte kas in de faculteit van rechtsgeleerdheid en de aanwending van overheidsgeld voor persoonlijke doeleinden. Minstens zes professoren van de rechtsfaculteit werden bij naam genoemd. Vermeulen zond hierover een PV naar de procureur van Gent en er werd op het HCT ook een dossier geopend. Uiteindelijk werd er door voorzitter De Smet slechts één enkele brief verzonden naar de procureur en werd de bundel nooit op de griffie van het Comité gerangschikt.

5 INTIMIDEREN EN DISCREDITEREN

Marc Van Santvoort, de vroegere bestendig afgevaardigde voor de SP in de Antwerpse provincieraad, regelde namens de SP op het provinciale niveau de benoemingen en bevorderingen van magistraten. Toen Van Santvoort door de Brusselse onderzoeksrechter Bulthé werd aangehouden op beschuldiging van fraude en verduistering van overheidsgeld (zie hoofdstuk 10), na een onderzoek door het HCT, sprongen de Antwerpse magistraten als vanzelfsprekend voor hem in de bres. De dag na Van Santvoorts arrestatie belde eerste substituut Van Hemel, namens de Antwerpse procureur Werner Van Walle, naar Bulthé. 'Het HCT is zwaar in de fout gegaan,' meldde Van Hemel (die met dit onderzoek geen uitstaans had), 'want de arrestant is het recht ontzegd om zijn familie te verwittigen van het feit dat hij die nacht niet naar huis zou komen'. Bulthé kon de beschuldiging meteen ontzenuwen. Van Santvoort had immers de avond ervoor wel degelijk de kans gekregen om zijn zoon te verwittigen. Verschillende getuigen, die op dat moment toevallig in het kantoor van Bulthé aanwezig waren,

konden dat bevestigen. 'U bent verkeerd ingelicht,' antwoordde Bulthé aan Van Hemel. 'Trouwens, als Van Santvoort werkelijk niemand heeft kunnen verwittigen, hoe kan u dan weten dat hij is aangehouden?' Waarop Van Hemel de telefoon dichtsmeet.

Een andere poging tot intimidatie ondervond HCT-inspecteur Schreurs, die op zijn privé-adres werd gecontacteerd door Jacques Cuppens (CVP), toenmalig eerste schepen van Hasselt en CVP-burgemeester Louis Roppe van dezelfde stad. Schreurs was destijds ingeschakeld in het KS-onderzoek. Hoewel het HCT sinds mei 1994 in het bezit was van aanwijzingen van belangennemering en fiscale fraude door Cuppens, stelde commissaris Frans Delie voor om met een initieel PV te wachten tot na de gemeenteraadsverkiezingen. Manipulatie van de timing van een onderzoek is ook een manier om politieke vrienden in bescherming te nemen.

6 VERSLAGEN NIET OPSTELLEN OF VERVALSEN

Als het dan toch zover komt dat een dossier wordt geopend, bestaan er nog allerlei trucs om er voor te zorgen dat de schade tot een minimum beperkt blijft. Eén van die methodes is geen verslag maken aan de bevoegde politieke overheden, zodat die niet voor hun verantwoordelijkheden kunnen worden geplaatst. Toch is zo'n verslag, bijvoorbeeld bij de ontdekking van zedenzaken, in vele gevallen aangewezen om de belangen van de overheid te beschermen en er voor te zorgen dat de goede werking van de diensten niet in het gedrang komt. Een kabinetsmedewerker of ambtenaar die verdacht wordt van zedenmisdriften is immers per definitie chanteerbaar.

Een voorbeeld hiervan is de zaak Ernest Bujok, destijds kabinetsmedewerker van minister van Buitenlandse Zaken Willy Claes (SP). Tijdens een huiszoeking bij Bujok, in het kader van een uitloper van de KS-zaak, ontdekten de speurders van het HCT videocassettes waarop Bujok seksuele handelingen zou gepleegd hebben met een minderjarige. HCT-voorzitter De Smet zorgde ervoor dat deze ontdekking niet werd gemeld aan minister Claes, de werkgever van Bujok. Op die manier werd Claes in de mogelijkheid gesteld om officieel te doen alsof zijn neus bloedde. Bovendien kon Bujok, ook tijdens het verdere verloop van het onderzoek, ongestoord een beroep blijven doen op zijn politieke dekking. De normale procedure in dergelijke gevallen is dat de voorzitter van het HCT aan het parket vraagt of het onderzoek

niet wordt verstoord indien de minister wordt verwittigd. Zo niet, dan moet de voorzitter per brief de minister op de hoogte brengen, in het belang van de goede werking van de instellingen. Een ander aspect van de zaak is dat Bujok beweerde dat men via hem Claes wilde treffen. Uit interne documenten van het HCT blijkt dat Bujok aan enkele journalisten heeft verklaard dat hij door 'die grote witte van het HCT' (bedoeld is eerstaanwezend commissaris eerste klasse Paul Vandeneede, een speurder van CVP-signatuur) werd gechanteerd met behulp van de videocassettes die door het HCT tijdens de huiszoeking waren aangetroffen 'waarop reisopnamen en seksuele handelingen van de heer Bujok met een jongere zouden te zien zijn'. Vandeneede zou ermee bedreigd hebben het bestaan van de video's openbaar te maken. Bujok had eerder aan het weekblad *Humo* verklaard: 'Ze (de agenten van het Hoog Comité) hebben mij onder druk gezet. Ik voelde gewoon dat ze via mij Willy Claes en de SP wilden pakken. Ze eisten dat ik hen vertelde waar Claes zijn geld haalt.' In december 1996 besliste de kamer van inbeschuldigingstelling in Antwerpen om Bujok buiten vervolging te stellen voor de vermeende zedenfeiten.

Een ander staaltje van rapportvervalsing treft men aan in het onderzoek naar mogelijke fraude bij de verbouwing van het Klein Kasteeltje, het Brusselse opvangcentrum voor kandidaat-politieke vluchtelingen. Dit onderzoek gebeurde op vraag van CVP-staatssecretaris Miet Smet. Het HCT ontdekte een waslijst onregelmatigheden, onder andere geknoei bij de aanbesteding van de werken. Toch werd niemand gesanctioneerd. Een en ander was de schuld van kandidaat-vluchtelingen zelf, die voortdurend de tent afbraken, dat poneerde althans hoofdcommissaris Demeersseman in zijn verslag van 29 mei 1991. 'Het klimaat waarin de werking van het centrum als het ware uit de grond werd gestampt,' schreef de hoofdcommissaris, 'is allesbehalve normaal te noemen: de hoogdringende aard van de opdrachten, de bezetting van de gebouwen tijdens de werken, de onaangepaste levenswijze der ontheemde vluchtelingen van verschillende rassen en volkeren, hun uitzichtloosheid, hun vechtpartijen en vandalisme en andere dergelijke factoren drukken des te meer hun stempel op het resultaat van de beschikbare middelen, ingezet om het geheel van de doelstellingen te verwezenlijken.' Besluit: de enige bedoeling van dit rapport was staatssecretaris Smet van alle politieke verantwoordelijkheid vrij te pleiten.

7 PERSLEKKEN OPSPOREN

Het overrijverig opsporen van perslekken die bedoeld zijn om het onderzoek vooruit te helpen en ervoor te zorgen dat de zaak niet in de doofpot belandt, is een andere methode om tijdens een onderzoek op de rem te duwen. In tegenstelling tot de lekken uit punt twee, die nauwelijks of niet onderzocht worden, besteedt het gerecht indrukwekkend veel aandacht en energie aan deze tweede soort van lekken. Neem bijvoorbeeld de fameuze huiszoeking in 1992 bij Willy Ramboer, de ex-kabinetsadviseur van minister van Economische Zaken Mark Eyskens (CVP), in het kader van de Beaulieu-zaak. De tv-camera's hadden dit evenement op de gevoelige plaat vastgelegd. Groot schandaal! Er werden reusachtige middelen ingezet om de herkomst van dit lek te bepalen: tientallen telefoonlijnen, ook van vele journalisten en politici, werden op bevel van de toenmalige Brusselse onderzoeksrechter Johan Vlogaert op Zoller-Malicieux-apparatuur geplaatst (een methode om de herkomst en bestemming van telefoongesprekken te registreren). Vlogaert, de echtgenoot van de woordvoerdster van premier Dehaene, werd in maart 1996 benoemd tot raadsheer bij het hof van beroep in Brussel.

Toen de Humo-journalisten Danny Ilegems en Raf Sauviller in januari 1994 door het HCT werden ondervraagd over weer een andere 'mogelijke schending van het beroepsgeheim', werd deze kiese taak door hoofdcommissaris Vandeneede toevertrouwd aan commissaris Wim Elbers, net als zijn broer Jef Elbers een notoir aanhanger van het Vlaams Blok. Allicht was die keuze niet bedoeld om de Humo-jongens op hun gemak te stellen.

9 BEWEREN DAT HET HCT NIET BEVOEGD IS

Deze intellectueel oneerlijke methode wordt vaak gebruikt om magistraten, notarissen, burgemeesters en ander schoon volk in bescherming te nemen, mensen die per definitie boven elke verdenking staan. HCT-voorzitter De Smet presteerde het herhaaldelijk om klachten terug naar afzender te sturen met deze boodschap: 'Mijn Officie is niet bevoegd om administratieve onderzoeken te doen inzake steden en provincies.' Voorbeelden hiervan zijn klachten tegen de burgemeesters van Waasmunster en Ieper, schepenen van Diksmuide en Roosdaal, en een klacht over de toekenning van de concessie voor het kursaal van Oostende. Strikt genomen liegt de voorzitter niet eens, maar als

er indicaties bestaan dat er strafrechtelijke zaken gebeurd zijn, dan is het HCT wel degelijk bevoegd. Wellicht hoopt de voorzitter dat de afgewimpelde klager de moed verliest en het opgeeft. Of is De Smet helderziend en weet hij, nog vooraleer een onderzoek is begonnen, dat er geen strafrechtelijke feiten boven water zullen komen? In één geval stapte een klager die door De Smet wandelen was gestuurd, met zijn beschuldigingen naar de gouverneur van de provincie Oost-Vlaanderen. Die vond het dossier wel zwaarwichtig genoeg en stuurde het door naar het parket van Dendermonde, wat resulteerde in de strafrechtelijke veroordeling wegens corruptie van burgemeester Maurits Dierick (CVP) van Dendermonde.

9 ZAKEN SEPONEREN

CVP-Kamerlid Luc Willems zorgde ervoor dat stervoetballer Gilles De Bilde enkele jaren geleden een baantje kreeg als contractueel ambtenaar bij het ministerie van Justitie. Dat was in strijd met de reglementering, vastgelegd in een koninklijk besluit, die zegt dat voorrang moet worden gegeven aan kandidaten die met succes een examen hebben afgelegd bij het Vast Wervingssecretariaat. HCT-voorzitter De Smet gaf bevel tot een administratief onderzoek naar het geval De Bilde, waaruit bleek dat minister van Justitie Melchior Wathelet (PSC) al meerdere jaren het bewuste KB aan zijn laarzen lapte. Op basis van een nota van een enquêteur, waarin onder meer werd verteld dat een persoon die bij Justitie nadere inlichtingen zou kunnen geven 'afwezig was', besliste de voorzitter niettemin de zaak zonder gevolg te klasseren.

10 HET HCT MISBRUIKEN VOOR POLITIEKE AFREKENINGEN

Een beetje handig politicus ziet de mogelijkheden die het HCT kan bieden voor het uitschakelen of beschadigen van politieke tegenstrevers, al dan niet binnen de eigen politieke familie. Leo Delcroix, momenteel CVP-senator, is zo'n handige politicus. Toen hij door het HCT op de rooster werd gelegd over zijn rol bij het tot stand komen van een dading tussen de Vlaamse overheid en het consortium van bedrijven die de smeerpipj hebben aangelegd, rook hij zijn kans. De CVP-nationaal heeft geen cent gekregen van dat consortium, beweerde hij. Maar de belangrijkste bedrijven van het smeerpipjconsortium zijn gevestigd in Gent, zo voegde Delcroix er fijntjes aan toe. 'Het zou me

niet verbazen dat de lokale CVP-kandidaten in Gent (lees: Johan Van Hecke) bijgevolg iets gekregen hebben.' Er volgde inderdaad een huiszoeking van het HCT bij de zetel van de CVP-afdeling Gent-Eeklo. De lokale partijvoorzitter, tevens ambtenaar van Openbare Werken, begreep er niets van. 'Maar enfin,' zo protesteerde hij, 'moet dit allemaal op deze manier gebeuren? Ik heb vroeger herhaaldelijk bezoek gekregen van het HCT, maar uw baas, administrateur Etienne Erauw (inmiddels gepensioneerd, GT) belde me dan altijd op voorhand op.'

De nutteloosheid van het Comité P

De twee hoogste ambtenaren van het HCT, administrateur-generaal Alain Canneel en diens taaladjunct, administrateur in overtal Willy Vermeulen, stuurden samen op 24 februari 1994 een brief naar Freddy Troch, de voorzitter van het Vast Comité van Toezicht op de Politiediensten (in de wandeling het Comité P). Met deze brief deden beide ambtenaren officieel aangifte van een reeks onregelmatigheden die volgens de brievenrichters begaan werden door HCT-voorzitter en gewezen magistraat Willy De Smet. 'Door geen beroep te doen op de geëigende kanalen binnen de dienst enquêtes van het HCT, brengt de voorzitter de doelmatigheid van deze politiedienst ernstig in het gedrang,' schreven Canneel en Vermeulen. Ze protesteerden vooral tegen het eigenmachtig en volstrekt willekeurig optreden van voorzitter De Smet.

DE VOORZITTER LEKT

De aanklacht van Canneel en Vermeulen was ruim gestoffeerd met voorbeelden. Enkele citaten spreken voor zich:

- 'Zo besliste de voorzitter eenzijdig een aan het HCT gerichte klacht, waarin gesteld werd dat een kabinetslid zich liet omkopen door

een welbepaalde ondernemer zonder meer te klasseren, “faute d’éléments précis”, daar waar een ervaren enquêteur hem erop had kunnen wijzen dat de vermelde ondernemer reeds lang als omkoper gekend was bij het HCT. Toen nadien het ter griffie ge-klasseerde dossier door de directie werd nagetrokken en de aan-gevoerde elementen werden onderzocht, bleken deze te kloppen.’

- ‘Een initieel PV dat tot stand kwam op initiatief van de enquêteurs werd wel aan het parket overgemaakt, maar werd door de voor-zitter voorzien van een begeleidende brief waarin hij het parket verzocht het onderzoek vooralsnog niet van start te laten gaan, terwijl hij gelijktijdig stukken van het gerechtelijk bundel op eigen initiatief aan een ministerieel kabinet overmaakte, waardoor spilfiguren in het gerechtelijk onderzoek persoonlijk gealarmeerd werden vooraleer het onderzoek van start ging. Een ander gevolg was dat de identiteit van ambtenaren, die op gevaar van zware persoonlijke tegenkantingen toch aangifte durfden doen van mis-toestanden binnen hun eigen administratie, kenbaar werd gemaakt. Het prijsgeven van de anonimiteit van tipgevers is iets waar de voorzitter blijkbaar geen graten in ziet.’
- ‘Er kan worden aangetoond dat de voorzitter minstens eenmaal een langdurig gesprek heeft gehad met een minister die tot zijn politieke strekking behoort omtrent de stand van een gerechtelijk onderzoek naar strafbare feiten waaraan die minister mogelijks medeplichtig was.’ Bedoeld is een gesprek met Leo Delcroix (CVP), toenmalig minister van Defensie. Het gesprek, waarbij voorzitter De Smet aan Delcroix alles vertelde over het smeerpjponderzoek, had plaats op 22 mei 1992. Dat was enkele maanden na de huiszoe-king door het HCT in het CVP-hoofdkwartier, waarbij de beroemde Atoma-schriftjes van Delcroix in beslag werden genomen.
- ‘Een andere keer nam een spilfiguur in een gerechtelijk onder-zoek naar een vzw ontslag uit zijn functies bij die vzw alvorens het onderzoek goed en wel van start ging. Die persoon bleek ma-gistraat te zijn bij het Arbeidshof in Gent en bleek, volgens een verklaring van de afgevaardigde-beheerder van die vzw aan een enquêteur van het HCT, zijn beslissing tot ontslag genomen te hebben na een onderhoud met een voorzitter van het hof van beroep te Gent.’ HCT-voorzitter De Smet was destijds eerste voor-zitter van datzelfde hof.

SORRY, NIET BEVOEGD

De opstellers van de brief schreven tenslotte dat ‘alle feiten in deze brief kunnen worden aangetoond aan de hand van documenten die in ons bezit zijn en u op uw eerste verzoek kunnen overgemaakt worden’. Wat deed het Comité P met deze informatie? Niets. Voorzitter Freddy Troch stuurde de brief binnen de week terug naar afzender. ‘Gelet op het feit dat het Vast Comité van Toezicht op de Politiediensten nog niet bevoegd is om onderzoeksopdrachten uit te voeren,’ stelde Troch in een kurkdroog begeleidend briefje (zie document 6), ‘laten wij u voornoemde aangifte teruggeworden, zodat u de mogelijkheid hebt deze over te maken aan de thans terzake bevoegde autoriteiten of aan het Comité P zodra het bevoegd is.’

Hoezo niet bevoegd? In de infobrochure die door het Comité P werd uitgegeven, staat te lezen op wie en op welke diensten het Comité P volgens de wet toezicht moet uitoefenen. Naast de klassieke politiediensten, gaat het om ‘diensten die ressorteren onder openbare overheden en instellingen van openbaar nut, waarvan de leden met de hoedanigheid van agent of officier van gerechtelijke politie zijn bekleed. De meest gekende voorbeelden hiervan zijn de zogenaamde “bijzondere” politiediensten: de zeevaartpolitie, luchtvaartpolitie en spoorwegpolitie. Niet minder bekend zijn het Hoog Comité van Toezicht, de opsporingsdienst van de Douane en Accijnzen en de Bijzondere Belastinginspectie.’

‘Als verdediging zou kunnen aangevoerd worden dat de enquête-dienst, zeg maar de politiearm van het Comité P, op dat moment nog niet volledig operationeel was,’ luidt de commentaar van een jurist. ‘Maar dat lijkt me nog geen argument om de klacht zonder gevolg terug te sturen. Troch had ook kunnen antwoorden dat zijn dienst nog niet volledig operationeel was, maar dat hij er in zou vliegen van zodra dat wel het geval zou zijn. Vergelijk dit incident met een burger die een moord gaat melden bij het parket en als antwoord krijgt van de procureur: sorry, maar ik heb nu geen volk om moorden te laten onderzoeken.’

GECONTROLEERDE CONTROLEERT CONTROLEUR

Twee jaar later bleek het Comité P plots toch wél bevoegd om een doorlichting te maken van de werking van het HCT. Dat gebeurde op initiatief van minister van Ambtenarenzaken André Flahaut (PS). Als

Document 6

Freddy Troch, voorzitter van het Comité P, laat weten dat hij niet bevoegd is om de wantoestanden bij het HCT te onderzoeken.

gevolg van de Agusta-zaak was de relatie tussen Canneel en Vermeulen inmiddels tot onder het vriespunt gezakt. Canneel ondernam vervolgens allerlei pogingen om zijn adjunct te discrediteren en stuurde klachten tegen Vermeulen naar procureurs-generaal, onderzoeksrechters en ministers.

In januari 1996 bestelde Flahaut daarom bij het Comité P een doorlichting van het HCT. In het kader van deze opdracht werd administrateur Vermeulen gedurende twee dagen ondervraagd door Patrick Vandenbruwaene, het toenmalige hoofd van de dienst enquêtes van het Comité P. De ondervragingen gebeurden op 16 en 24 april 1996. Vermeulen vertelde uitvoerig over een reeks disfuncties binnen het HCT en gaf concrete voorbeelden van het partijdig optreden van voorzitter De Smet, administrateur-generaal Canneel en een reeks partijgetrouwe enquêteurs. Zijn relaas bevatte ook strafbare feiten, zodat kon verwacht worden dat het Comité P deze gegevens in de vorm van een proces-verbaal zou melden aan het parket.

Zover wenste het Comité P echter niet te gaan. De enige neerslag van de marathonondervraging was een vaag en nietszeggend verslagje van vijf bladzijden over de recente geschiedenis van het HCT. Vandenbruwaene, gewezen substituut bij de rechtbank van eerste aanleg in Dendermonde, kreeg intussen zijn benoeming tot substituut van de procureur-generaal te Antwerpen. Hij werd met andere woorden de rechterhand van procureur-generaal Roger Van Camp (CVP).

Tegelijkertijd besloot het Comité P ook een advies te vragen over de werking van het bestuur van het HCT aan het college van het HCT. Op zichzelf was dit al een eigenaardige stap. Dat college is immers bedoeld als een arbitrage- en adviesorgaan dat geldruzies tussen de staat en privé-aannemers moet regelen en heeft niets te maken met de eigenlijke enquêtedienst. Het college bestaat uit een veertigtal topambtenaren, hoge legerofficieren, bouwondernemers en magistraten. Een deel van de collegeleden zijn met andere woorden personen die door de enquêtedienst gecontroleerd moeten worden. Zowel het college als de enquêtedienst worden voorgezeten door gewezen topmagistraat Willy De Smet. Als verslaggever voor deze gevoelige adviesopdracht werd Alice De Man aangeduid, gewezen eerste voorzitter van het hof van beroep in Antwerpen en een collega-magistraat van De Smet. Bovendien is De Man waarnemend voorzitter van het HCT en vervangt ze De Smet als die met vakantie gaat.

De Man ging haar licht opsteken bij de vele CVP- en PSC-getrouwen in het middenkader van het HCT. Zij kregen volop de kans om anoniem te getuigen. Voorzitter De Smet verzocht in een bericht aan het personeel 'mevrouw De Man alle nodige medewerking te verlenen'. Vreemd genoeg vond De Man het niet nodig om ook het oor te luisteren te leggen bij de jonge generatie enquêteurs, die vanaf 1992 werden aangeworven en grotendeels ontsnapten aan de plaag van de politisering. Het rapport van De Man is inmiddels bekrachtigd door het voltallige college van het HCT en ligt sinds eind september 1996 op het bureau van Comité P-voorzitter Troch.

Eind 1996 verklaarde Troch voor de BRTN-camera dat zijn dienst niet alleen een extern controle-orgaan is voor alle ambtenaren met politiebevoegdheid, maar indirect ook misstanden en tekortkomingen van magistraten kan en mag bovenspitten. Gelet op de samenstelling van het Comité P zal deze dienst echter niet snel geneigd zijn om magistraten aan te pakken. Twee van de vijf leden zijn immers zelf magistraten, die een tijdelijk mandaat kregen bij het Comité P. Als ze verder carrière willen maken, moeten ze vroeg of laat terug naar de magistratuur. Voorzitter Troch bijvoorbeeld, gewezen onderzoeksrechter en later ondervoorzitter van de rechtbank van eerste aanleg in Dendermonde, kan in 1997 een benoeming verwachten tot procureur in Dendermonde. De drie andere leden van het Comité P zijn politiemannen, die eveneens voor hun verdere carrière afhankelijk zijn van de magistratuur. Hetzelfde geldt in zo mogelijk nog grotere mate voor de veertien leden van de enquêtedienst van het Comité P, die tijdelijk gedetacheerd werden uit de rijkswacht, de gerechtelijke politie of de gemeentelijke politiekorpsen.

Adjunct-administrateur Vermeulen had alvast weinig vertrouwen in de afloop van de doorlichting van zijn dienst. Op 8 augustus 1996 protesteerde hij per aangetekende brief bij Troch omdat het Comité P geen proces-verbaal had opgesteld van zijn verklaringen, zodat ze geen gerechtelijke gevolgen zullen hebben. Bovendien vroeg hij aan Troch de inbeslagname door het Comité P van niet minder dan zestig dossiers van het HCT, waarin aantoonbaar geknoeid of gemanipuleerd werd. Troch reageerde niet.

DE KARAKTERMOORD

De vrees van Vermeulen bleek gegrond. Eind november 1996 was de doorlichting van het HCT door het Comité P klaar, maar het werkstuk bleek ondermaats. Dat oordeelde althans Walter De Smedt, één van de vijf leden van het Comité P. In een brief aan de senaatscommissie Georganiseerde Criminaliteit, gedateerd op 19 november, formuleerde De Smedt scherpe kritiek op voorzitter Freddy Troch en magistraat Alice De Man. De audit lijkt nergens naar, stelde De Smedt. 'Het is duidelijk dat het Comité P in staat was om de door Canneel en Vermeulen aangehaalde elementen nuttig te onderzoeken. Maar het Comité P heeft dit duidelijk niet willen doen.'

'Troch heeft verklaringen in de media gedaan over de beweringen van Vermeulen ten overstaan van het door het Comité P gevoerd toezichtsonderzoek op het HCT,' aldus De Smedt in zijn brief. 'Aangezien de heer Troch hierbij de waarheid geweld aandoet, zie ik mij verplicht te reageren. Troch beweert dat het Comité P niet gevraagd werd en niet in staat was de beweringen van Vermeulen te onderzoeken. Niets is minder waar.' De Smedt verwees naar de eerder genoemde brief van Canneel en Vermeulen, waardoor Troch al in februari 1994 gealarmeerd werd over de interne en externe sabotage van het HCT.

Toen het Comité P twee jaar later op bevel van Flahaut verplicht werd zich te interesseren voor de problemen bij het HCT, liep het weer mis. De opdracht werd aanvankelijk toevertrouwd aan Comité P-lid Arille Cornet. 'Omdat geen voortgang werd gemaakt, vroeg het comité dat ik de heer Cornet zou bijstaan,' aldus De Smedt. Initiatieven van De Smedt om het onderzoek te doen opschieten, werden door Cornet echter beschouwd als 'controle' op zijn werk. Bovendien ontstond een meningsverschil tussen beide comitéleden over de te volgen methodologie. De Smedt wou een écht onderzoek, waarbij getuigenverhoren in processen-verbaal werden vastgelegd en de verdachte dossiers in beslag werden genomen. Cornet vond dat niet nodig, hij verkoos mondelinge en informele contacten. Als gevolg daarvan vroeg De Smedt op 2 september 1996 om ontheven te worden van zijn taak, een verzoek dat prompt werd ingewilligd.

'Canneel en Vermeulen werden omstandig gehoord en zij verstrekten meermaals bijkomende inlichtingen,' stelde Walter De Smedt in zijn brief. 'Vermeulen vroeg herhaaldelijk en uitdrukkelijk om 61 dossiers in beslag te nemen en te onderzoeken, die volgens hem de aan-

gevoerde disfuncties aantonen.' Patrick Vandenbruwaene, de toenmalige chef van de enquêtedienst van het Comité P, wou eveneens onderzoeken of er 'een mogelijke politisering' bestond bij het HCT. Hij vroeg aan voorzitter Troch om ter plaatse een kwaliteitscontrole te mogen uitvoeren van de dossiers of tenminste een steekproef te mogen doen 'teneinde klaarheid te brengen en een oordeel te kunnen vellen over de door Vermeulen gerapporteerde feiten' (zie document 7). Vandenbruwaene kreeg hiervoor geen toelating van Troch.

Het enige tastbare resultaat van de audit was een karaktermoord op de personen die de kat de bel aanbonden. 'Mevrouw De Man heeft niet geantwoord op de gestelde vragen,' schreef De Smedt. 'Wel werd van het verzoek gebruik gemaakt om een tuchtverslag op te stellen lastens Alain Canneel en Willy Vermeulen, waarbij hen in brutale bevoordingen karakteriële eigenschappen worden toegewezen.' Volgens het advies van De Man zou Canneel 'in een ivoren toren leven en zich niet om het personeel bekommeren', terwijl Vermeulen 'een Gestapomentaliteit zou hebben, over een totaal onaangepaste persoonlijkheid zou beschikken en door iedereen gehaat zou worden'.

Document 7

Patrick Vandenbruwaene, chef van de enquête dienst van het Comité P, wou 'een mogelijke politisering' van het HCT onderzoeken. Hij kreeg hiervoor geen toelating van voorzitter Troch.

Politieke apparatsjiks nekken het systeem

De politici hebben in alle instellingen die verondersteld worden fraude en corruptie op te sporen tot in de hoogste kringen, mensen geplaatst die zo niet machtsgetrouw dan toch gezagsgetrouw zijn. Wat mij tegen de borst stuit zijn de almacht en de arrogantie van de grote politieke partijen op dit vlak. De huidige politieke kaste, vooral van de PS en de CVP, lijkt op de nomenclatura ten tijde van de vroegere Sovjetunie, een kaste die op haar wenken wordt bediend door haar trouwe apparatsjiks op alle niveaus en in alle instellingen.' Dat zegt Willy Vermeulen, administrateur-taaladjunct in overtal van het Hoog Comité van Toezicht, die omwille van zijn partijpolitiek ongebonden houding jarenlang werd gepest en het werken onmogelijk werd gemaakt.

Vermeulen is de administratieve nummer twee van het HCT, hiërarchisch staat hij net onder administrateur-generaal Alain Canneel. Vermeulen, geboren in 1953, is de enige zoon uit een arbeidersgezin. Hij behaalde diploma's in de rechten, de criminologie en het notariaat aan de Rijksuniversiteit Gent en begon zijn loopbaan als ambtenaar op het ministerie van Financiën. Hij verliet de fiscus uit onvrede, 'omdat ook daar de kleintjes gepakt worden, terwijl de groten vrijuit gaan'.

In 1985 kwam Vermeulen, die destijds nog een SP-etiket droeg, terecht op de kanselarij van de eerste minister, ten tijde van premier Wilfried Martens (CVP). Het was een vrij verrassende benoeming, omdat de kanselarij wordt beschouwd als een ten behoeve van CVP- en PSC-getrouwen afgeschermd segment van de ambtenarij. Zelf verklaart Vermeulen zijn benoeming als volgt: ‘De legendarische Jan Grauls moest als toenmalig secretaris van de ministerraad naar de noodrem grijpen om bedrog toe te dekken. Grauls had geprobeerd de carrière van zijn dochter te begunstigen. Mijn benoeming was een soort zoenoffer, om te vermijden dat het bedrog aan het licht zou komen.’

Op de kanselarij werkte Vermeulen al samen met Alain Canneel. Toen Canneel administrateur-generaal werd van het HCT, werd Vermeulen in 1990 aangetrokken om het door de CVP en PSC gedomineerde HCT mee uit te bouwen tot een efficiënte politiedienst ter bestrijding van de witteboordencriminaliteit in de hoogste administratieve en politieke regionen. Vanaf 1991 was Vermeulen de drijvende kracht achter ophefmakende onderzoeken, zoals het rattenverdelgingsdossier en de smeerpijpzaak. Hij leidde de huiszoeking bij Augusta in Zaventem en zette persoonlijk gerechtelijke onderzoeken op, zoals in de zaken KS, De Lijn, Van Santvoort enzovoort. Sedert 1994, nadat hij in conflict kwam met Canneel, is Vermeulen op zijn eigen dienst compleet uitgerangeerd. ‘Ik ben administratief dood verklaard,’ zegt hij. ‘Men heeft me in een kast gestopt en de sleutel weggegooid.’

ALLE KANALEN ZIJN VERSTOPT

In een interview met *De Morgen* beschreef Vermeulen op 10 oktober 1996 de catastrofale toestand van zijn dienst, de tegenkantingen die hij vanuit de politieke wereld ondervindt bij zijn werk en de kolossale moeilijkheden die een eerlijke speurder moet overwinnen om de strijd tegen corruptie en witteboordencriminaliteit in de overheidssector te kunnen voeren. ‘Ik heb lang nagedacht over uw verzoek om een interview,’ begon Vermeulen. ‘Ik weet dat men dit vraaggesprek zal misbruiken of proberen aan te wenden om mij schade te berekenen. In 1991, toen ik nog niet zo lang in functie was, heb ik – met het voorafgaand akkoord van de leidende ambtenaar – een interview gegeven aan *Humo*. Naar aanleiding daarvan noemde de voorzitter mij een “nestbevuiler” en poogde hij me te sanctioneren. Het was nochtans een bijzonder onschuldig interview, maar alle elementen van de

verzekering van onze dienst werden er in aangeraakt. Blijkbaar kon ik toen al vermoeden dat het slecht zou aflopen.'

– Als ambtenaar hebt u inmiddels toch spreekrecht?

Vermeulen: 'Ondanks de risico's die ik loop, heb ik toch besloten om te spreken. Ik beroep mij hierbij inderdaad op het spreekrecht voor ambtenaren. Het is de enige mogelijkheid die mij nog rest, omdat ervaringen in het verleden hebben uitgewezen dat onrechtvaardigheden op administratief vlak niet kunnen worden rechtgezet door middel van de normale procedures. Zo ben ik begonnen met een procedure bij de Raad van State, maar na bijna vijf jaar is er nog steeds op verre na geen uitspraak. Voorts had ik mijn hoop gesteld op een doortastende interventie bij het HCT door het Vast Comité van Toezicht op de Politiediensten. Die hoop is ijdel gebleken. Acht maanden na mijn klacht lijkt het Comité P nog met zijn onderzoek te moeten beginnen.'

– U hebt, met andere woorden, alle mogelijkheden benut om de interne problemen van het HCT en meer algemeen de disfuncties bij de bestrijding van de witteboordencriminaliteit in de overheidssector aan te kaarten?

Vermeulen: 'Ook de gerechtelijke autoriteiten zijn op de hoogte van de zware en serieuze mistoestanden die er bij het HCT bestaan. Op 20 mei 1996 had ik hierover nog een onderhoud met minister van Justitie Stefaan De Clerck. Ik gaf de minister voorbeelden van dergelijke ernstige disfuncties, zo onder meer het optreden van gewezen minister van Justitie Wathelet die ervoor zorgde dat de in beslag genomen boekjes van Delcroix aan de eigenaar werden teruggegeven. Het antwoord van De Clerck was dat hij zich niet kon uitspreken over de handelingen van zijn voorganger.

Ik moet ook besluiten dat ik geen faire houding heb mogen ervaren van de bevoegde minister, mijnheer Flahaut. Hij ontzegt mij al meer dan een jaar het meest elementaire recht op verdediging, terwijl ik me bevind in de situatie van een ambtenaar die administratief dood werd verklaard. Het gaat daarbij niet alleen om mijn persoon en mijn carrière, maar om alle wantoestanden binnen het HCT.

Een laatste reden om in de openbaarheid te treden, is de golf van verontwaardiging bij de bevolking over de zaken Dutroux en Cools. In deze context koester ik nog een sprankeltje hoop dat ik geen Don Quichotte zal blijken te zijn. Als officier van gerechtelijke politie heb

ik op de eerste plaats trouw gezworen aan de grondwet. Met dit gesprek wil ik een bijdrage leveren aan de grondwettelijke rechten van de burgers. Iedere Belg is gelijk voor de wet en heeft recht op een gelijke behandeling door het gerecht. Dat is mijn belangrijkste argument om disfuncties bij het HCT aan te klagen en uit de wereld te helpen.'

DE DIENST IS LEEGGEBOED

– De slagkracht van het HCT werd de laatste jaren sterk afgezwakt. Hoe efficiënt is uw dienst nog in de bestrijding van fraude en corruptie met politieke inslag?

Vermeulen: 'Deze dienst, waarvan men kon veronderstellen dat hij rond 1991 stilaan op volle toeren kwam, is sindsdien langzaam maar zeker leeggebloed. Dat gebeurde op verschillende manieren: op het gebied van bevoegdheden, maar ook en vooral qua personeel en werkmiddelen. Het is een teken aan de wand dat vele enquêteurs de afgelopen jaren verkozen om te vertrekken. Ik meen te weten dat een groot aantal van de jonge, universitair geschoolde enquêteurs momenteel uitkijken naar een andere carrière. Ze voelen zich bedrogen. Ze werden aangeworven om gespecialiseerd politiewerk te doen, om de witteboordencriminaliteit efficiënt te bestrijden. Maar aan die taak komen ze niet meer toe. Momenteel zitten deze mensen, vaak licentiaten criminologie, op de schoolbanken en krijgen ze lessen in springstoffen, ballistiek en gerechtelijke geneeskunde.

Bovendien horen de enquêteurs al meer dan drie jaar alle mogelijke en onmogelijke verklaringen over de toekomst van de dienst, afgelegd door verschillende ministers en hun woordvoerders, die elkaar voortdurend tegenspreken. Toch kan er een grootste gemene deler ontdekt worden in al die verklaringen, namelijk dat het HCT zich voortaan grotendeels met administratieve controle zal moeten bezighouden en minder of helemaal niet meer met gerechtelijke opdrachten. Een grote ontgoocheling hierbij is dat de onderzoeksmagistraten, die regelmatig een beroep doen op onze enquêteurs, bij mijn weten tot op heden niet krachtig gereageerd hebben en niets ondernemen om een einde te maken aan deze misselijke grap.'

– Waarom zijn er zo weinig magistraten bereid hun nek uit te steken om het voortbestaan van het HCT te verdedigen?

Vermeulen: 'In belangrijke, politiek geladen onderzoeken merk

ik bij een aantal actoren een grote mate van gezagsgetrouwheid en zelfs machtsgetrouwheid. In feite gaat het om een confrontatie tussen twee maatschappijvisies: een democratische tegen een ondemocratische. De democratische visie huldigt de principes van de rechtstaat: iedereen neemt zijn verantwoordelijkheid op zijn niveau en verwacht dat anderen dat ook doen. De ondemocratische optie is die van een kastenmaatschappij, een circuit van ons-kent-ons, waarbij via informele contacten achter gecapitonneerde deuren de een aan de ander tegemoet komt, zodat niemand nog zijn verantwoordelijkheid moet nemen. Op die manier is er geen enkele democratische controle meer mogelijk.

Je zou een onderscheid kunnen maken tussen drie basishoudingen op het vlak van de onafhankelijkheid bij de uitoefening van de functie. De eerste is die van volstrekte getrouwheid aan de grondwet, de wetten en de rechtsregels. Die wetsgetrouwe houding impliceert een mentaliteit waarbij het gezag en de macht van de personen die het voorwerp zijn van onderzoeken volkomen buiten beschouwing wordt gelaten door degene die gehouden is tegen deze machtige personen op te treden.

De tweede basishouding is die van gezagsgetrouwheid: een mentaliteit waarbij onvoldoende afstand kan worden genomen van het gegeven dat de personen tegen wie een onderzoek loopt, bekleed zijn met een al dan niet groot gezag. Die houding is nefast voor de goede en onafhankelijke werking van de instellingen. Machtsgetrouwheid tenslotte is een blinde getrouwheid aan welbepaalde politieke machtshebbers of politici van een welbepaalde partij, zelfs indien dit het stellen van onregelmatige handelingen impliceert. Een dergelijke houding is onduldbaar en leidt in bepaalde gevallen zelfs tot strafbare gedragingen.'

– Wie is er uiteindelijk verantwoordelijk voor deze Belgische ziekte?

Vermeulen: 'De eindverantwoordelijkheid ligt bij de politici. Elke burger zou zich moeten realiseren dat achter elk schandaal en elke affaire een aderlating van de schatkist schuilgaat. Het moment is aangebroken om een signaal te geven. De vele jonge, gemotiveerde magistraten moeten ook op het terrein van de witteboordencriminaliteit aan de slag gaan.'

RAKET NAAR DE MAAN

– Is bestrijding van fraude en corruptie in de overheid in deze omstandigheden nog mogelijk?

Vermeulen: ‘Ze is mogelijk, maar bijzonder moeilijk. Ik vergelijk het opstarten van een politiek geladen gerechtelijk onderzoek wel eens met het lanceren van een raket naar de maan. De raket moet om te beginnen voldoende brandstof aan boord hebben. Dit wil zeggen dat de onderzoekers voor ze vertrekken moeten beschikken over serieuze aanwijzingen, niet over lasterpraatjes uit tweede hand, en dat de allereerste stappen vakkundig moeten worden gezet.

Een tweede belangrijk punt is de timing van de lancering. Net als bij een raket moet rekening worden gehouden met de stand van de hemellichamen en de weersomstandigheden. Concreet betekent dit dat je als officier van gerechtelijke politie de timing zelf in handen moet houden en zelf moet bepalen wanneer en bij welke substituut het initieel proces-verbaal terecht zal komen. Je moet, met andere woorden, wachten tot er een substituut van dienst is die ballen aan zijn lijf heeft, die niet van schrik onder tafel kruipt zodra hij een PV in handen krijgt waarin de naam van een minister wordt genoemd. Op hetzelfde moment moet er ook een onderzoeksrechter zijn die niet bang is om de machtigen der aarde met voldoende doortastendheid aan te pakken. Helaas zijn er in dit land maar bitter weinig onderzoeksrechters die genoeg haar op hun tanden hebben en die niet bang zijn om politici op dezelfde manier te behandelen als elke gewone andere burger. Precies dat gegeven verklaart ook de machtsstrijd binnen het HCT om directeur te zijn bij de lancering van de “raket”.

Punt drie is de geluksfactor. Je weet nooit op voorhand of je gelanceerde raket niet in een zwart gat zal terechtkomen. Het zwart gat is in ons geval de mogelijkheid dat een parket-generaal het dossier zal opvragen om er twee of drie jaar op te studeren.’

– Enkel een initiatief van de politieke wereld kan een uitweg uit de impasse bieden?

Vermeulen: ‘Ik wil een signaal geven ter beveiliging van de rechtsstaat en om de toekomst van de bestrijding van corruptie – in gelijk welke instelling – veilig te stellen. Tot besluit wil ik een formele oproep doen om gehoord te worden door de commissies voor Justitie van de Kamer en de Senaat en door de gemengde opvolgingscommissie voor het Comité P. Ik ben bereid voor die commissies, aan de hand

van concrete dossiers met naam en toenaam, ernstige disfuncties aan het licht te brengen.’

Nauwelijks was bovenstaand interview in de krant verschenen of de personeelsleden van het HCT kregen formeel verbod om nog langer met Vermeulen te praten over administratieve of gerechtelijke onderzoeken. Op de dag waarop het interview gepubliceerd werd, ontvingen alle personeelsleden een interne nota waarin ze ‘met aandrang verzocht worden in hun omgang met de heer Vermeulen het geheim of de vertrouwelijkheid van de onderzoeken waarmee het HCT belast is, te eerbiedigen’ (zie document 8). Volgens de nota ‘rechtvaardigen de huidige bevoegdheden van deze ambtenaar immers niet dat hij over die onderzoeken geïnformeerd zou worden’. In de praktijk betekende deze richtlijn dat het Vermeulen volledig onmogelijk gemaakt werd om zijn werk te doen.

Tegelijk haalde de top van het HCT zwaar uit naar de dissident. ‘In replek op de interviews aan pers en televisie door een persoon die meent zich de nummer twee van het Hoog Comité van Toezicht te mogen noemen,’ stuurden de voorzitter, de administrateur-generaal en de twee hoofdcommissarissen een persbericht de wereld in. ‘De betrokken ambtenaar vertegenwoordigt slechts zichzelf binnen de instelling,’ aldus deze mededeling. ‘De directie betreurt dat tot op heden door de bevoegde administratieve en gerechtelijke overheden geen gevolg werd gegeven aan het gemotiveerd verzoek, dat reeds geruime tijd werd geformuleerd, om deze ambtenaar te ontlasten van zijn huidige functies en hoedanigheden.’ Het interview en de persartikels die eraan vooraf gingen, waren volgens de HCT-top niet meer dan een samenraapsel van ‘reële feiten uit de administratieve en gerechtelijke sfeer’ en ‘foutieve, leugenachtige of volslagen uit de lucht gegrepen elementen,’ met als enige bedoeling ‘een leugenachtig en lasterlijk beeld op te hangen van de toestand in het Hoog Comité’. Anderzijds ontkende de directie niet dat de werking van de instelling voor verbetering vatbaar is, meer bepaald op drie essentiële vlakken: de bevoegdheden, de structuur en de werkmiddelen.

Document 8

'Het is verboden te praten met Vermeulen,'
stelt een interne nota van het HCT.

Een kliek van hooggeplaatste personen

Willy Vermeulen was niet de enige speurder die de politieke sabotage van het Hoog Comité van Toezicht heeft durven aanklagen. Kort na het ophefmakende interview met Vermeulen in *De Morgen* dook een tweede kroongetuige op, die gelijkwaardige aantijgingen formuleerde. Jacques Depret, die van 1975 tot 1991 commissaris was bij het HCT, gaf eveneens een reeks gedocumenteerde voorbeelden van gevoelige onderzoeken die werden stopgezet op bevel van zijn hiërarchische meerderen bij het HCT, op verzoek van politici en andere hoge omes. ‘Telkens ging het om onderzoeken die dreigden uit te monden bij dezelfde politici, magistraten, hoge rijkswachtofficiëren en bedrijfsleiders,’ verklaarde Depret. ‘We hebben hier te maken met een kliek van hooggeplaatste personen, waarvan de leden elkaar onderling chanteren en beschermen. Er zijn verbanden tussen de zaak Dutroux en de zaken die ik behandeld heb. Er bestaan in dit land netwerken van prostitutie, pedofilie en banditisme die van hogerhand bescherming genieten. Mijn dossiers zijn een tijdbom. Maar de tijdbom zal binnenkort ontploffen.’

Met een open brief aan Justitieminister De Clerck en premier Dehaene, die verstuurd werd op 12 september 1996, lanceerde Depret zijn aanklacht. ‘Ik heb problemen gekend met een hiërarchie die zich schul-

dig heeft gemaakt aan het vernietigen van processen-verbaal, het niet doorgeven en het vervalsen van informatie,' schreef Depret. 'Ik heb mij herhaaldelijk verzet tegen dergelijke praktijken en telkens onder- vond ik moeilijkheden. Zodra men aan bepaalde milieus raakt, met name het milieu van de notabelen, functioneert er niets meer.' Depret gaf in zijn brief voorbeelden: 'In 1990 deed ik een onderzoek naar een minderjarige prostituee, een vriendin van een hoge officier van de rijkswacht die verdacht werd van pedofilie. Ik heb die informatie bin- nengebracht bij het HCT, maar ze werd achtergehouden door Alain Canneel, administrateur-generaal van het HCT, en zijn naaste mede- werker Francis Dorpe.'

PROSTITUTIE SPEKTE PARTIJKASSEN

Depret deed zijn eerste openbaar optreden in het programma *Témoign numéro 1* op de Franse televisiezender TF1. Op maandag 14 oktober 1996 verraste Depret de tv-kijkers met een reeks harde beschuldigingen aan het adres van het Belgische gerecht en de toplui van het HCT. Hij vertelde onder meer hoe hij in 1980-81 bevel kreeg een onderzoek stop te zetten naar de aflevering van arbeidskaarten aan 'karakterdanseressen' in nachtclubs. In feite ging het om Filippijnse meisjes, onder wie ook minderjarigen, die in een Belgisch prostitutienetwerk terechtkwamen. 'Tijdens dit onderzoek bleek dat de arbeidskaarten voor de danseres- sen soms al werden afgeleverd nog vooraleer ze werden aangevraagd,' zei Depret. 'Wij ontdekten een combine tussen ambtenaren van het ministerie van Middenstand, die samen met impresario's en cabaret- uitbaters zorgden voor de nodige verblijfsvergunningen voor de meis- jes. We waren in dat onderzoek tot een vrij hoog niveau doorgesto- ten, tot op ministerieel niveau. We stonden op het punt om te bewij- zen dat de partijkassen en verkiezingscampagnes betaald werden met geld afkomstig uit prostitutie, wat een enorm schandaal dreigde te worden voor de betrokken politici. We hadden namen van politici en hun medewerkers die zorgden voor de aflevering van arbeidskaarten.'

De vroegere liberale minister Willy De Clercq en andere belang- rijke politici doken op in dit onderzoek. Depret: 'In Luikse prostitutie- bars vonden we bijvoorbeeld het telefoonnummer van De Clercq ter- rug, met de vermelding dat het nummer permanent kon worden ge- gebeld indien er problemen waren met de arbeidskaarten. Ik ontving informatie dat in een cabaret in Gent bergplaatsen bestonden om Filip-

pijnse meisjes te verbergen, maar ik kreeg verbod om een huiszoeking te doen. Een ander voorbeeld: tijdens het verhoor door het HCT van het hoofd van de dienst arbeidskaarten van het ministerie van Middenstand, dook plots een kabinetmedewerker van de minister op.' Depret stelde dat hij als gevolg van zijn ontdekkingen 'ingewikkelde problemen' kreeg met zijn hiërarchische oversten en zijn onderzoek moest stopzetten op bevel van baron Raymond Charles (PSC), de toenmalige voorzitter van het HCT, een gewezen magistraat bij het Hof van Cassatie en een goede vriend van PSC-politicus Paul Vanden Boeynants.

De arbeidskaartenzwandel werd uitgebreid beschreven in de boeken van Knack-journalist Chris De Stoop (*Ze zijn zo lief meneer*, Kritak, 1992) en van de Antwerpse politica en Payoke-boegbeeld Patsy Sörensen (*De maskers af*, Hadewijch, 1994). De zaak kwam ook ter sprake tijdens de werkzaamheden van de parlementaire onderzoekscommissie naar de mensenhandel. Depret waarschuwde de commissie in 1994 via een brief aan volksvertegenwoordiger Anne-Marie Lizin (PS), die verslaggever was van de commissie. 'Ik stuurde haar een brief met talrijke details,' zei Depret, 'daar is nooit veel van terecht gekomen. Ik kreeg zelfs geen antwoord. Maar de informatie is wel degelijk beschikbaar.'

Minister van Staat en Europarlementslid Willy De Clercq ontkende, na de verklaringen van Depret, elke mogelijke betrokkenheid bij vrouwenhandel of prostitutienetwerken. Volgens De Clercq werd zijn naam slechts één keer vermeld in het dossier, omdat hij in 1970-71 als advocaat voor een cliënt een vergunning had aangevraagd voor het openen van een Chinees restaurant. De uitbater van dit restaurant, Leung Nang Leung, had aan de onderzoeksrechter verklaard dat hij 'een verzoek tot het bekomen van een beroepskaart heeft ingediend door bemiddeling van Willy De Clercq'. Een familielid van Leung Nang Leung was echter betrokken bij het bewuste prostitutienetwerk, vandaar de verwarring, vertelde De Clercq, die een oproep deed om 'vooreens en altijd een einde te maken aan deze lasterpraatjes'.

'FERNANDE, HAAL HET DOSSIER'

Bij Henk Ruigrok, journalist van het Nederlandse blad *Nieuwe Revu*, ging er een belletje rinkelen toen hij de verklaring van Depret en de reactie van De Clercq in de kranten las. Ruigrok herinnerde zich hoe hij op 12 augustus 1978 de oud-minister van Financiën had geïnterviewd. Dat

gebeurde bij De Clercq thuis, na afloop van het ophefmakende assisenproces tegen de Gentse onderzoeksrechter Guy Jaspers. Alles begon in de zomer van 1975, toen de rijkswacht wielrenner Eric De Vlaminck arresteerde op verdenking van diefstal van blanco recepten voor stimulerende middelen. Toen de coureur tijdens het verhoor over een seksclub en ‘roze balletten’ met minderjarigen begon, informeerde de rijkswacht het parket van Gent en startte onderzoeksrechter Jaspers een onderzoek. De club bevond zich in Eeklo en telde onder haar leden een burgemeester, een substituut, een senator, een griffier en enkele politieofficieren.

‘Het onderzoek werd nooit afgerond,’ schreef Ruigrok, ‘want in februari 1977 haalde een arrestatieteam de onderzoeksrechter uit bed. Jaspers werd verdacht van moord op zijn vrouw en tot twintig jaar veroordeeld. Overigens houdt Jaspers tot op de dag van vandaag vol zijn vrouw geen haar te hebben gekrenkt. (Later seponeerde het parket de zaak Eeklo wegens het ontbreken van strafbare feiten.) In 1978 deed ik als verslaggever pogingen om de achtergronden van de Jaspers-affaire boven water te krijgen. Eeklo intrigeerde: wellicht lag dààr de basis voor wat Jaspers overkwam. Tijdens dat journalistieke uitpluiskwerk ontstond een lijst van mensen die de seksclub van Eeklo frequenteerden. Onder de circa 35 deelnemers zou ook ex-minister De Clercq hebben gezeten. Hij kende Jaspers, die was ooit zijn secretaris. Beiden woonden in Gent, waren lid van dezelfde vrijmetselaarsloge en met elkaar bevriend. En ik vroeg me intussen het volgende af: stel dat De Clercq echt aan “roze balletten” deelnam, stel dat hij op de hoogte was van dat onderzoek van Jaspers, stel dat hij bevreesd was voor zijn goede naam? Zou een politiek machtig man als De Clercq dan iets doen om dat onderzoek te frustreren?’

De Nederlandse journalist vroeg en kreeg een interview met de liberale leider en stelde hem de vraag of hij lid was geweest van de seksclub in Eeklo en of daar ook minderjarigen kwamen. ‘Het effect leek op dat van een bom,’ aldus Ruigrok. ‘Mevrouw De Clercq barstte in snikken uit en verweet mij dat ik de carrière van haar man kapot maakte. De Clercq zelf kreeg een woede-aanval, sloeg met zijn vuist op tafel en riep: “Fernande, haal het dossier!” Mevrouw De Clercq keerde terug met een map die zij aan haar man gaf. De Clercq stak de map omhoog en zei: “Meneer, dit is het dossier Eeklo. U mag het niet inzien, maar ik zweer u: mijn naam komt er niet in voor!” Toen later

de inmiddels overleden procureur-generaal Verhegge het bestaan van een Eeklo-dossier ontkende (bij De Clercq had ik het nummer 11535/76/DF genoteerd), vroeg ik me af of ik soms op spoken had gejaagd. Natuurlijk heb ik in 1978 De Clercq gevraagd hoe het kon dat een burger (ook ministers zijn burgers) in zijn privé-huis een onderzoeksdossier heeft, terwijl hij daar niet in genoemd werd? Zijn antwoord: "Omdat mijn naam vaak in die zaak genoemd werd, heb ik het dossier op het paleis opgevraagd omdat ik het wilde inzien."

DE VERDWIJNING VAN DOSSIER 1230/76

Enkele jaren na het voortijdige einde van het onderzoek naar de arbeidskaartenzwendel vroeg de toenmalige Antwerpse onderzoeksrechter Walter De Smedt de medewerking van het HCT in het kader van een ander gerechtelijk onderzoek. De Smedt had informatie nodig over de Filippijnse cabaretfilière. Volgens Depret kreeg hij echter formeel verbod van administrateur-generaal Canneel om samen te werken met De Smedt. Sterker: dossier nummer 1230/76 bleek volledig te zijn verdwenen uit het archief van het HCT.

Depret rapporteerde dit incident op 12 oktober 1990 in een interne nota gericht aan zijn directie (zie document 9), waarin hij protesteerde tegen de onverklaarbare verdwijning van het dossier. Een week later noteerde hoofdcommissaris Serge-André Thibaut dat 'men nog steeds op zoek is naar het dossier, dat volumineus is (een of twee kisten) en dus niet verstopt kan zitten tussen twee andere dossiers'. Een dag later schreef Canneel, links in de marge van de nota, dat hij de zaak had onderzocht en besloten had tot een buitenvervolginstelling. Daarmee was de kous af.

In 1990 werd Depret door een magistraat van het Brusselse parket gevraagd om inlichtingen over personen uit de omgeving van André Cools. 'Dit onderzoek bracht me in het seksmilieu en daar heb ik een reeks elementen ontdekt die leidden naar andere dossiers, zoals dat van de Bende van Nijvel en de Roze Balletten, met andere woorden pedofilie. Ik heb die informatie binnengebracht bij het HCT, maar ze werd achtergehouden door mijn hiërarchische oversten. Zes maanden later, toen ik hierover sprak met de onderzoeksrechter die met het dossier belast was, ontdekte ik dat de gegevens waren achtergehouden. De toenmalige administrateur-generaal en zijn adjunct werden ondervraagd, maar er werden nooit sancties tegen hen genomen.'

Document 9

Het dossier over de Filippijnse-cabaretfilière is verdwenen uit het archief van het HCT. Geen probleem, vindt Canneel.

DRUGS EN WAPENS

Verder toonde Depret aan de media een document in verband met een onderzoek naar een illegale wapentrafiëk, eind jaren tachtig, vanuit België via het eiland Malta naar het Libië van Khadafi (zie document 10). In dit onderzoek, dat gevoerd werd onder leiding van de Brusselse onderzoeksrechter Jean-Claude Van Espen, speelde opnieuw de later vermoorde PS-leider André Cools een rol. Bepaalde personen in dit dossier zouden deelgenomen hebben aan selecte groepsseksfeestjes. Precies om hierover meer te weten te komen, wou onderzoeksrechter Van Espen een beroep doen op Depret, die beschouwd werd als een specialist in zedenzaken. Ook dit dossier moest Depret stopzetten op bevel van zijn superieuren.

Tijdens een ander onderzoek kreeg Depret deelnemerslijsten in handen van seksfuiwen, die georganiseerd werden in de directe omgeving van bankier Léon Finné, die in 1985 vermoord werd door de Bende van Nijvel. Het ging om toplui van 'de industrie, de politiediensten en de magistratuur, die een beroep deden op kleine partners (des partenaires de petite taille)'. Volgens Depret kreeg hij verbod om verder te zoeken. Hetzelfde gold voor een onderzoek naar de verduistering van geld van de herverzekering van OMOB en andere bedrijven waarin PS'ers de dienst uitmaakten, eveneens in 1990, dus voor de moord op André Cools. Jaren later ontdekte de Luikse onderzoeksrechter Véronique Ancia de OMOB-fraude in het kader van het onderzoek naar de moord op Cools en de Agusta-omkoopaffaire. Depret beschuldigde verder Canneel van het opstellen van valse stukken tijdens het onderzoek naar de vroegere Brusselse hoofdcommissaris Frans Reyniers. Volgens Depret werd dit onderzoek 'gemanipuleerd ten voordele van externe belangen'.

Depret: 'Ik was bezig met een drugstrafiek op het ogenblik van de zaak-François van het Nationaal Drugsbureau (NDB). Ik heb documenten kunnen vinden die bewezen dat de rijkswacht destijds weet had van en bezig was met een trafiëk van drugs in bevroren vlees. Ik heb die documenten aan de justitie gegeven. Bij deze zaak waren zeer belangrijke personages betrokken, via vennootschappen. Ik kreeg het bevel om elk onderzoek in de zaak te laten vallen.'

Depret werd naar eigen zeggen herhaaldelijk het doelwit van aanslagen en intimidaties. Zo tekenden onbekenden in de nacht van 18 op 19 oktober 1996 met krijt een doodskist voor zijn voordeur in het

Document 10

Onderzoeksrechter Van Espen vroeg aan Depret informatie in verband met een illegale wapentrafiek vanuit België naar Libië.

Zuidfranse Lézignan Corbières, waar Depret om gezondheidsredenen verblijft. 'Precies die dag had het persagentschap Belga gemeld dat ik werd opgeroepen als getuige door de Senaat,' zei Depret. 'Er wonen enkele Belgen in de buurt van Lézignan Corbières. Het gaat niet om oud-collega's, maar om personen naar wie ik onderzoek deed en die vinden dat ik te veel weet over hun rol in een zaak van seksfeiten.' Eerder kreeg Depret af te rekenen met een verdachte brand in zijn woning in België en met een geval van sabotage van zijn dienstwagen, tijdens een onderzoek dat verband hield met de Bende van Nijvel. De klacht die Depret indiende, werd geklasseerd zonder gevolg. Ten slotte werd hij naar eigen zeggen het slachtoffer van een geënceneerd verkeersongeval, toen hij in 1990 in opdracht van het HCT onderzoek deed in Frankrijk. Als gevolg van dit ongeval was Depret gedurende jaren gedeeltelijk verlamd en werkonbekwaam.

Gevraagd naar officiële documenten die bewijzen dat hij de waarheid sprak, antwoordde Depret dat alle documenten in handen zijn van het gerecht. 'Al van begin jaren tachtig heb ik met een collega (HCT-commissaris Wim Elbers, GT) klacht ingediend over PV's die we moesten vernietigen en PV's waaruit we stukken moesten weglaten, zodat ze vervalst werden. Maar alles werd geklasseerd zonder gevolg. Ik werd vervolgens gepest en administratief gestraft, niet omwille van de inhoud van mijn verslagen, maar voor het feit dat ik klacht had ingediend.' Eén van de vervalste PV's had volgens Depret te maken met een onderzoek naar mogelijke fraude bij de Centrale Dienst voor Sociale en Culturele Actie (CDSCA) van het leger, eens te meer een zaak waarin de entourage van Vanden Boeynants bij betrokken was.

De vroegere commissaris hoopte dat nog meer collega's zouden willen getuigen over de druk die op hen werd uitgeoefend door hun hiërarchie, 'zodat we eindelijk, voor eens en voorgoed, van al die vreselijke dossiers verlost zijn. Tenslotte zitten er achter elk dossier slachtoffers, die recht hebben op genoegdoening.' Politiemensen die willen spreken, riskeren wel sancties, gaf Depret toe. 'Alle storende personen worden gek verklaard of zijn zogenaamd provocateurs. Maar dat wapen is al te eenvoudig om iemand die de waarheid durft te zeggen te vernietigen.'

Samen met Vermeulen werd ook Depret opgeroepen om te getuigen voor de parlementaire onderzoekscommissie naar de Georgani-

seerde Criminaliteit. Meteen na zijn getuigenis voor de senaatscommissie, op 25 oktober 1996, bleek dat Depret de inzet was geworden van een conflict tussen rivaliserende politiediensten. Na afloop van zijn getuigenis verliet Depret ongemerkt via een achterdeur de gebouwen van de Senaat en verdween met onbekende bestemming. Tijdens zijn getuigenis hadden enkele senatoren al opgemerkt dat twee onopvallende figuren, getooid met zonnebrillen en loopschoenen, de wacht hielden voor de deur van de commissiezaal. De twee bleken te behoren tot de nationale 23ste brigade van de gerechtelijke politie. 'Het ging om een ploeg die belast was met mijn protectie,' verklaarde Depret. 'De bewaking en mijn verdwijning uit het gebouw waren nodig om veiligheidsredenen, want er was een andere ploeg op pad die probeerde mij te pakken. Die andere ploeg bestond uit BOB'ers.' Op de vraag waarom de BOB probeerde hem te arresteren, antwoordde Depret: 'Ik weet veel over de rijkswacht. Het begint heel gevaarlijk te worden voor bepaalde personen.'

De lege valiezen van Vermeulen

Loze beweringen en insinuaties zonder bewijzen.' Met die woorden veegde premier Jean-Luc Dehaene (CVP), kort na de onthullingen in *De Morgen*, de beschuldigingen van de nummer twee van het Hoog Comité van Toezicht van tafel. Voogdijminister André Flahaut (PS) viel helemaal uit de lucht. In een eerste reactie vertelde Flahaut dat hij Vermeulen van haar noch pluim kende, tot hij een foto van hem in de krant had zien staan. De oppositie reageerde verontwaardigd. Maar minister Flahaut verklaarde dat hij pas zou ingrijpen nadat hij het door hem bestelde auditrapport over het HCT van het Comité P had ontvangen.

Het parlement dacht er anders over en nam de noodkreten van Vermeulen en Depret wel degelijk au sérieux. De SP-fractie in de Kamer reageerde met de mededeling dat, in het huidige negatief klimaat ten aanzien van het gerechtelijk apparaat, 'niet kan geduld worden dat de schijn zou bestaan dat sommige dossiers in de doofpot zouden worden gestopt'. De SP stelde dat de problemen bij het HCT grondig moesten worden onderzocht op basis van het (op dat moment nog niet afgewerkte) auditrapport van het Comité P. Ofwel zijn de beschuldigingen juist, meende de SP, en moeten onverwijld ingrijpende en structurele maatregelen worden genomen om het HCT opnieuw te versterken, ofwel vallen de beschuldigingen niet hard te maken en moeten de betrokkenen gesanctioneerd worden.

Uiteindelijk was het de Senaat die de aantijgingen behandelde, meer bepaald de commissie van binnenlandse aangelegenheden en vooral de speciale onderzoekscommissie naar de georganiseerde misdaad in België. Voor een deel bevatte de kritiek van Vermeulen immers ook elementen over 'de afwezigheid van enig serieus onderzoeksbeleid bij het HCT in het kader van het bestrijden van de pogingen van de onderwereld om te infiltreren of zich in te kopen in de bovenwereld'. Vermeulen stelde dat de afwezigheid van verslaggeving of de manipulatie van de verslagen van gerechtelijke onderzoeken, qua inhoud of qua timing, hier eveneens van belang zijn. De pogingen van het misdaadmilieu om zich, onder meer via chantage, een positie te verwerven in de bovenwereld kunnen volgens Vermeulen worden tegengegaan door een efficiënte verslaggeving van het HCT aan de politici die de politieke verantwoordelijkheid dienen op te nemen over de chanteerbare personen en hun entourage.

CANNEEL IS HET BEU

Een eerste resultaat van de werkzaamheden van de parlementaire commissies was dat administrateur-generaal Canneel zijn ontslag indiende. In een brief, gericht aan minister Flahaut, vroeg de nummer één van het HCT om van zijn functie ontlast te worden en naar een andere dienst overgeplaatst te worden. De topman maakte zijn verzoek tot ontslag op 30 oktober 1996 bekend tijdens een hoorzitting achter gesloten deuren van de senaatscommissie van binnenlandse aangelegenheden. 'Ik heb er schoon genoeg van. Ik ben het beu,' verklaarde Canneel aan de commissie.

Canneel bevestigde aan de senaatscommissie dat er functionele problemen bestaan in zijn dienst en verklaarde zich bereid mee te werken aan een hervorming van het HCT, zodat de dienst onafhankelijker zou kunnen werken. De administrateur-generaal ontkende echter dat hijzelf ooit zou tussenbeide gekomen zijn in politiek gevoelige dossiers. Dat gebeurde volgens hem alleen op een lager niveau, door ambtenaren die op promotie uit waren. Canneel formuleerde ingrijpende maatregelen om te komen tot een volledige depolitisering van het HCT. Zo deed hij het voorstel om in het statuut op te nemen dat de functie van enquêteur onverenigbaar is met om het even welk politiek mandaat. Hij ging zelfs zover om voor te stellen dat enquêteurs voortaan geen lid meer zouden mogen zijn van een politieke partij.

‘Het opleggen van een zekere terughoudendheid betekent niet dat men de “antipolitieke” houding van bepaalde enquêteurs moet steunen,’ preciseerde Canneel. ‘Men moet voor ogen houden dat zij als het ware in de riolen van het politieke bedrijf werken en dat zij bijgevolg worden geconfronteerd met de donkerste kanten ervan.’ Canneel wees er verder op dat heel wat functies in het HCT te weinig gespecificeerd zijn. Het Comité werd in 1910 opgericht als een administratief college, maar momenteel vertegenwoordigen gerechtelijke opdrachten 90% van het werkvolume. Volgens Canneel is de structuur van het HCT niet meer aangepast aan de huidige opdrachten.

De woorden van Canneel waren nog niet koud of PS’er Jean-Marie Happart verliet de commissievergadering om telefonisch hoofdcommissaris Thibaut te verwittigen. Waarop het partij-apparaat van de PS blijkbaar in werking schoot, want een dag later moest Canneel zijn verklaringen gedeeltelijk weer inslikken: hij ontkende te hebben gesproken over politieke beïnvloeding, ‘op welk niveau dan ook’. Thibaut zelf begreep nochtans exact de draagwijdte van de uitspraken van Canneel: hij diende kort daarna bij Canneel zijn ontslag in als officier van gerechtelijke politie en kreeg een administratieve functie, zodat hij voortaan niets meer te maken heeft met gerechtelijke onderzoeken.

EEN BOM ONDER HET POLITIEK MILIEU

Omdat Vermeulen tijdens zijn eerste verhoor door de onderzoekscommissie georganiseerde misdaad, op 25 oktober 1996, onvoldoende tijd kreeg om zijn verhaal af te maken, verzocht de commissie hem om een schriftelijk rapport op te stellen. Dit rapport bezorgde Vermeulen op 14 november 1996 eigenhandig aan de veertien leden van de senaatscommissie. Het document sloeg in als een bom, temeer omdat fragmenten ervan vrijwel onmiddellijk uitlekten in de pers. In het ophefmakende rapport werden niet minder dan vijf ministers in functie in verband gebracht met fraude en mogelijke corruptie.

Het rapport van Vermeulen omvatte 31 bladzijden, aangevuld met honderden pagina’s bijlagen uit officiële stukken en processen-verbaal. In totaal gaf de HCT-topman een overzicht en een synthese van meer dan vijftig onderzoeks dossiers waarin volgens hem aantoonbaar geknoeid werd. Met deze praktijkvoorbeelden wou Vermeulen aantonen dat politiek gevoelige onderzoeken jarenlang systematisch

werden tegengewerkt door zijn directe bazen, Canneel en De Smet. PV's werden vervalst, eerlijke speurders werden van de enquêtes weggehouden, onderzoeken werden in sommige gevallen niet gevoerd om politieke vrienden te plezieren.

De meeste media-aandacht ging naar het villaverhaal van Pinxten. Op 18 januari 1994 ontving het HCT een anonieme klacht tegen Karel Pinxten (CVP), toenmalig volksvertegenwoordiger en burgemeester van Overpelt en momenteel federaal minister van Landbouw en KMO. De onderzoekers van het HCT kregen aanwijzingen dat Pinxten te weinig BTW had betaald voor de werken van aannemers en ambachtslui bij de bouw van zijn woning in Overpelt, een villa waarvan de waarde 18 tot 24 miljoen frank zou bedragen. 'De BTW van deze woning zou niet of slechts gedeeltelijk zijn betaald voor het metswerk, en voor de andere posten zoals houtwerk, vloeren, chappe enz. totaal zonder BTW zijn gebouwd,' schreef de anoniemus. 'Het houtwerk van de woning werd geleverd door de Technische School St. Jozef in Overpelt.'

Volgens de informatie die het HCT inwon, hadden de werken aan de villa 8,7 miljoen frank gekost, waarop slechts 63.248 frank BTW werd betaald. Op aankopen van bouwmaterialen ter waarde van 4 miljoen werd nog eens 768.864 frank BTW betaald. Maar omdat een vooronderzoek niet meteen harde bewijzen van onregelmatigheden opleverde, besliste HCT-voorzitter De Smet de zaak zonder gevolg te seponeren. 'Als ik goed ben ingelicht,' verklaarde Vermeulen in zijn rapport, 'waren er ook aanwijzingen van corruptie over de bedrijven die zich op het industrieterrein van Overpelt wilden vestigen, over het gedogen van milieu-overtredingen op hetzelfde industrieterrein en meer concreet naar de familie Bleyen toe. Na een summier onderzoek en een ronduit beschamend verslag besloot voorzitter De Smet de zaak te seponeren.'

De anonieme briefschrijver had ook gemeld dat de echtgenote van Pinxten 'zou ingeschreven zijn geweest bij de firma Bleyen op het industriepark, zonder er evenwel te hebben gewerkt'. Klopt niet, besloot HCT-inspecteur Guy Vermesen. 'Uit de inkomstenfiches, voorhanden in haar belastingdossier blijkt niet dat zij, voor eventuele prestaties als belastingconsulente, betalingen heeft ontvangen van de firma's Zincpower Holding en Bleyen J. Holding,' schreef Vermesen in zijn verslag. Of mevrouw Pinxten betalingen ontving van een van de

tientallen andere vennootschappen van de Bleyen-groep werd blijkbaar niet onderzocht. Over eventueel geknoei met de BTW rapporteerde Vermesen: 'Er werd ons medegedeeld dat het waardebepalingsdossier in kwestie nog niet behandeld werd door de bevoegde BTW-controledienst.' Over het leveren van hout door de Technische School meldde Vermesen: 'er werd in het aangiftdossier niets teruggevonden'.

Op basis van de nota van Vermesen, bestaande uit drie pagina's, kon hoofdcommissaris Paul Vandeneede op zijn beurt aan voorzitter De Smet verslag uitbrengen. 'Het summier onderzoek heeft niet toegelaten de aangeklaagde feiten te bevestigen,' schreef Vandeneede. 'Eenzijds werd het waardebepalingsdossier inzake de door het echtpaar Pinxten opgetrokken woning nog niet behandeld en anderzijds blijkt niet dat mevrouw Pinxten betalingen heeft ontvangen voor eventueel geleverde prestaties bij de firma's Zincpower Holding en Bleyen J. Holding. Voorstel: geen verder gevolg geven aan de naamloze klacht.' Voorzitter De Smet volgde zijn redenering en besloot het dossier te seponeren.

THEO IN DE SLANGENKUIL

Het rapport Vermeulen bracht ook minister Kelchtermans in moeilijkheden. Over de Vlaamse minister van Leefmilieu en Tewerkstelling Theo Kelchtermans (CVP) ontving het HCT op 20 juni 1994 ernstige aanwijzingen over onregelmatigheden met het reclamebureau Slangen & Partners. Het rapport-Vermeulen stelde: 'Haast twee jaar later, in april 1996, waren deze feiten nog steeds niet gemeld aan het parket, hoewel ze intussen waren uitgewerkt tot een omstandig en belastend dossier.' Pas nadat Vermeulen het bestaan van dit dossier had gemeld aan het Comité P, als voorbeeld van een doofpotoperatie, werd het dossier plots overgemaakt aan het parket van Brussel.

Het onderzoek van het HCT had betrekking op de correcte aanwending van overheids gelden bij de uitvoering van publiciteitscampagnes door privé-reclamebureaus. Meer bepaald onderzocht het HCT de relaties tussen het Limburgse reclamebureau Slangen & Partners en Kelchtermans. De speurders ontdekten mogelijke onregelmatigheden bij de toewijzing door Kelchtermans van twee overheids campagnes aan Slangen, met name de publicatie van het tijdschrift *Vlaanderen in beweging* en de verzorging van de sensibiliseringscampagne *Veilige wegen in Vlaanderen*.

Het driemaandelijkse tijdschrift *Vlaanderen in beweging* werd eind 1992 voor het eerst uitgegeven door het kabinet van Openbare Werken, Ruimtelijke Ordening en Binnenlandse Aangelegenheden, de bevoegdheidsterreinen van Kelchtermans tijdens de vorige legislatuur van de Vlaamse regering. De opdracht voor redactie en productie van het blad werd gegund aan Slangen & Partners na een beperkte aanbesteding, uitgeschreven op 13 november 1992. De twee kanshebbers waren Geo-Graphics met een vaste prijs van één miljoen voor 10.000 exemplaren en Slangen & Partners met 1,169 miljoen frank. Ondanks negatieve adviezen van zijn administratie koos Kelchtermans voor Slangen.

Directeur Bauwens van de administratie van Leefmilieu gaf zo'n negatief advies. 'Daar de inhoud van de brochure bepaald wordt door de heer minister en zijn medewerkers,' schreef Bauwens op 30 november 1992 aan zijn baas, secretaris-generaal Robert De Paepe, 'en het waarschijnlijk de wens is van de heer minister dat de boodschap die deze brochure bevat door zoveel mogelijk Vlamingen gelezen wordt, meen ik te mogen zeggen dat de opdracht dient gegund te worden aan de firma Geo-Graphics.'

Voor de Veilige wegen-campagne werd op 23 november 1993 een algemene aanbesteding uitgeschreven. Twee bureaus dienden een voorstel in: Mc Cann-Erikson met 31,5 miljoen frank en Slangen & Partners met 33,9 miljoen frank. Kelchtermans koos opnieuw voor Slangen, ondanks het prijsverschil van 2,4 miljoen. 'De offerte-aanvraag was doorgestoken kaart,' verklaarde een voormalige copywriter van Mc Cann-Erikson aan *De Morgen*. 'Ons bureau werd gebruikt als schaamlapje. Het was duidelijk dat het kabinet-Kelchtermans al van in het begin besloten had om de opdracht aan Slangen & Partners te geven. Wij hebben ook nooit de kans gekregen om ons campagnevoorstel te verdedigen en voelden ons achteraf flink bedot.'

De voorstellen van beide reclamebureaus werden op 2 december 1993 geëvalueerd door een team van het kabinet van Kelchtermans, bestaande uit kabinetschef Hugo Van Bever, adjunct-kabinetschef Lucien De Vliegheer en perschef Jean Vrijsen. Op basis van verschillende criteria (zoals inhoudelijke strategie en benadering, prijs, creativiteit, uitvoeringstermijn) behaalde het voorstel van Mc Cann-Erikson in deze evaluatie 64 punten op honderd, terwijl Slangen & Partners 74 punten scoorde. Ook in dit dossier werd door Kelchtermans druk uitgeoefend op zijn administratie, zoals blijkt uit de brief van secretaris-ge-

neraal De Paepe van 3 december 1992: 'In deze omstandigheden treed ik dan ook het standpunt bij van de heer minister dat, omwille van de positieve voorstellen die volkomen beantwoorden aan de gunningscriteria van het bestek er – en dit ondanks het hoger geciteerd prijsverschil – de voorkeur dient aan gegeven de opdracht te gunnen aan de firma Slangen & Partners.'

Het Rekenhof vroeg uitleg over beide overheidsopdrachten. 'Deze offertes werden aanvankelijk door uw administratie niet als de meest voordelige beschouwd,' schreef het Rekenhof op 1 augustus 1994 aan Kelchtermans, 'maar deze evaluatie blijkt na tussenkomst van uw kabinet, aan de hand van de in de bestekken opgelegde gunningscriteria en de daaronder opgenomen subjectieve beoordelingselementen, te zijn omgebogen in het voordeel van Slangen.' Verder wou het Rekenhof weten waarom er bij Slangen voor de eerste vier nummers van *Vlaanderen in beweging* telkens 20.000 exemplaren werden besteld, terwijl uit de facturatie bleek dat er maar 15.000 verspreid waren. De te grote bestelling zorgde er voor dat Slangen zowat 200.000 frank verzendingskosten extra kon aanrekenen.'

Het gebruik van de techniek van de beperkte prijsofferte-aanvraag werd herhaaldelijk gehekeld door het Rekenhof. 'Ook in verband met de sensibiliseringscampagnes werd al te vaak een beroep gedaan op de procedure van beperkte in plaats van algemene offerte-aanvraag,' schreef het Rekenhof op 28 juni 1993 aan minister Kelchtermans. 'Dat leidde er onder meer toe dat een overgroot deel van de opdrachten aan éénzelfde contractant (Slangen & Partners) werd toegewezen. Het Rekenhof dringt dienvolgens aan op een correctere naleving van de wetgeving inzake overheidsopdrachten.'

Slangen & Partners verzorgde ook de persoonlijke verkiezingscampagnes van Kelchtermans en verzorgde de nationale campagne van de CVP voor de laatste wetgevende verkiezingen, maar werkte daarnaast voor SP-politici als Willy Claes. 'Iedereen die ooit voor de overheid werkt, komt vroeg of laat met het HCT in aanraking,' zei bedrijfsleider Noël Slangen in een eerste reactie. 'Er wordt nu al twee jaar gefluisterd dat er een onderzoek tegen ons aan de gang is. Maar u weet ook dat niet iedereen in de CVP met mijn campagnes opgezet was. Een onderzoek is snel gestart. Ik verzeker u dat tot dusver tegen ons geen enkele onderzoeksdaad is verricht.'

Noël Slangen vermoedde dat het opstarten en uitlekken van het

onderzoek van het HCT deel uitmaakten van een beschadigingscampagne tegen zijn bureau, een campagne 'die gevoerd werd door minder talentvolle concurrenten, malafide affichagefirma's en sommige rechtse krachten bij de CVP die het niet eens waren met onze aanpak.' Die campagne zou erop gericht geweest zijn om Slangen onmogelijk te maken bij zijn CVP-klanten. Adjunct-kabinetschef Lucien De Vliegheer, die behoort tot de vriendenclub van Leo Delcroix en Koen Blijweert, zou een bezwarend dossier aangelegd hebben tegen Slangen. De vete zou terug te voeren zijn tot een oud conflict over wie de affichage voor CVP-kandidaten mag doen. Dat was vroeger zowat een monopolie van de firma Business Panel van Blijweert.

BLEYEN WAS GELDSLUIJ VOOR DE CVP

Drie weken nadat Vermeulen zijn rapport aan de senaatscommissie had overhandigd, arriveerde een vraag tot opheffing van de parlementaire onschendbaarheid van Kelchtermans bij het Vlaams parlement. De vraag, afkomstig van de Antwerpse procureur-generaal Roger Van Camp, had niets te maken met het Slangen-dossier maar wel met de overheidsbestelling van milieuboxen. Het gerecht wilde Kelchtermans ondervragen over een nota, die werd opgesteld door de omstreken Limburgse zakenman Jean-Pierre Bleyen, tot voor enkele jaren de topman van de verzinkingsgroep Zincpower. Bleyen beschouwde deze geheimzinnige nota zowat als zijn 'levensverzekering'.

Toen Jean-Pierre Bleyen op 1 mei 1994 de bewuste nota schreef, die later door het parket van Hasselt gevonden werd in een Zwitserse kluis, vreesde hij voor zijn leven. Twee dagen voor hij de nota opstelde, ging Bleyen in het Nederlandse Zeist zijn mentor Yvan Heesterbeek opzoeken. Heesterbeek was voordien bestuurder geweest van de Zincpower-groep. De jonge Limburgse ondernemer zat in de puree: zijn zakelijk imperium was aan het wankelen, hij had voor meer dan 300 miljoen frank uit zijn bedrijf gezogen voor privé-uitgaven, de schulden stapelden zich op. Hij ging raad vragen aan Heesterbeek, die optrad als een soort vaderfiguur op zakelijk gebied voor Bleyen.

'Hij voelde zich al jaren min of meer bedreigd,' verklaarde Heesterbeek. 'Maar die dag vertelde Bleyen me dat hij vreesde voor zijn leven. Hij was volkomen overstuur. Hij sprak over het aanwerven van bodyguards en zei dat hij een wapen had gekocht.' Bleyen vertelde dat hij zware problemen had, maar dat 'ze' hem niets zouden doen omdat

hij fungeerde als geldsluis voor de CVP. Minister Leo Delcroix zou hem wel beschermen, meende Bleyen. Wie de personen waren die hem naar het leven stonden, heeft Bleyen niet verteld. Aan Heesterbeek zei Bleyen wel dat hij beschikte over een lijst van namen van politici, vermoedelijk allemaal CVP'ers, en de duistere zaakjes waarin ze verwickeld waren. 'Hij voelde zich beschermd omdat hij voor de CVP partijgelden inzamelde en distribueerde,' aldus Heesterbeek. 'Omdat hij zich bedreigd voelde, gaf ik hem de raad zich te beschermen met alles wat hij wist. Maar ik heb hem nooit geadviseerd om die informatie op papier te zetten.'

Toch is het precies dát wat Bleyen deed. In zijn nota, met als titel 'Verklaring aan allen wie het aanbelangt', schreef hij letterlijk: 'Na een gesprek met de heer Y. Heesterbeek (...) heb ik besloten, op Heesterbeeks advies, deze verklaring op te stellen omdat na het uitvoerig meedelen van het dossier Zincpower/Bleyen J. Holding en mijn betrokkenheid in de politieke wereld, het gevaar kan bestaan dat ik persoonlijk zou aangevallen worden door fysiek geweld of eventuele dreigingen naar mijn directe familie.' Na het uitlekken van de milieuboxzaak vroeg de oppositie het ontslag van minister Kelchtermans. Hij kon echter rekenen op de steun van de Vlaamse minister-president Luc Van den Brande (CVP), die repliceerde dat Kelchtermans nog steeds van onbesproken gedrag is.

HET TEGENOFFENSIEF

In het rapport van Vermeulen aan de senaatscommissie staan ook de namen van Charles Picqué (PS), minister-president van de Brusselse regering, en de Brusselse minister Jos Chabert (CVP). Volgens Vermeulen vervalste commissaris Thibaut een proces-verbaal, dat administrateur-generaal Canneel op 20 maart 1995 toezond aan de procureur van Brussel. Het ging om een klacht van inspecteur-generaal van Financiën Leriche over praktijken op de kabinetten van Picqué en Chabert in verband met het reclamebureau Stratecom, het bureau dat de laatste verkiezingscampagne van de PS heeft verzorgd. Verder dook CVP-senator Leo Delcroix opnieuw op in verband met de smeerpijffaire. Delcroix werd verdacht van het aanvaarden van smeergeld toen hij nog minister van Defensie was. Vlaams minister van Onderwijs Luc Van den Bossche (SP) en VLD-senator Valère Vautmans werden dan weer genoemd in verband met een omstreden overheidscontract met Eurosense voor luchtfotografie (zie hoofdstuk 13).

Naarmate de inhoud en de draagwijdte van het rapport Vermeulen uitlekte in de media werd de adjunct-administrateur van het HCT zélf het doelwit van een gerichte tegenaanval van de bij de CVP aanleunende kranten. Op zaterdag 16 november 1996 pakten tegelijkertijd *Gazet van Antwerpen*, *Het Volk* en *Het Nieuwsblad/De Standaard* uit met zogenaamd compromitterende verhalen over Vermeulen. Volgens *Gazet van Antwerpen* had Vermeulen geprobeerd de CVP te lijmen en ondernam hij een poging om CVP-steun af te dwingen voor zijn persoonlijke positie binnen het HCT. Vermeulen had volgens deze krant twee ontmoetingen met hooggeplaatste CVP'ers, aan wie hij informatie uit dossiers over belangrijke partijgenoten heeft doorgespeeld en liet hij verstaan dat hij nog meer gevoelige informatie in zijn bezit had die beter niet publiek zou worden gemaakt. Wie de hooggeplaatste CVP'ers waren die Vermeulen zou hebben gechanteerd, vertelde de krant er niet bij. Nader onderzoek leert dat het ging om CVP-woordvoerder Willy Buys en CVP-senator Paul Staes. *Het Volk* omschreef Vermeulen minachtend als een drager van lege valiezen, omdat hij drie valiezen met documenten had meegebracht toen hij kwam getuigen voor de senaatscommissie. *Het Nieuwsblad* wist te melden dat Vermeulen in 1990 benoemd werd als administrateur-taaladjunct zonder het vereiste examen af te leggen. Terwijl de topambtenaar, die voordien de rang van administrateur had bij de diensten van de eerste minister, voor deze overstap geen enkel examen hoefde af te leggen.

DE SCHADECLAIM VAN PINXTEN

De gevaarlijkste tegenaanval kwam evenwel van federaal minister Karel Pinxten, die op 20 december 1996 een eis tot schadevergoeding van 10 miljoen frank indiende tegen Vermeulen. Het bedrag zal volgens de dagvaarding worden aangewend voor een goed doel. Pinxten noemde zich het slachtoffer van een politieke afrekening en vond dat de topman van het HCT zijn goede naam te grabbel had gegooid met de bewering dat hij mogelijk onvoldoende BTW had betaald op zijn woning. De minister verantwoordde het hoge bedrag van zijn schadeclaim met het argument dat er zeer zware morele schade werd toegebracht aan hemzelf en aan zijn echtgenote, Marie-Anne Willemys.

Dat Vermeulen zijn verklaring onder ede had afgelegd in zijn hoedanigheid van getuige voor een parlementaire onderzoekscommissie, dat hij enkel wou aanklagen dat er geen grondig onderzoek naar de

BTW van Pinxten gevoerd mocht worden en dat bij bovendien niet verantwoordelijk kan gesteld worden voor selectieve of verkeerde interpretaties van zijn verklaring in de pers, lapt Pinxten aan zijn laars. De Beweging van Mensen van Goede Wil, opgericht in de nasleep van de Witte Mars, reageerde verontwaardigd en wees er op dat Pinxten niet op deze wijze in opspraak had hoeven te komen indien het HCT behoorlijk zou functioneren. De Beweging herinnerde er aan dat de werking van deze dienst onder de rechtstreekse verantwoordelijkheid valt van de federale regering, waarvan minister Pinxten zelf lid is. Het inwilligen van deze eis zou het begin kunnen zijn van een intimidatie-campagne met als doel kritische ambtenaren, journalisten en burgers monddood te maken, waarschuwde de Beweging. Ondanks de oproep van de Beweging om in de geest van de nieuwe politieke cultuur zijn schadeclaim in te trekken, bleef Pinxten koppig vasthouden aan zijn eis.

De superdoofpot van Leo Delcroix

Dat het gerecht niets mocht aanvangen met de beruchte Atoma-schriftjes waarin voormalig CVP-secretaris Leo Delcroix zijn geheimste politieke beslommeringen neerpende, is een schandaal van formaat. De notitieboekjes van Delcroix werden beroemd toen ze eind 1991 in beslag werden genomen door het Hoog Comité van Toezicht, maar kort daarna weer moesten worden teruggegeven. Die teruggave, op bevel van toenmalig justitieminister Melchior Wathelet (PSC), was zonder overdrijving een superdoofpotoperatie. De boekjes, die op een volkomen wettelijke manier in beslag werden genomen, bestrijken de periode van juni 1990 tot oktober 1991. Ze bevatten tal van intrigerende gegevens over de uiterst discrete activiteiten van de partijsecretaris. Uit de lectuur ervan wordt duidelijk dat Delcroix zich bezighield met zeer uiteenlopende zaken als het gladstrijken van conflicten tussen overheid en privé-bedrijven, gesjoemel rond overheidscontracten en vastgoedprojecten, de organisatie van de partijmachine, het steunen van christen-democratische zusterpartijen in het Oostblok, politieke benoemingen van ambtenaren en magistraten en natuurlijk, al dan niet in combinatie met het voorgaande: partijfinanciering.

Eind januari 1997 publiceerden *De Morgen* en *Humo* voor het eerst een selectie relevante bladzijden uit de beruchte schriftjes. Die maken

duidelijk dat Delcroix in een hele reeks politiek-financiële affaires een grotere rol heeft gespeeld dan hij officieel ooit heeft toegegeven. Met de notitieboekjes in de hand kan nu voor het eerst nauwkeurig aangetoond worden met welke zaken Delcroix zich bezighield en welke rol hij precies heeft gespeeld in tal van gevoelige dossiers. Geen wonder dat de politieke wereld zo nerveus reageerde op de inbeslagname van de boekjes: het gerecht en het HCT waren hiermee doorgedrongen tot in het centrale zenuwcentrum van het politieke systeem.

DE SMEERPIJP-DADING

Na bemiddeling van nationaal CVP-secretaris Delcroix diende de Belgische staat in 1991 200 miljoen frank te betalen aan de aannemers die de volslagen nutteloze en lekke smeerpipj tussen Genk en Antwerpen gebouwd hadden. En dat terwijl de overheid in 1990 nog veel kans maakte om via een gerechtelijke procedure 800 miljoen schadevergoeding te ontvangen van de aannemers. Het bestaan van deze betwistbare dading werd onthuld door *De Morgen* op 5 maart 1994. Delcroix reageerde furieus. Hij stuurde prompt een boze fax naar de redactie: 'U stelt de zaak voor alsof ik hoogstpersoonlijk de dading zou hebben aangegaan, terwijl de waarheid is dat ik slechts kennis kreeg van een dading via een onderzoek van het Hoog Comité van Toezicht einde 1991.' (zie document 11)

Eens te meer blijkt dat Delcroix waarheid en leugen niet goed uit elkaar kan houden. Aan de hand van zijn eigen notities kan aangetoond worden dat Delcroix wel degelijk een sleutelrol speelde in het tot stand brengen van de omstreden dading tussen de overheid en de smeerpijpaannemers. In het schriftje dat de periode van oktober tot december 1990 beslaat, noteerde Delcroix onder de namen 'Morbee' (Eric Morbé, kabinetsattaché van Miet Smet), 'Fremaeu' (de lobbyist van de firma Denys), 'Socea' (één van de smeerpijpaannemers) en '03/485 78 77' (het faxnummer van Socea): 'do 20/12/90 dagvaarding stoppen' (zie document 12).

De bouwers van de smeerpipj, de tijdelijke vereniging van aannemers Denys-Socea-Bonna, hadden in 1978 de Belgische staat voor de rechtbank gedaagd omdat ze meenden dat er aanzienlijke verdragingen waren ontstaan door de schuld van de overheid. Ze claimden een schadevergoeding van 778 miljoen frank, een eis die met intresten was opgelopen tot 1,7 miljard. De staat reageerde op 12 december 1990.

Document 11

Delcroix meldt op 6 maart 1994 aan *De Morgen*: 'de waarheid is dat ik slechts kennis kreeg van een dading via een onderzoek van het (Hoog) Comité (van Toezicht) einde 1991'.

Document 12

De overheid wil de smeerpijpaanemers dagvaarden.
'Dagvaarding stoppen,' noteerde Delcroix.

Toenmalig staatssecretaris voor Leefmilieu Miet Smet (CVP) stuurde op die datum een aangetekende brief aan Denys-Socea-Bonna, waarin de tegeneis van de staat werd geformuleerd. Smet eiste op haar beurt 896 miljoen van de aannemers omdat de afvalwatercollector niet voldeed aan de vereisten van het lastenboek. Als dat bedrag niet binnen de twee maanden op tafel zou liggen, zou de staat de aannemers dagvaarden. Zover kwam het echter niet, want Delcroix schoot in actie. Acht dagen na de aangetekende brief van Smet noteerde hij: 'dagvaarding stoppen'. Wat dan ook gebeurde. Op 20 december 1990 gingen de aannemers en leden van het kabinet Smet voor het eerst rond de tafel zitten. Een akkoord werd niet meteen bereikt, maar het resultaat was alvast dat de staat haar dreiging met een proces introk.

Hoe dat in zijn werk ging, vertelde Delcroix ooit zelf: 'Tja, op een dag komt er ene meneer Fremeau naar mij. Ik kende hem vaag. Misschien heb ik hem ooit op een fund raising dinner ontmoet. Hij was in elk geval geen belangrijke CVP-donateur. Hij zei dat hij de firma Denys vertegenwoordigde en vroeg me: "Meneer Delcroix, die smeerpijpaffaire sleept nu al dertien jaar aan. Hugo Schiltz (toenmalig VU-minister van Begroting, GT) is bereid een streep onder die zaak te trekken. Maar het kabinet van Miet Smet ligt dwars. Kunt u geen vergadering beleggen tussen ons en de mensen van het kabinet Smet? Het is dringend: onze firma ligt op apegapen. Ze staat op het punt te worden overgenomen (Denys werd later overgenomen door Socea en Socea werd zelf overgenomen door de Franse nutsgroep Compagnie Générale des Eaux, GT). Maar dat kan niet doorgaan als we die 896 miljoen moeten betalen. Er staan 250 jobs op het spel!" Natuurlijk kon ik zo'n vergadering organiseren. En ik wilde het ook doen, want ik wist van het personeel van Miet Smet dat die tegeneis eigenlijk op niets gebaseerd was.'

MET DE HULP VAN BESIX

In de schriftjes van Delcroix zat een brief van staatssecretaris Miet Smet aan Delcroix, gedateerd op 12 juli 1990, met als onderwerp: 'Collector Albertkanaal. TV Denys-Socea-Bonna'. Smet schreef: 'In bijlage stuur ik u, zoals beloofd, een overzicht van het dossier in rand vermeld, met inbegrip van het standpunt van de Belgische staat.' De bijlage zelf ontbreekt. Dat kan ook moeilijk anders, want tijdens de onderhandelingen heeft Delcroix dit vertrouwelijke document aan de

aannemers doorgespeeld. Zo leerden de bedrijven vooraf alle zwakke en sterke punten kennen uit het dossier waarop de overheid zich baseerde om tegen hen een gerechtelijke procedure te starten.

Op de achterkant van deze brief schreef Delcroix eigenhandig een ontwerp van voorstel tot minnelijke schikking: '1) Probleem van oplevering van de buizen in de grond: verjaring. 2) Collector te laat: schadevergoeding. Minnelijke regeling: 120 miljoen x 2,5'. Die twee punten waren de belangrijkste argumenten van de overheid om een tegeneis te formuleren. Het voorstel tot minnelijke schikking dat Delcroix op dat moment in zijn hoofd had, bedroeg 300 miljoen, te betalen door de staat welteverstaan. Later, toen de dading werd afgesloten (op 20 augustus 1991), werd het bedrag teruggebracht tot 200 miljoen. Daarbij moet wel worden bedacht dat de bouw van de smeerpip de schatkist al 5 tot 7 miljard had gekost.

Nog op de achterkant van dezelfde brief schreef Delcroix: 'Fremeau: twee voorlopige opleveringen waren voorzien, in laatste PV was epoxy gemeld! Antwerpen-Herentals: 45 km. Socea: geen voorbehoud.' De binnenbekleding van de smeerpip, gemaakt uit epoxy (kunsthar), bleek niet bestand tegen de chemische stoffen in het afvalwater. Dit was een van de redenen waarom de oplevering van de werken nooit had plaatsgehad. Om dit probleem te bespreken organiseerde Delcroix een vergadering met staatssecretaris Miet Smet, baron Paul De Meester (voorzitter van SBBM-Besix) en Rob Lenaers, voorzitter van de Vlaamse Confederatie Bouw en gedelegeerd bestuurder van bouw-firma Vanhout, een dochterbedrijf van SBBM-Besix. Dat blijkt uit volgende notitie: 'Miet Smet/Paul De Meester + Rob Lenaers ivm collector (Herentals + Antw Noord)'. Lenaers stond veelvuldig in contact met Delcroix en informeerde hem regelmatig over grote aanbestedingen, bouwprojecten en andere zaken in verband met de vastgoedsector.

'SMET WIL ZICH VEILIG STELLEN'

Begin 1991 vertrouwde Delcroix volgende mededeling toe aan zijn dagboek: 'M. Smet: visum van Rekenhof geweigerd omdat er geen brieven werden geschreven. E.Str. + PDMeester + ik naar M. Smet.' Vertaling: Smet meldt dat het Rekenhof niet akkoord kan gaan met de voorgestelde dading omdat het Rekenhof niet officieel per brief op de hoogte werd gebracht. Om dit probleem te verhelpen gingen CVP'er

Eric Stroobants (dé topambtenaar van de Vlaamse administratie), Besix-topman Paul De Meester en Delcroix een bezoek brengen aan Miet Smet. Toen de dading tenslotte getekend werd, hadden het Rekenhof en de inspectie van Financiën groen licht gegeven voor de minnelijke schikking. Stroobants had op het eerste gezicht niets te maken met de smeerpijpaffaire. In zijn privé-woning volgde later, in het kader van het smeerpijponderzoek, wel een huiszoeking door het HCT (zie hoofdstuk 3).

Eind januari 1991 volgde de tweede verzoeningsvergadering tussen de aannemers en het kabinet Smet. Rond die tijd noteerde Delcroix: 'John Huylebroeck/M. Smet: blijft op standpunt dagvaarding... als TV vraagt zaak anders formuleren... 1 fr provisioneel minwaarde door expert vastgesteld.' Dit betekende slecht nieuws voor Delcroix. Huylebroeck, adjunct-kabinetschef van Miet Smet, signaleerde dat zijn baas op haar standpunt blijft. Een terugvalsscenario doemde op: op vraag van de aannemers kon de eis misschien afgezwakt of anders geformuleerd worden. Een pagina verder schreef Delcroix: 'Morbee/M. Smet wil zich veilig stellen t.o.v. Rekenhof via dagvaarding om tot een minnelijke schikking te komen. Schuldvordering van 890 miljoen in een officieel document'. Dit was dan weer goed nieuws: Eric Morbé, kabinetsattaché van Miet Smet, meldde dat de staatssecretaris voor rede vatbaar was, indien ze de nodige garanties kreeg dat het Rekenhof akkoord zou gaan. Zowel Huylebroeck als Morbé hebben, namens staatssecretaris Smet, deelgenomen aan de vergaderingen met de aannemers in het kantoor van Delcroix.

De laatste vermelding over de smeerpijp in Delcroix' schriftjes is de meest intrigerende. In het voorjaar van 1991 schreef Delcroix: 'Paul Maertens: (...) Swart (7 à 8 miljoen) betaling collector. (Terreyn gaat beslissen) Miet Smet vragen' (zie document 13). Paul Maertens was destijds de directeur van het CVP-studiecentrum Cepess, hij werd later economisch kabinetschef van premier Dehaene. Swartenbroeckx was een van de drie studie bureaus die in de jaren zestig en zeventig het werk voor de smeerpijp onder elkaar hadden verdeeld. Swartenbroeckx hield zich bezig met het Limburgse traject, de andere secties werden toevertrouwd aan Belgroma en De Koninckx. Op het moment dat Delcroix deze notitie neerpende, was Groep Swartenbroeckx voor de helft aandeelhouder van studie bureau Citec, de andere helft was in handen van overheidsholding KS.

Document 13

Studiebureau Swartenbroeckx betaalt 7 à 8 miljoen frank in verband met de afvalcollector.

Volgens Cepass-directeur Maertens zou Swartebroeckx dus 7 tot 8 miljoen frank betalen in verband met de smeerpomp, vermoedelijk bestemd voor de partijkas van de CVP, mogelijk via een storting aan Cepass. Delcroix moest wel aan Miet Smet vragen of het voor haar oké was. Onduidelijk is waarom topambtenaar Wilfried Terry (momenteel directeur-generaal van de administratie overheidsopdrachten, gebouwen en gesubsidieerde infrastructuur) hierover een beslissing moest nemen. Terry behoorde in elk geval tot het selecte clubje vertrouwelingen van Delcroix in de top van de Vlaamse ambtenarij. Terry werd ooit door het HCT betrappt op mogelijke corruptie: het bleek dat Terry een zware Mercedes cadeau had gekregen van lobbyist Koen Blijweert (zie hoofdstuk 9). Desondanks kon de ambtenaar gewoon op post blijven als directeur-generaal.

HET GEVECHT OM DE BOEKJES

Negen notitieboekjes van het merk Atoma, een reeks agenda's en de boekhouding van de vzw's Maatschappij in Beweging, Cepass en Unitas (financieringskanalen van de CVP) plus enkele floppy's met gegevens over de partijfinanciering: dat namen de speurders van het Hoog Comité van Toezicht in beslag tijdens de huiszoeking op 20 december 1991 in het CVP-secretariaat in de Brusselse Tweekerkenstraat en meer bepaald in het kantoor van nationaal secretaris Leo Delcroix. In opdracht van de Brusselse onderzoeksrechter Bruno Bulthé doorsnuffelden de enquêteurs van het HCT ook de privé-woning van Delcroix en het kabinet van Miet Smet. Er werd gezocht naar bewijzen van mogelijke corruptie bij het afsluiten van de dading tussen de overheid en de bouwers van de smeerpomp.

Drie dagen na de huiszoeking werd Delcroix door zijn partij voorgedragen als gecoöpteerd senator, een beslissing die allicht vroeger al was genomen maar die hem in elk geval parlementaire onschendbaarheid opleverde. Nog eens twee maanden later werd hij in de regering opgenomen als minister van Defensie, waardoor hij ministeriële onschendbaarheid verkreeg. Ondertussen bemoeide toenmalig justitieminister Wathélet (PSC) zich met het gerechtelijk onderzoek naar de smeerpompaffaire. Op zijn bevel werd Bulthé verplicht om de inbeslaggenomen schriftjes, die talloze aanwijzingen van andere misdrijven bevatten, binnen de 24 uur terug te geven aan de rechtmatige eigenaar. De teruggave gebeurde echter pas op 5 februari 1992. Volgens

Wathelet hadden de schriftjes niets met het smeerpijponderzoek te maken. Delcroix zelf vreesde dat de vertrouwelijke informatie, onder andere van vergaderingen van het partijbureau, 'politiek zou kunnen worden misbruikt'.

Delcroix had al op 24 december 1991, de eerste werkdag na de inbeslagneming van zijn schriftjes, telefonisch aan een inspecteur van het HCT gezegd dat hij 'zo vlug mogelijk' terug in het bezit wilde komen van de stukken die bij hem in beslag waren genomen. Delcroix kondigde verder aan dat hij bij Alain Canneel en Willy Vermeulen, de twee topmannen van het HCT, 'zou laten tussenkomen door de eerste minister of door de minister van Justitie' om zo vlug mogelijk zijn spullen terug te krijgen.

Canneel, de administrateur-generaal van het HCT, stelde later in een nota dat de problemen voor zijn dienst pas echt begonnen waren na de huiszoeking in het CVP-hoofdkwartier. Vanaf 1992, zo schreef Canneel, ondervond hij tegenkantingen in zijn pogingen om het HCT verder uit te bouwen tot een goed functionerende politiedienst op het vlak van de strijd tegen de witteboordencriminaliteit binnen de hoogste regionen van de overheid. In elk geval wist HCT-voorzitter Willy De Smet (CVP) op 17 januari 1992, minder dan een maand na de fameuze huiszoeking, alle gerechtelijke onderzoeken onder zijn gezag en leiding te brengen. De Smet vaardigde een circulaire uit waarin stond dat voortaan 'alle gerechtelijke opdrachten worden toegestuurd aan de voorzitter van het HCT, die ze voor uitvoering doorgeeft aan de enquêteur die hij aanwijst'. Verder stelde de circulaire dat 'de voorzitter door de enquêteur op bestendige wijze moet worden ingelicht over het verloop van de uitvoering van het onderzoek'. Om de stelling van De Smet kracht bij te zetten, besliste eerste minister Jean-Luc Dehaene (CVP) op 20 mei 1992 dat deze circulaire onverkort moest worden toegepast. Met de keuze van de premier voor De Smet werd de machtsstrijd aan de top van het HCT definitief beslist in het nadeel van Canneel.

DE DUBBELROL VAN VOORZITTER DE SMET

In het rapport dat adjunct-administrateur Vermeulen in november 1996 overhandigde aan de senaatscommissie Georganiseerde Misdaad, wees de nummer twee van het HCT op het merkwaardige gedrag van voorzitter De Smet in het kader van het smeerpijponderzoek. Volgens

Vermeulen was het duidelijk dat Delcroix door De Smet werd geïnformeerd over de vorderingen in het smeerpijponderzoek. De Smet was via administrateur-generaal Canneel en administrateur Etienne Erauw in het bezit gekomen van een kopie van de processen-verbaal die door het HCT werden opgesteld over de smeerpijpaffaire.

Vervolgens vond er een merkwaardig gesprek plaats tussen Delcroix en De Smet, op verzoek van Delcroix. De ontmoeting gebeurde op 22 mei 1992, op het kabinet in de Wetstraat 18 van de minister van Defensie, waar voorzitter De Smet eerst werd ontvangen door kabinetschef Michel Roelandt en daarna door Delcroix zelf. De datum van deze ontmoeting is van belang: twee dagen na de brief van premier Dehaene, waarin deze bevestigde dat De Smet als voorzitter van het HCT de absolute en totale controle kreeg over alle gerechtelijke opdrachten. In de onderzoekscommissie van de Senaat heeft De Smet de ontmoeting met Delcroix inmiddels toegegeven. Maar hij beweerde dat er tijdens die ontmoeting enkel gepraat werd 'over de algemene werking van het HCT'. Sommige senatoren geloofden er geen snars van. 'In volle onderzoek van het HCT tegen Delcroix gaat de voorzitter van het HCT praten met Delcroix, terwijl onderzoeksrechter Connerotte moet opstappen wegens een bord spaghetti,' zei een verbolgen commissielid.

Dat Delcroix en De Smet wel degelijk over het smeerpijpdossier hebben gepraat, kan ook afgeleid worden uit de verklaringen die *Trends*-journalist Hans Brockmans aflegde toen hij werd ondervraagd door de enquêteurs van het HCT. In functie van een artikel over de smeerpijpaffaire had Brockmans op 27 mei 1992 een 'af rondend gesprek' met Delcroix. Tijdens dat onderhoud had de journalist, zo verklaarde hij, 'de indruk opgedaan dat Delcroix zich niet erg ongerust maakte over de afloop (van het smeerpijponderzoek), omdat hij ervan uitging dat het dossier in handen was van de voorzitter van het HCT.'

Er was niets verdachts aan die ontmoeting met de HCT-voorzitter, blijft ook Delcroix volhouden. 'De heer De Smet heeft mij uitleg verschaft over de structuur en de werking van het HCT, dat ik niet kende,' verklaarde hij op 13 november 1996 aan de VUM-kranten. Volgens Delcroix werd er tijdens het onderhoud niet gesproken over de smeerpijp. 'Ten onrechte wordt soms gesteld dat dit onderzoek tegen mij is gericht,' zei hij. 'Ik werd eenmaal op vijf jaar ondervraagd als getuige, niet als verdachte. Wellicht moet eens en voorgoed duidelijk worden

gesteld dat ik in dit dossier niet onderhandelde of een doorslaggevende invloed heb uitgeoefend. Evenmin is hiermee partijfinanciering gemoeid – toch niet in verband met de CVP! De onderzoekscommissie van de Senaat kon Delcroix over deze kwestie niet ondervragen. Als senator en als lid van het Vlaams parlement geniet hij nog steeds parlementaire onschendbaarheid.

De omkoopmethodes van een lobbyist

Uit de schriftjes en agenda's van Delcroix blijkt dat de CVP-partijsecretaris ten minste één keer per maand in contact stond met zijn favoriete lobbyist: Koen Blijweert. Begin jaren negentig had Delcroix ook regelmatig gesprekken met Maurice De Velder en Dirk Cavens, destijds zakenpartners van Blijweert in de holding De Beukelaar, vastgoedfirma DB Invest en het affichagebedrijf Business Panel. Blijweert is een graag geziene gast bij het Hoog Comité van Toezicht: sinds 1991 werd hij naar eigen zeggen al meer dan zeventig keer uitgenodigd om aan de speurders verklaringen te komen afleggen over zijn rol in dubieuze dossiers.

In zakenkringen geniet Koen Blijweert een twijfelachtige reputatie als een gehaaid en zelfs gevaarlijk lobbyist. Zijn naam dook op in verschillende 'aangebrande' overheidsbestellingen zoals de rattenverdelging, de milieuboxen en duistere commissielonen in verband met de kantoorgebouwen voor overheidsambtenaren in de Brusselse Noordwijk. *De Morgen* kon achterhalen dat Blijweert ook opduikt in ten minste drie corruptiedossiers die door het HCT werden of worden onderzocht.

In de boekjes van Delcroix staat een notitie waaruit blijkt dat de

toenmalige minister van Verkeer Jean-Luc Dehaene (CVP) en zijn kabinetsscretaris Luc Biesemans een bezoek brachten aan het bedrijf Rastop in Charleroi, precies in de periode dat de overheidscontracten voor het rattenvrij houden van de Belgische dijken en rivieroevers moesten worden verlengd. Het HCT nam die notitie van Delcroix serieus en organiseerde op 2 september 1992 een huiszoeking in de woning van Biesemans in Vilvoorde én op het kabinet van eerste minister Dehaene, waar Biesemans toen werkte.

Het was meteen bingo: Biesemans bleek voor 480.000 frank meubelen cadeau gekregen te hebben van Koen Blijweert. Of die gift rechtstreeks in verband stond met een welbepaald overheidscontract, konden de speurders niet achterhalen. Blijweert verlangde als tegenprestatie blijkbaar enkel de garantie dat hij op elk moment de eerste minister rechtstreeks kon contacteren. 'Blijweert moet er goed van op de hoogte geweest zijn dat ik één van de kanalen was via dewelke hij toegang kon krijgen tot minister Dehaene,' verklaarde Biesemans aan het HCT.

De privé-scretaris van de premier was destijds ook verantwoordelijk voor de verkiezingscampagnes van Dehaene. 'De heer Blijweert is mij meerdere keren komen contacteren op het kabinet in verband met dossiers die moesten aangebracht worden bij de minister,' verklaarde Biesemans. 'Voor zover ik mij herinner zijn de contacten van Blijweert met het kabinet begonnen in het midden van 1988, toen Dehaene minister van Verkeer werd.' Op de vraag of de gesprekken over reclamepanelen gingen (Blijweert was aandeelhouder van de affichefirma Business Panel) antwoordde Biesemans: 'Nu u mij daarover spreekt, herinner ik mij inderdaad dat Blijweert mij indertijd daarover heeft gesproken. U vraagt mij of ik in dit verband contacten had met Blijweert. Ik antwoord daar niet op. Indien u meer inlichtingen wenst dan verwijs ik u hiervoor naar de eerste minister zelf.' Om de premier te ondervragen is een vraag tot opheffing van zijn ministeriële onschendbaarheid nodig. Dat is voor dit dossier nooit gebeurd.

Over de meubelen van Biesemans zei Koen Blijweert aan *De Morgen*: 'Ik ontken die gift niet, maar die meubelen hadden niets te maken met het rattendossier. Biesemans bestelde alle verkiezingscampagnes van Dehaene. Hij had al drie of vier campagnes bij mij besteld. Verkiezingen kosten veel geld, Biesemans kon beslissen over een budget van ettelijke miljoenen. Maar die gift had niets te maken met enig

dossier. Het was een persoonlijke zaak tussen Biesemans en mij. Hij is me zelf komen vragen of ik hem geld kon lenen. De enige fout die ik gemaakt heb, is dat ik de factuur voor de meubels heb ingeschreven in mijn bedrijfsboekhouding.'

Biesemans heeft aan het HCT omstandig uitgelegd hoe de gift tot stand kwam. 'Wij bezitten een appartement in Oostduinkerke,' legde hij uit. 'Op een bepaald moment heb ik een gesprek gehad met Blijweert over dit appartement, dat op dat moment nog verre van afgewerkt was. Blijweert deelde mij mee dat hij een meubelwinkel kende waar hij een grote korting kon verkrijgen. Tijdens het gesprek heb ik laten blijken dat ik geïnteresseerd was en zo zijn er contacten gelegd met de desbetreffende meubelzaak.'

Samen met zijn echtgenote ging Biesemans een keuze maken. Aan de uitbaatster van de winkel vroegen ze prijzen van de meubelen. Maar volgens Biesemans 'heeft zij ons nooit prijzen meegedeeld, doch zij zei dat wij dat moesten regelen met Blijweert. Wij veronderstelden dat alleen Blijweert deze korting kon krijgen en dat wij achteraf de rekening van Blijweert zouden krijgen. Wij hebben meerdere malen aangedrongen om een rekening te krijgen, dit zowel in de meubelzaak als bij Blijweert. Wij hebben echter nooit een rekening gekregen. Het is pas omstreeks het moment dat de meubelen geleverd werden in Oostduinkerke dat Blijweert mij meegedeeld heeft dat wij een bedrag van 250.000 frank dienden te betalen.'

Biesemans beweerde aanvankelijk dat hij 250.000 frank in baar geld had betaald aan Blijweert. De betaling zou volgens hem gebeurd zijn een week voor of na de levering, die plaats vond in de paasvakantie van 1990. 'Ik vermoed dat ik het bedrag aan Blijweert heb overhandigd op het kabinet,' beweerde hij. 'Er was hierbij niemand anders aanwezig, behalve wij tweeën. Ik heb geen ontvangstbewijs van Blijweert ontvangen.' Waar die 250.000 frank vandaan kwam, kon Biesemans zich niet meer herinneren. De herkomst ervan kon hij evenmin aantonen aan de hand van spaarboekjes of bankrekeningen. Geconfronteerd met het bewijsmateriaal ging Biesemans evenwel nog in de loop van dezelfde ondervraging door de knieën. 'Het bedrag van 250.000 frank waarvan hiervoor sprake is tot op heden niet betaald,' zo herinnerde hij zich plotseling. 'Ik verneem pas vandaag van u wat de werkelijke waarde van de meubelen is, namelijk 480.000 frank.' Biesemans werd later discreet uit het kabinet van Dehaene verwij-

derd. Hij is nu sociaal bemiddelaar bij het ministerie van Sociale Zaken, waar hij rustig zijn pensioen mag afwachten.

KAMEREN IN SCHOLTESHOF

Een tweede geval van vermoedelijke omkoping kwam aan het licht in 1994, tijdens een onderzoek van het HCT in opdracht van de Brugse onderzoeksrechter Buyse naar mogelijke corruptie bij ambtenaren van Aminoal. Tijdens dit onderzoek bleek dat Wouter Goderis, destijds hoofd van de Landelijke Waterdienst van het departement Leefmilieu in Gent, zich liet verwennen door Koen Blijweert. Goderis was onder meer verantwoordelijk voor de controle op het terrein van de rattenverdelingsfirma's die werken in opdracht van de overheid. Zoals bleek uit de verklaringen van zijn vriendin, een typiste van de Landelijke Waterdienst, ging Goderis regelmatig eten en kameren op kosten van Blijweert. 'Twee à driemaal per maand gaan wij samen naar een hotel dat kamers verhuurt,' verklaarde de typiste, 'meestal is dat het Koekoeksnest in Sint-Martens-Latem. Tweemaal is het gebeurd dat we naar een andere gelegenheid zijn gegaan. Eenmaal naar het Scholteshof in Kermt bij Hasselt, alwaar wij gastronomisch zijn gaan tafelen en ons ook hebben teruggetrokken op een kamer aldaar. Een tweede maal zijn wij naar De Snippe in Brugge geweest. Ook daar hebben wij gastronomisch getafeld en hebben ons dan teruggetrokken in een kamer. Het is ook mogelijk dat wij eerst hebben gekamerd en pas daarna hebben getafeld. Ik ben er zeker van dat Goderis die twee keer niet heeft betaald, maar heb een vermoeden uit hetgeen Goderis mij heeft laten verstaan dat het zou betaald geweest zijn door Blijweert, die voor onze dienst ontrattingen zou doen. Ik vermoed dat de rekening in deze gelegenheden boven de 10.000 frank moet geweest zijn.'

Is het waar dat Goderis op uw kosten restaurants en hotels bezocht met zijn vriendin, vroeg *De Morgen* aan Blijweert. 'Pff,' reageerde hij, 'dat is weer zo'n verhaal. Bij mijn weten is Goderis één keer in De Snippe gaan eten met zijn moeder en heb ik dat etentje inderdaad betaald. Dat is alles.' Scholteshof, het Limburgse toprestaurant annex hotel dat eveneens door Goderis bezocht werd, is het etablissement waar Olivier Trugsnach werkte, de jonge Genkenaar die vice-premier Elio Di Rupo (PS) en Waals gewestminister Jean-Pierre Grafé (PSC) beschuldigde van pedofiele daden. Blijweert en Cavens zijn vaste klanten van Scholteshof: in 1994 bijvoorbeeld betaalde Vici, de persoon-

lijke vennootschap van Blijweert, voor 1,3 miljoen frank facturen aan dit hotel-restaurant, terwijl Cavens & Co er voor ruim 848.000 frank spendeerde. Goderis kreeg overigens ook een eervolle vermelding in de boekjes van Delcroix. Eind 1990 noteerde de partijsecretaris: 'bestuursdirecteur Goddeeris (BB/CVP) → benoemen'. De naam van Goderis is drie maal onderstreept.

Nog andere ambtenaren konden rekenen op de gunsten van de zakenman. Zo gaf Blijweert bijvoorbeeld in 1989 een auto cadeau aan Wilfried Terryn, de huidige directeur-generaal van de administratie overheidsopdrachten, gebouwen en gesubsidieerde infrastructuur. 'U kent mij niet goed,' roept Blijweert geëmotioneerd uit, 'maar àls u mij zou kennen dan zou u weten dat mijn vrienden altijd op mij kunnen rekenen. Als ik iemand een plezier kan doen, dan aarzel ik niet. Toen Terryn mij vertelde dat zijn zoon zijn auto had kapot gereden en dat hij dringend op zoek was naar een goede occasie, heb ik hem inderdaad doorverwezen naar Interleasing, een bedrijf waarmee ik vaak samenwerk. Hij heeft er een Mercedes 280 gekocht voor 900.000 frank plus BTW. Per vergissing heeft Interleasing de factuur naar mij gestuurd.'

Per vergissing? Terryn begon toch pas terug te betalen nadat hij door het HCT betrappt werd? Blijweert: 'Het is waar dat Terryn betalingsmoeilijkheden had, er waren een paar misverstanden, hij is pas laat begonnen met de terugbetalingen. Maar in die tijd wou ik een parkeermeterfirma beginnen en overwoog ik om Terryn, die als ambtenaar de gemeentebesturen goed kende, in dienst te nemen voor dat bedrijf. Maar het plan is uiteindelijk niet doorgegaan. Ik geef geen auto's cadeau, mijnheer. Tenzij die paar auto's die ik heb weggegeven voor tombola's en politieke bals. Hoeveel? In totaal een stuk of zes Opel Corsa's, denk ik.'

COMMISSIEJAGER OP RATTENJACHT

Wijlen Renaat Blijweert stond al bekend als een geducht lobbyist. Sinds het overlijden van de pater familias op 17 juli 1996 (op zijn begrafenis werd de lijkrede uitgesproken door Leo Delcroix) wordt die traditie voortgezet door zijn zoon Koen. Renaat Blijweert was tot zijn overlijden bestuurder-eigenaar van Aralco (Architectural Aluminium Company) in het Oostvlaamse Hamme, de firma die de bestelling van de milieuboxen kreeg. Aralco was echter maar één van de vele zakelijke

initiatieven van Blijweert senior. De zakenman begon zijn carrière in 1955 bij de Antwerpse bouwfirma Amelinckx, in de jaren zestig de onbetwiste kampioen van de appartementenbouw, waar hij opklom tot tweede in bevel en opvolger van François Amelinckx. In de eerste helft van de jaren tachtig, toen de groep zware verliezen leed, werd onder leiding van de Brusselse bouwpromotor Charly De Pauw en met steun van de banken en de Vlaamse regering (onder leiding van CVP'er Gaston Geens), een saneringsplan uitgewerkt. Er volgde een langzame liquidatie, zonder faillissement, zodat de groep de kans kreeg om geleidelijk haar enorme voorraad appartementen te verkopen, zonder de markt te verstoren. Vader Blijweert bedacht al in de jaren zeventig de CVP-partijkas met milde giften. Soms werkte hij met een systeem van valse facturen, soms met betalingen voor nepstudies door de CVP-studiedienst Cepass.

Eind jaren tachtig lobbyden Renaat en Koen Blijweert intensief op regeringsniveau om een aantal lucratieve overheidscontracten voor rattenverdelging los te krijgen. Blijweert junior, oorspronkelijk vooral actief als commissiejager, verdedigde daarbij niet alleen de belangen van zijn eigen bedrijven, zoals Milieu Control en Algemeen Belgisch Ontrattingsbedrijf (ABO), maar ontfermde zich ook over de belangen van de Waalse firma's Désinfection Intégrale van Guy Vosse (een huisvriend van gewezen PSC-minister van Justitie Melchior Wathelet) en Rastop van Michel Glume. Samen beheersten deze bedrijven sinds jaar en dag de openbare ontrattingsmarkt, alle nieuwe contracten verdeelden de drie groepen netjes onder elkaar. In 1988 tekende de toenmalige gemeenschapsminister Jos Dupré (CVP) een contract voor de ontrating van de Vlaamse niet-bevaarbare waterlopen met Milieu Control (Blijweert) en Milieubescherming (dochter van Désinfection Intégrale). En op 30 december 1988, twee dagen voor de regionalisering van haar departement, werd door toenmalig staatssecretaris van Openbare Werken Paula D'Hondt (CVP) nog snel een nationaal rattencontract afgesloten met Rastop, Désinfection Intégrale en Compagnie Wallonne de Désinfection (Blijweert). Formeel was het D'Hondt die het contract ter waarde van 1,2 miljard frank tekende, maar de eigenlijke beslissing zou genomen zijn door de toenmalige minister van Verkeer, Jean-Luc Dehaene.

Blijweert was tot voor enkele jaren, samen met Maurice De Velder en Dirk Cavens, ook aandeelhouder van het affichagebedrijf Business

Panel, dat 20 m²-reclamepanelen verhuurde aan onder meer de CVP. In de schriftjes van Delcroix staan talrijke verwijzingen naar bestellingen (en de verdeling ervan onder de CVP-politici) van reclameborden. Het is bekend dat Blijweert zijn borden soms gratis aanbood aan politici, in ruil voor enige goodwill: een gewiekste vorm van verdoken partijfinanciering of regelrechte corruptie?

ARBITER IN DE MILIEUBOX-MATCH

Delcroix had grote belangstelling voor en was nauw betrokken bij het milieuboxencontract, zo blijkt uit de Atoma-schriftjes. Eigenlijk hoeft dat geen verbazing te wekken. Twee van zijn beste vrienden-ondernemers stonden in dit dossier met getrokken messen tegenover elkaar: aan de ene kant de Limburgse wonderboy Jean-Pierre Bleyen (de man die Delcroix aan zijn villa in Zuid-Frankrijk hielp), destijds bedrijfsleider van Zincpower en zelfverklaard lobbyist voor het Limburgse Plascobel, en aan de andere kant Renaat Blijweert die met Aralco de bestelling uiteindelijk binnenhaalde. Onvermijdelijk verzeilde Delcroix in de rol van scheidsrechter tussen beide kemphanen. Aan de hand van zijn schriftjes kan gereconstrueerd worden hoe intensief Delcroix betrokken was bij de bestelling van de milieuboxen.

Eind 1990 noteerde Delcroix in zijn schriftjes: 'Renaat Blijweert: Aralco Hamme - Denijs 015/20 79 75 - R Bl 523 40 60 - 9 inschrijvers - 30 bestekken - grote prijsverschillen - laagste 650, hoogste 1 400 - 3 voldoen niet, vb niet in BF, niet conform - Aralco zit middenin' (zie document 14). Renaat Blijweert informeerde de partijsecretaris hier over de resultaten van de door de Openbare Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) uitgeschreven algemene offerte-aanvraag voor het leveren van ruim twee miljoen milieuboxen. Delcroix noteerde meteen de telefoonnummers van OVAM-inspecteur-generaal Wilfried De Nijs (CVP), die zich met de modaliteiten van de aanbesteding bezighield, en van Blijweert, bedrijfsleider van Aralco. Negen bedrijven hadden zich kandidaat gesteld. Het zag er niet goed uit voor Aralco. Er waren grote prijsverschillen tussen de offertes, die varieerden van 650 miljoen tot 1,4 miljard. Met zijn prijs van 876 miljoen zat Blijweert in de middenmoot.

Begin 1991 ondernam Blijweert een poging om zijn concurrenten de loef af te steken. In zijn boekjes noteerde Delcroix: 'Techn. suggestie Aralco - 0,8 % goedkoper - Kelcht. Indaver vzschap - OVAM aande-

Document 14

Renaat Blijweert informeert Delcroix over de milieuboxofferte.

len naar GIMV → Theo moet vzschap aanduiden'. Mits enkele technische ingrepen kon Aralco haar prijs met 0,8% drukken. Delcroix zou deze kwestie met minister van Leefmilieu Theo Kelchtermans (CVP) opnemen. Hij moest Kelchtermans sowieso spreken over een ander onderwerp: inspecteur-generaal De Nijs aasde opnieuw op het voorzitterschap van Indaver, een afvalverwerkingsbedrijf met als aandeelhouders OVAM, de GIMV, het Studiecentrum voor Kernenergie (SCK) en de grote chemische havenbedrijven. Kelchtermans had het laatste woord over deze benoeming. De Nijs was voordien al Indaver-voorzitter geweest, maar begin 1988 had hij ontslag genomen nadat hij was geschorst omdat er een gerechtelijk onderzoek tegen hem liep wegens belangenvermenging, misbruik van vertrouwen en het overschrijden van zijn bevoegdheden. Nog in 1991 schreef Delcroix: 'W. Denijs: Indaver - Parrent wringt tegen → Theo over spreken, WD zal dan geen klacht indienen.' Directeur-generaal Frank Parent van OVAM lag blijkbaar dwars voor de benoeming van De Nijs, die op zijn beurt dreigde met een proces. Eind jaren tachtig stond De Nijs, een oudgediende van het kabinet van CVP-minister Jos De Saeger, al bekend als één van de geldinzamelaars voor de CVP, die zich onder meer bezighield met het werven voor de kiescampagnes van Jean-Luc Dehaene. Op het kabinet-De Saeger is De Nijs de hoofdverantwoordelijke geweest voor de aanleg van de smeerpipj.

Terug naar de milieuboxen. Zoals bekend stelde Limburger Kelchtermans aan zijn collega's van de Vlaamse regering voor om de bestelling te plaatsen bij Plascobel in Overpelt. Plascobel was nochtans duurder, want had in zijn offerte een prijs van 893,6 miljoen opgegeven. Vanaf dat moment begon de lobbymachine van Blijweert pas echt op volle toeren te draaien. Op 5 maart ontdekte de toenmalige Vlaamse premier Gaston Geens (CVP) plots een vormfout in de offerte van Plascobel. Geens liet weten dat hij de offerte bijgevolg als nietig beschouwde. Een week later werd hij hierin bijgetreden door OVAM, waarna de Vlaamse regering besloot het hele dossier opnieuw aan te besteden.

Inmiddels trok Blijweert naar de Raad van State om de toewijzing van de bestelling aan Plascobel aan te vechten. In mei 1991 noteerde Delcroix: 'W. Denijs: Aralco: beroep RvSt - heraanbesteding opgeschort - binnen 2 m uitspraak - 95% zeker - ofwel gaan praten tussen beide partijen.' Wilfried De Nijs van OVAM meldde dat Aralco zopas beroep

had aangetekend bij de Raad van State tegen de toewijzing van de bestelling aan Plascobel. Als gevolg daarvan schorste de Raad van State, twee maanden later, de aangevochten beslissing van de Vlaamse regering. Precies zoals Delcroix had voorspeld, gingen 'beide partijen' aan tafel zitten: op 26 juli sloten Aralco en Plascobel een overeenkomst, waardoor het Limburgse bedrijf als onderaannemer alsnog 40 procent van de levering voor zijn rekening mocht nemen. Pas daarna, op 31 juli, wees de Vlaamse regering de opdracht toe aan Aralco voor een bedrag van 903 miljoen frank plus BTW. Op 26 augustus plaatste OVAM de bestelling bij Aralco. En precies een dag later schonk Plascobel twee miljoen frank aan de CVP-studiedienst Cepass.

Geen haan had er ooit naar gekraaid, ware het niet dat het parket van Hasselt in een Zwitserse kluis van Jean-Pierre Bleyen een merkwaardige nota had gevonden. In dit document, opgesteld op 1 mei 1994, schreef Bleyen dat hij was opgetreden als bemiddelaar om de bestelling van de milieuboxen bij Plascobel te krijgen en dat Plascobel, met medeweten van Kelchtermans, twee miljoen frank had betaald aan de CVP-kas. De transactie was volgens Bleyen verlopen via een factuur van het Bleyen-bedrijf ICC Industries, waarna het geld via ingewikkelde omwegen in de partijkas terecht kwam. Deze tweede gift mag dus niet verward worden met de eerder genoemde storting van eveneens twee miljoen aan Cepass.

De Antwerpse procureur-generaal Roger Van Camp stuurde op 6 november 1996 een brief aan de voorzitter van het Vlaams Parlement, met de vraag om de ministeriële onschendbaarheid van Kelchtermans op te heffen. Het Vlaams Parlement besloot om de zogenaamde derde weg te volgen, dit wil zeggen dat de minister van Leefmilieu niet werd doorverwezen naar het Hof van Cassatie, maar dat het gerecht wel toelating kreeg om de milieubox-affaire verder uit te spitten. Delcroix werd in de hele zaak nooit verontrust. Officieel speelde hij immers geen enkele rol in het tot stand komen van de omstrede overheidsopdracht.

NEPFACTUREN VOOR OVERHEIDSGEBOUWEN

De Brusselse vastgoedmakelaar Dirk Cavens heeft momenteel naar eigen zeggen niets meer te maken met Koen Blijweert. Toch was hij van 1989 tot begin 1994 de zakenpartner van Blijweert en De Velder in de beursgenoteerde groep De Beukelaar. Tot op de dag van vandaag blijft

Cavens bestuurder van Blijweerts persoonlijke vennootschap Vici en heeft Cavens zijn kantoor recht tegenover dat van Blijweert, in hetzelfde gebouw, Lozenberg 5 in Zaventem, en gebruiken ze beiden hetzelfde telefoonnummer. Cavens duikt ook op in de schriftjes van Delcroix. Achter zijn naam noteerde de partijsecretaris: '(Bl.) (di Gregorio),' lees: Koen Blijweert en de Hasseltse architect De Gregorio.

Cavens, de vroegere directeur van het Brusselse kantoor van de Antwerpse vastgoedmakelaar Hugo Ceusters, is bijzonder goed thuis in de Brusselse Noordwijk, die gecontroleerd wordt door Patrick en Alain De Pauw, de zonen van de Brusselse vastgoedtycoon Charly De Pauw. Cavens fungeerde als bemiddelaar bij de komst van meerdere administraties naar de Noordwijk in de gebouwen van Batipromo, een onderdeel van de CDP-groep van De Pauw. De federale ministeries van Justitie en Economische Zaken zijn bijvoorbeeld gehuisvest in het North Gate-gebouw. Vlak in de buurt zijn er de reusachtige bouwwerken voor het Conscience- en het de Ferraris-gebouw, die bestemd zijn voor respectievelijk de Vlaamse ministeries van Leefmilieu, Infrastructuur (LIN) en Onderwijs. Met de twee laatste projecten heeft Cavens echter naar eigen zeggen niets te maken. Koen Blijweert daarentegen, die via zijn vader nauwe relaties aanknoopte met de familie De Pauw, speelde achter de schermen een belangrijke rol bij de Conscience- en de Ferrarisprojecten.

Hoewel de toekomstige gebruikers van elk van deze gebouwen al bekend waren nog voor de eerste betonmolen aanrukte, factureerde Cavens & Co volgens ingewijden voor 20 miljoen frank aan Batipromo en CDP voor de 'inhuring' van North Gate, North Star en Conscience. Gaat het om reële of fictieve prestaties? En, in het laatste geval, voor wie was het geld dan bestemd? 'Ik ken Patrick en Alain De Pauw, ik werd door Blijweert bij hen geïntroduceerd,' zei Cavens aan *De Morgen*, 'maar ik heb nooit bemiddeld voor de groep De Pauw.' Noteer dat de firma Cavens & Co voor de helft eigendom is van Vici, de persoonlijke vennootschap van Koen Blijweert, terwijl de andere helft in handen is van Dirk Cavens. Cavens stelt dat hij Cavens & Co volledig zelf controleert.

EEN BRIEVENBUS GENAAMD MIPERA

Dat het trio Blijweert, De Velder en Cavens niet vies is van het gebruik van fictieve facturen werd bewezen tijdens het onderzoek naar het frauduleus faillissement van bvba Mipera. Dit Limburgse bedrijfje werd begin 1990 in het leven geroepen door Michel Peeters en heette oorspronkelijk Peeters Racing Engineering. Peeters was een liefhebber van autoraces en had de firma opgericht voor de verhuur en de exploitatie van reclame op zijn racewagens. In 1993 bleek Michel Peeters ook een van de kleinere aandeelhouders te zijn van de holding De Beukelaar, naast Blijweert, De Velder en Cavens.

Mipera had alle kenmerken van een brievenbusfirma: een minimaal startkapitaal, geen personeel, geen activa en geen fatsoenlijke boekhouding. De maatschappelijke zetel van Mipera bestond letterlijk uit een brievenbus in een oude garage in Houthalen. Een eenvoudige controle door de plaatselijke BTW-administratie bleek voldoende om het kaartenhuisje te laten instorten: Mipera ging op 1 december 1994 failliet. In zijn korte bestaan had de firma nochtans gouden zaken gedaan – ten minste: zo leek het op papier. Jaarlijks boekte Mipera volgens eigen opgave een omzet van 10 tot 15 miljoen frank. Facturen of bankuittreksels om die omzetcijfers te staven kon Michel Peeters aanvankelijk echter niet voorleggen. Alle betalingen werden altijd cash geregeld, zo luidde zijn verklaring, en de boekhouding was helaas verloren gegaan. Na lang aandringen kreeg de fiscus uiteindelijk een aantal zogenaamd door Mipera uitgeschreven facturen. Die documenten werden bij de belastingen afgegeven door een boekhouder van Bultijnck & De Smedt, het vaste accountantskantoor van de Blijweertgroep.

Uit die facturen bleek dat Mipera, dat niet eens was geregistreerd als aannemer, centrale verwarmingsinstallaties leverde en plaatste, vloeren uitbrak en egaliseerde, trapzalen aanpaste en sanitair installeerde in kantoorgebouwen in Brussel en elders. Ten minste één van die gebouwen werd gehuurd door de Regie der Gebouwen ten behoeve van de Europese Gemeenschap. Ook zou Mipera werken hebben uitgevoerd in de hoofdzetel van De Lijn in Mechelen, een gebouw dat eigendom is van DB Invest. Voor bepaalde opdrachten werkte Mipera samen met het architectenbureau De Gregorio & Partners (een relatie van Cavens), het studiebureau Verbeeck-Fraiture-Dumont (een vaste zakenpartner van Blijweert) of het bouwbedrijf Pieters-De Gelder (des-

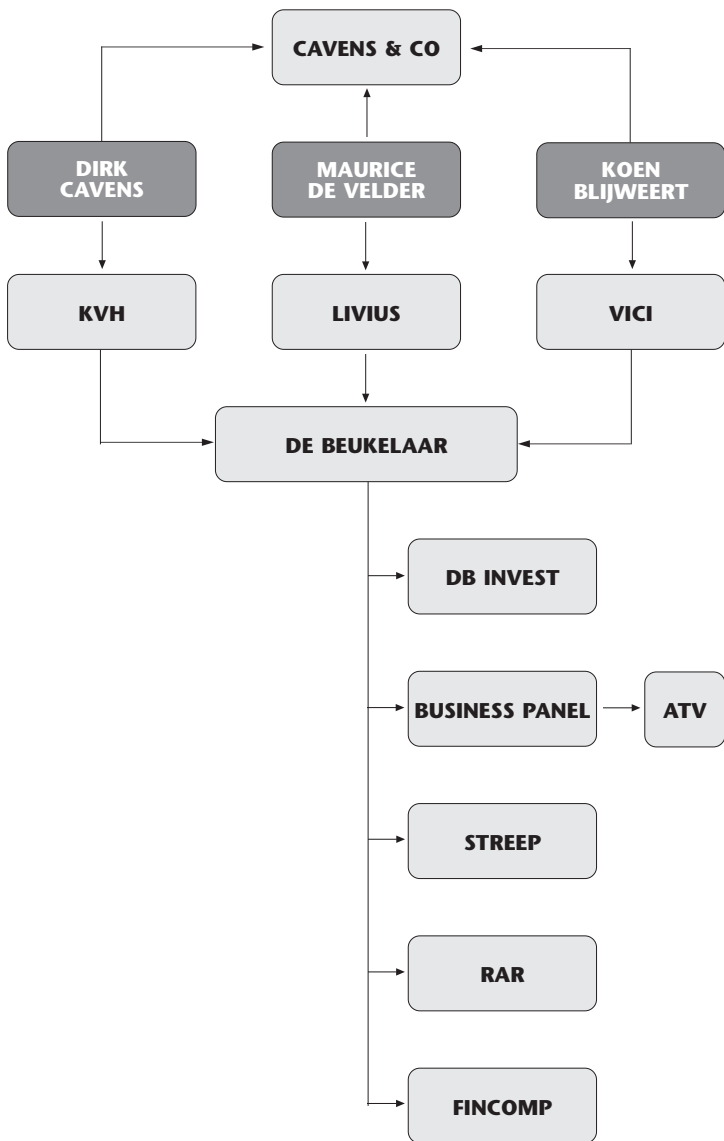
tijds grotendeels in handen van KS). Architect Alfredo De Gregorio, die vooral bij de Limburgse SP goede entrées heeft en veel studiewerk leverde voor het Fenix-project, is een schoolvriend van Michel Peeters.

Het grootste deel van de uitgaande facturen van Mipera was bestemd voor onderdelen van de Blijweert-groep. Zo factureerde Mipera voor miljoenen verbouwingswerken aan Cavens & Co, naast prestaties voor 16,8 miljoen aan Gemacon (een bouwbedrijf van De Beukelaar), voor 5,7 miljoen aan Livius (Maurice De Velder), voor 13,8 miljoen frank aan Business Panel, voor 389.000 frank aan DB Invest, voor 5,8 miljoen aan Vici (Koen Blijweert) en voor 1 miljoen aan Algemeen Belgisch Ontrattingsbedrijf (Blijweert). Telkens ging het om facturen met vage omschrijvingen, prestaties waarvoor geen grondstoffen nodig waren of opvallend hoge bedragen voor studies of toezicht. Conclusie van de belastingdiensten: Mipera schreef aan de lopende band valse facturen uit om andere bedrijven fictieve fiscale aftrekposten te bezorgen.

Om zijn fictieve omzet te compenseren, zorgde Mipera ook voor fictieve onkosten. De firma Prefatub, ook eigendom van Michel Peeters, stuurde bijvoorbeeld een factuur naar Mipera voor het 'produceren van 192 aluminiumborden' voor 12,6 miljoen frank. Wijze van betaling: cash. Een half jaar later volgde nog een factuur van Prefatub voor 'leveringen van diensten en materialen ivm panden Business Panel' voor 11,1 miljoen. Wijze van betaling: contant. Daarnaast waren er nog een reeks valse facturen van een bouwbedrijf en eentje van een Nederlands studiebureau, dat zo maar eventjes 9.985.000 frank vroeg voor een niet nader omschreven 'studie van de Nederlandse vastgoedmarkt'. Diezelfde studie verkocht Mipera vervolgens door aan Livius en Vici, die hiervoor elk 5 miljoen neertelden.

De ontdekking van het geknoei bij Mipera vormde het uitgangspunt voor een gerechtelijk onderzoek door de parketten van Hasselt en van Brussel, plus een onderzoek door de Bijzondere Belastinginspectie (BBI) naar de handel en wandel van Blijweert en zijn partners. Op 20 oktober 1996 deed het de gerechtelijke politie van Brussel een huiszoeking op de bedrijfszetel van Vici in Zaventem, waarbij de boekhouding van het bedrijf in beslag werd genomen. Gerecht en BBI willen meer te weten komen over de ondoorzichtige facturen-carroussel tussen de vele vennootschappen van Blijweert, De Velder en Cavens. De speurders zijn blijkbaar niet vergeten dat Koen Blij-

weert ook één van de klanten was van valse facturenkoning Paul Smans. Deze zakenman uit Oostmalle beheerde een groothandel in bouwmaterialen, maar verkocht daarnaast voor zowat twee miljard frank aan fictieve facturen voor even fictieve prestaties. Daarbij vergeleken was de Antwerpse public-relationsman Raoul Stuyck een kleine jongen. Smans werd in 1994 veroordeeld door de correctionele rechtbank van Antwerpen, samen met tientallen andere beschuldigen, onder wie BTW-directeur-generaal Willie Dierick, BTW-hoofdcontroleur Albert Van Bavel, Patrick Bouwen (gewezen nationaal directeur en woordvoerder van de VLD) en Jean-Pierre Bleyen, de eerder genoemde Limburgse ondernemer en intimus van Delcroix. Het luik Blijweert van de zaak Smans werd afgesplitst en wordt apart behandeld door het parket van Brussel.

Document 15

Schema groepsstructuur Blijweert-De Velder-Cavens (situatie eind 1993).

De vergeetputten van Antwerpen

Het parket in Antwerpen heeft de neiging om Antwerpse politici en andere plaatselijke potentaten in bescherming te nemen en loopt daarom liefst in een grote boog om hete corruptiedossiers heen. Die houding werd al duidelijk tijdens het gerechtelijk onderzoek naar de zaak Stuyck, waar de speurders van het Hoog Comité van Toezicht wandelen werden gestuurd. Eerste substituut Camille Liesens, die bij het Antwerpse parket bevoegd was voor financiële dossiers, had nochtans een vooronderzoek geopend naar mogelijke corruptie bij Antwerpse politieke mandatarissen. Hiervoor schakelde Liesens op 17 november 1992 het HCT in, wat er op wijst dat de magistraat ernstig rekening hield met de mogelijkheid dat public-relationsman Raoul Stuyck, in opdracht van zijn klanten uit het bedrijfsleven, leden van het Antwerpse stadsbestuur had omgekocht.

Amper enkele weken later werd het HCT zonder opgave van redenen op een zijspoor gezet en uitgerangeerd. Substituut Paul Wolles, de opvolger van Liesens, hield de HCT-speurders maandenlang aan het lijntje. Uiteindelijk kreeg het HCT op 24 juni 1993 van Wolles te horen dat de gerechtelijke politie van Antwerpen het onderzoek naar het corruptiegedeelte verder zou zetten. Bijgevolg moest het HCT zijn dossier sluiten. Het resultaat was dat de zowat vijftig verdachten in

deze zaak, vooral bedrijfsleiders en lokale politici, enkel vervolgd en (op enkele uitzonderingen na) veroordeeld werden voor fiscale fraude met fictieve facturen. Geen enkele verdachte werd beschuldigd van corruptie, terwijl het dossier nochtans krioelde van aanwijzingen in die richting.

Hetzelfde mechanisme hanteerde het Antwerpse parket in het onderzoek naar de VAPS-affaire, de fraude bij de Antwerpse afdeling van de Vriendenkring der Agenten van de Prévoyance Sociale (VAPS). Ook in deze zaak werd aanvankelijk (in mei 1993) de medewerking van het HCT gevraagd, in dit geval door de toenmalige onderzoeksrechter Walter De Smedt. Volgens een woordvoerder van het parket zou het HCT de rol van ‘bepaalde ambtenaren in Antwerpen onder de loupe nemen’. VAPS-voorzitter en verzekeringsmakelaar Lucien Driessen, een welgeziene figuur in Antwerpse socialistische milieus, werd ervan verdacht geld te hebben doorgesluisd naar hoge ambtenaren van de stad Antwerpen die in ruil daarvoor verzekeringscontracten met hem afsloten. Mogelijk had Driessen ook geld doorgesluisd naar de partijkas van de Antwerpse SP en naar enkele tenoren van de Antwerpse SP. Eens te meer werd het HCT echter bedankt voor bewezen diensten en werd het onderzoek toevertrouwd aan de gerechtelijke politie. Uiteindelijk bleek dat Driessen als enige beschuldigde voor de rechtbank moest verschijnen. Alle eerder geformuleerde betichtingen in verband met corruptie waren uit de dagvaarding verdwenen en behalve Driessen werd niemand in beschuldiging gesteld. In december 1996 werd Driessen veroordeeld tot een voorwaardelijke gevangenisstraf van vijftien maanden en een boete van 200.000 frank wegens valsheid in geschrifte en verduistering.

HET CONSORTIUM VAN VERZEKERAARS

Het gevolg van deze aanpak was dat verschillende belangwekkende aspecten van de VAPS-zaak niet grondig onderzocht werden. Zo werd er geen onderzoek ingesteld naar het consortium van verzekeringsmaatschappijen die onder elkaar de verzekeringsportefeuille van de stad Antwerpen verdelen. Dit op basis van partijpolitieke criteria samengestelde consortium werd opgericht 1982, bij de fusie van de stad en haar randgemeenten. Elke gemeente had polissen afgesloten met verschillende verzekeraars, meestal met een looptijd van tien jaar. Voor de fusie hadden traditioneel rode gemeenten, zoals Deurne en Hobo-

ken, hun verzekeringen toevertrouwd aan de VAPS. Berchem zat dan weer vastgeklonken aan OMOB, andere gemeenten hadden een voorkeur voor andere maatschappijen. De fusiestad moest al deze polissen contractueel overnemen. Besloten werd om alle grote contracten in één pot te steken en het geheel netjes in drie gelijke delen te verdelen: een derde voor de socialistische Prévoyance Sociale (intussen omgedoopt tot P&V), een derde voor De Volksverzekering (DVV) uit katholieke hoek en een derde voor het 'neutrale' OMOB. Het protocol werd getekend door de toenmalige burgemeester Bob Cools (SP) en havenscheper Jan Huyghebaert (CVP). Bij het tot stand komen van deze verdeling speelde VAPS-voorzitter Lucien Driessen een prominente rol. 'Ze hebben er DVV moeten bijsleuren om politieke redenen,' verklaarde Driessen.

In november 1996 kwam het consortium ter sprake op de Antwerpse gemeenteraad, omdat de Vlaams Blok-oppositie vragen stelde over mogelijke verspilling van belastinggeld bij het beheer van de stedelijke verzekeringsportefeuille. De stad betaalde in 1996 in totaal 104 miljoen frank voor verzekeringen, voor 1997 zou dit bedrag oplopen tot 124 miljoen. Waarom weigerde schepen voor financiën Hugo Schiltz (VU) pertinent aan de particuliere sector een offerte te vragen, terwijl dit nochtans tot besparingen zou kunnen leiden? Schiltz antwoordde dat die mogelijkheid uitgesloten was omdat dit zou kunnen leiden 'tot de ontbinding van het consortium'. Een bizarre redenering.

Het VAPS-dossier was een uitloper van het gerechtelijk onderzoek naar de zwart-geldfraude bij de Antwerpse socialistische bedienden-vakbond BBTK. De VAPS werd in 1971 opgericht om sociale en culturele activiteiten te organiseren voor de socialistische beweging. Voorzitter Driessen bouwde de vzw uit tot een zelfstandig verzekeringsagentschap, dat onder meer polissen beheerde van de stad Antwerpen, de provincie Antwerpen en het Antwerpse OCMW. De vereniging verdiende daarop commissielonen, gemiddeld zo'n zes tot acht miljoen frank per jaar. Volgens openbaar aanklager Paul Wolles verduisterde Driessen 17,9 miljoen aan commissielonen. Een deel van het geld zou hij hebben doorgesluisd naar de BBTK en werd uitbetaald als niet-belastbare vakbondspremies. De rechtbank achtte een deel van de aanklacht niet bewezen en becijferde de totale fraude op slechts 3,9 miljoen. Vooral de buitensporige restaurantrekeningen van Driessen

sprongen in het oog. Zo dineerde de VAPS-voorzitter in 1991 niet minder dan 347 keer op restaurant, goed voor een bedrag van 1,5 miljoen.

‘Eens te meer werd een veldwerker aangepakt,’ pleitte advocaat Jos De Man, die optrad als raadsman van Driessen, ‘terwijl de grote koppen hun paraplu hebben opengetrokken en de bui aan zich konden laten voorbijgaan. Driessen is een soldaat voor de goede zaak in plaats van een oplichter. Hij behoort tot het uitstervende ras van de partijmilitanten, en een zitje op de beklagdenbank is zijn beloning.’ Advocaat De Man argumenteerde verder dat het onderzoek nietig en de strafvordering onontvankelijk was omdat het geheim van het onderzoek zou geschonden zijn. Elementen uit het strafdossier waren twee jaar voordien in de pers verschenen. De rechtbank tilde niet zwaar aan het perslek: voor een publiek figuur is het recht op geheimhouding niet absoluut en bovendien gaf de beklagde zelf interviews.

VAKBONDSMAN, BUSINESSMAN

Tenminste tot 1990 kwam een aanzienlijk percentage van de commissielonen die verzekeringsmakelaar VAPS ontving, terecht in de SP-kas. Het weekblad *Panorama* publiceerde zelfs een foto uit 1987 waarop de VAPS-penningmeester een cheque van 250.000 frank overhandigde aan Linda Blomme, destijds secretaris van de Antwerpse SP (inmiddels nationaal partijsecretaris), onder het toezien van Lucien Driessen. Giften van bedrijven waren in die tijd nog een perfect legale vorm van partijfinanciering. De vraag of er ook smeergeld via VAPS naar politieke mandatarissen vloeide, anders gezegd of de politici zorgden voor contracten in ruil voor VAPS-schenken, is moeilijker te beantwoorden. ‘Als politici van ons geschenken kregen,’ verklaarde Driessen, ‘moesten we van de directie eerst controleren of ze wel cliënt waren van de Prévoyance Sociale.’ Volgens Driessen ging er maar ‘heel weinig geld’ van de VAPS naar de arrondissementsafdeling van de SP, in totaal 1,3 miljoen frank, naast prijzen voor tombola’s en wat sponsorgeld voor het bal van burgemeester Bob Cools en sinterklaasfeestjes. Ongevraagd wees Driessen wel op de rol van Marcel Schoeters, gewezen SP-senator, de vroegere leider van de Algemene Centrale van het ABVV en destijds de sterke man van de Socialistische Gemeenschapelijke Aktie in Antwerpen. ‘Schoeters gedroeg zich in die periode als een echte businessman,’ vertelde Driessen.

Dat wordt bevestigd door de correspondentie van Schoeters. Zo

schreef de SP-senator op 19 februari 1991 een openhartige brief aan Lucien Driessen (zie document 16), waarin hij aankondigde dat de Vlaamse Vervoermaatschappij De Lijn zopas was opgericht en dat de Antwerpse bestendig afgevaardigde Marc Van Santvoort (SP) benoemd was tot voorzitter van de VVM. 'Ik had u willen aanraden contact op te nemen met Marc,' suggereerde Schoeters, 'ten einde geïnformeerd te worden of Masyma/PS zou kunnen ingeschakeld worden bij de verzekering van het gebouw te Mechelen (waar de VVM zich zou vestigen, zie verder, GT) of bij eventueel andere activiteiten of plaatsen van de VVM.'

Driessen was niet alleen voorzitter van VAPS, maar ook secretaris en penningmeester van de vzw Masyma. Het statutaire doel van deze vereniging luidt: 'het wetenschappelijk onderzoek, de informatie over en de bevordering van het verzekeringswezen, de studie van de verkoopstrategie, de relatievorming en de planning van makelaarsactiviteiten in de verzekeringssector, het stimuleren van het pensioensparen en het afsluiten van groepsverzekeringen'. Masyma werd opgericht in 1990 door Marcel Schoeters, zijn zoon Dirk (momenteel algemeen secretaris ABVV-Antwerpen), toenmalig SP-schepen Fons Geeraerts (veroordeeld in de zaak-Stuyck), gewezen BBTK-voorzitters Jan Van Houtven en Wilfried Schoepen (beiden in opspraak gekomen door de BBTK-fraude) en een reeks andere topfiguren van het Antwerpse ABVV, zoals Yvonne Geybels, Karel Jonckheere, Eddy Goovaerts, Martin Devolder en Guy Lauwers. Over de activiteiten van Masyma werd op het VAPS-proces met geen woord gerept.

In feite fungeerde Masyma, net zoals VAPS, als makelaar voor de Prévoyance Sociale en andere verzekeringsmaatschappijen. Bovendien was vakbondstopman Marcel Schoeters persoonlijk betrokken bij het afsluiten van grote verzekeringscontracten, bijvoorbeeld bij grote havenbedrijven, en dit in het kader van het afsluiten van collectieve akkoorden. Dat blijkt onder meer uit de brief die Masyma-voorzitter Schoeters op 9 december 1991 verstuurde naar Jacques Forest, de voorzitter van Prévoyance Sociale (zie document 17). 'Zoals u weet,' stelde Schoeters, 'werd Masyma opgericht als makelaarsagentschap van de PS, teneinde te trachten verzekeringscontracten te winnen vanuit de collectieve akkoorden van grote bedrijven in het Antwerpse. Met Antwerp Shiprepair zal de eerste grote vis aan de haak geslagen worden en het groepsverzekeringcontract van het ABVV-Antwerpen volgt

Document 16

De brief van Marcel Schoeters aan VAPS-voorzitter Lucien Driessen.

Document 17

De brief van Schoeters aan PS-voorzitter Jacques Forest.

daarop.' Vervolgens kon Schoeters ook melden dat De Lijn, dankzij de medewerking van Marc Van Santvoort, een belangrijk deel van haar verzekeringscontract aan Masyma/PS wou gunnen.

De puike relatie die Schoeters onderhield met Van Santvoort én met zakenman-lobbyist Koen Blijweert (zie hoofdstuk 9) werd evenmin onderzocht door het Antwerpse parket. Begin jaren negentig kwam Blijweert regelmatig op het kabinet van Johan Sauwens (VU), op dat moment Vlaams minister van Openbare Werken. Sauwens was bezig met de fusie van de regionale openbare vervoersmaatschappijen, wat resulteerde in de oprichting van De Lijn. De minister wou het hoofdkwartier van de nieuwe maatschappij bij voorkeur in Limburg, zijn eigen streek, vestigen. Hasselt leek dan ook de grootste kanshebber, hoewel Leuven ook een tijdje in de running was als mogelijke zetel. Maar ineens zat de directie van De Lijn in Mechelen, in de Hendrik Consciencestraat, in een pand van het trio Blijweert-De Velder-Cavens. 'Op het kabinet vielen we totaal uit de lucht,' verklaarde een kabinetsmedewerker van Sauwens aan Humo. 'Echt, we wisten van niks, we werden voor een voldongen feit geplaatst. Die beslissing is genomen door de raad van bestuur van De Lijn, met voorzitter Marc Van Santvoort en directeur-generaal Hugo Van Wesemael op kop. Het kan niet anders dan dat Blijweert bij hen was gaan aankloppen om De Lijn naar Mechelen te krijgen, want bij Sauwens maakte hij weinig kans. Sauwens is niet dol op figuren als Blijweert.'

Een brief van Marcel Schoeters aan Koen Blijweert, gedateerd op 1 februari 1991, leert dat de Antwerpse vakbondsman een doorslaggevende rol heeft gespeeld bij de keuze van de vestigingsplaats van De Lijn (zie document 18). 'Beste Koen,' schreef Schoeters, 'betreft: gebouw Consciencestraat te Mechelen. Zoals beloofd heeft de heer M. Van Santvoort op 29 januari het gebouw bezocht en het is hem ten zeerste bevallen.' Met andere woorden: het idee om De Lijn in het Blijweert-gebouw te vestigen werd Van Santvoort ingefluisterd door Schoeters. 'Er werd afgesproken dat Interbuild zou betrokken worden voor het uitvoeren van de bouwwerken,' bracht Schoeters Blijweert in herinnering. 'Hoe, en vooral in welke mate kan dit geschieden, als een aannemer reeds volop met de nieuwbouw begonnen is? Het kan toch niet dat de reeds actieve maatschappij de 3.800 m² nieuwbouw uitvoert en Interbuild slechts zou ingeschakeld worden voor volumieuze renovatie?' Om onduidelijke redenen speelde Schoeters hier

Document 18

De brief van Schoeters aan Koen Blijweert.

pleitbezorger voor de belangen van de Antwerpse bouwgroep Interbuild van Eric Verbeeck.

STREEP DOOR DE REKENING

Interessant is ook het post-scriptum van deze brief: 'Met betrekking tot de oprichting van een reclamemaatschappij tussen De Lijn en HMT kan een akkoord worden bereikt,' meldde Schoeters. In augustus 1992 werd inderdaad de NV Streep opgericht, een gemengde vennootschap die de reclame op de trams en bussen van De Lijn exploiteert. De privé-partner van De Lijn in Streep is AMT, en de aandelen van AMT zijn voor vijftig procent in handen van reclamefirma HMT, een onderdeel van de Brusselse bouwgroep De Pauw, en voor de andere helft van Business Panel, het affichagebedrijf van Blijweert en Maurice De Velder. 'Het is altijd hetzelfde met De Lijn,' zei een kabinetsmedewerker van Sauwens, 'de bevoegde minister wordt voor voldongen feiten geplaatst. Goed, vaak móeten we dat wel slikken, want tenslotte is De Lijn aan autonoom overheidsbedrijf. Maar dat Van Santvoort ook het gros van zijn eigen werknemers, directeurs en bestuurders keer op keer buitenspel zette, is onaanvaardbaar. Neem nu de NV Streep. Inéens bestond dat bedrijf.'

Begin jaren negentig begon het Hoog Comité van Toezicht, op vraag van de Brusselse onderzoeksrechter Bruno Bulthé, een onderzoek naar mogelijke overtreding van de wet op de overheidsopdrachten, corruptie en illegale partijfinanciering via Streep. In de zomer van 1993 volgden huiszoeken bij De Lijn in Mechelen en de privé-woningen van Van Santvoort, directeur-generaal Van Wesemael en marketing-directeur Jan Peumans. Tijdens deze acties ontdekten de enquêteurs zeer bezwarende elementen die wezen op verduistering door Van Santvoort ten nadele van het Cesco (Centrum voor economisch en socio-cultureel onderzoek), een vzw van het Antwerpse ABBV. Van Santvoort was beheerder-directeur van Cesco en zou zich persoonlijk verrijkt hebben. Als gevolg van deze affaire moest Van Santvoort eind 1993 ontslag nemen als voorzitter van De Lijn, ondervoorzitter van de Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappij (GOM) Antwerpen, gedeputeerde van de provincie en uit al zijn andere politieke mandaten.

Gewestplanfraude blijft ongestraft

In Hoogstraten wou de Nederlandse handelaar in damesconfectie André Van Spaendonck een golfterrein aanleggen. Probleem: het project was flagrant in strijd met de wetten op de stedebouw. Maar in België kan men alles regelen, zeker als men een beroep kan doen op machtige vrienden. Hoe de overtreding georganiseerd werd, met de actieve hulp van CVP-partijsecretaris Leo Delcroix, kan stap voor stap gevolgd worden in de schriftjes van Delcroix.

Van Spaendonck was eigenaar van een riant landhuis, 130 hectare bos en 13 hectare landschappelijk waardevolle landbouwgrond. Zijn domein, Heerles Hof in Minderhout, vormde een onderdeel van een groter geheel van ruim 300 hectare groen. De Nederlander wou sinds 1988 zijn gronden te gelde maken, maar stuitte op het formele verbod van de Vlaamse regering om golfterreinen aan te leggen in bosgebieden met ecologische waarde. De gemeente daarentegen was wel bereid om hem een handje te helpen. Van het schepencollege onder leiding van PVV-senator en burgemeester Arnold Van Aperen kreeg Van Spaendonck in de zomer van 1990 een toelating voor 'het rooien van bomen en struikgewas en de heraanplanting ervan'. Het college oordeelde dat het bos veertig jaar niet was onderhouden, dat vele bomen ziek en kaprijp waren of toch al waren omgewaaid.

Ondanks een bevel van Stedebouw Antwerpen om de werken stil

te leggen, liet Van Spaendonck in september 1990, gedurende het hele weekeind en de drie daarop volgende werkdagen, op grote schaal bomen kappen. Vooral gezonde, niet beschadigde en evenmin omgewaaide beuken en dennen gingen voor de bijl. In enkele dagen tijd werd met inzet van veel personeel en zware machines 35 tot 45 hectare waardevol gemengd loofbos omgehakt. 'Wij hebben de schade vanuit de lucht vastgesteld,' zei een woordvoerder van de vzw Natuurreservaten. 'Het is duidelijk dat precies op die plaatsen is gerooid waar in het plan de holes voor het golfterrein voorzien zijn.'

BOS KAPPEN IS BOS REDDEN

Van Spaendonck kon rekenen op de steun van Delcroix, die zijn uitgebreid relatiernetwerk inschakelde. In de periode juni tot september 1990 noteerde Delcroix: 'Lisec: MER volg. week klaar - 33 ha moeten verdwijnen - invloed golf → bossfeer weg.' Op de volgende bladzijde staat: 'MER rapport klaar - draft tekst bezig - Roger Vd Berghe/Vautmans → morgen op agenda.' Daarnaast, onderstreept: 'Valeer Vautmans'. Valère Vautmans, de huidige VLD-senator, was destijds kabinetschef van minister van Ruimtelijke Ordening Louis Walt Niel (PVV). Officieel veroordeelde Walt Niel de kapping. Maar achter de schermen ont-popte hij zich als een groot voorstander van het golfterrein in de gemeente van zijn partijgenoot.

In hetzelfde schriftje staat: 'V. Vautmans: samen met spreidingsrapport - wel via wijziging v. gewestplan → dan kan men beginnen.' Vautmans was, samen met het gemeentebestuur van Hoogstraten, aan het stoken om een wijziging van het gewestplan los te krijgen van de Vlaamse regering. Een andere nota in hetzelfde boekje luidt: 'Dossier Van Spaendonck - bosvergunning OK → vandaag begonnen. Vandesande bewegen vr gebouwen.' Van Spaendonck had zijn bosvergunning van de gemeente op zak, hij kon beginnen met het omhakken van het bos. Maar de projectontwikkelaar wou niet alleen een golfterrein, hij voorzag ook een hotel en congrescentrum. Voor dit aspect besloot de CVP-partijsecretaris Raymond Van De Sande aan te spreken, een gewezen kabinetsadviseur van minister van Openbare Werken Jos De Saeger (CVP), die door minister Akkermans werd geïnstalleerd als directeur en hoogste ambtenaar van Stedebouw in Antwerpen.

In januari 1991 zag het er even somber uit voor Van Spaendonck. De rechtbank bevestigde in kortgeding de stillegging van de kap-

werkzaamheden. Delcroix zocht mee naar een uitweg. Begin 1991 noteerde hij in telegramstijl volgend spitsvondig advies, afkomstig van CVP-senator Hugo Vandenberghe (zie document 19): 'Bos dat waardevol is, moet gewaarborgd worden. Als het bos verwaarloosd is, dan zijn er rekreatieve + sociale doelstellingen mogelijk → dan echt plan tot bosbeheer indienen - Golfnota mei 1990 - Bosdekreet juni 1990 - Keuze is: golf, waardoor het bos gered is!' Het leven kan soms simpel zijn. Door het bos te rooien en een golfterrein aan te leggen, wordt het bos niet vernietigd maar juist geréd. Waarover zeuren die groene jongens eigenlijk?

AKKERMANS ALS LOBBYMAN

De grondspeculant had zich intussen ook verzekerd van de lobbydiensten van Paul Akkermans, gewezen CVP-minister van Ruimtelijke Ordening, die werd ingehuurd als bedrijfsadviseur. Dat wordt zwart op wit bevestigd door de schriftjes van Delcroix. In maart 1991 schreef hij: 'P. Akkermans: CVP-Kempen: brief/Jos De Seranno - gewijzigd plan - Quintelier OK - Fons Pauwels: toelating gebouwen - Vautmans Valère.' Akkermans moest maar eens een briefje schrijven naar de Kempense CVP-senator De Seranno. Topambtenaar Pauwels van het Arol (de voorloper van Arohm, de Administratie ruimtelijke ordening, huisvesting en monumentenzorg) zat mee in de combine. Deze oudgediende van het Wegenfonds werd in de jaren zestig door minister De Saeger benoemd tot hoofd van de afdeling Stedebouw en was actief betrokken bij het opstellen van de gewestplannen.

Ondertussen zette Theo Kelchtermans (CVP), toenmalig en huidig Vlaams minister van Leefmilieu, zich aan het werk om het gewestplan te wijzigen ten gunste van de dynamische ondernemer in Hoogstraten. Tijdens een vergadering op 8 mei 1991 op zijn kabinet werd dit plan besproken door zijn kabinetsmedewerker Léonard Quintelier en ambtenaar Marc Willems, de opsteller van de Golfnota van de Vlaamse administratie. Het project-Van Spaendonck staat volkomen haaks op deze Golfnota: het domein ligt in een landschappelijk waardevol landbouw- en bosgebied, net daar waar de Vlaamse regering zeker geen golfterreinen zou toelaten. Rond die tijd noteerde Delcroix: 'André Van Spaendonck: Quintelier OK - Van Lang + Coenegrachts: enige weken tijd. Mits BPA binnen 3 m: 5 holes in parkgebied, 4 holes in bos, 9 holes in landbouw - Fons Pauwels (Arol).' Oorspronkelijk

Document 19

Hugo Vandenberghe heeft een geniale inval:
'Golf, waardoor het bos gered is!'

waren er 27 holes voorzien, het plan werd afgezwakt tot 18 holes, bovendien zou het golfterrein wat minder in bosgebied liggen en wat meer in landbouwgebied.

Er bleef nog één hindernis: de socialistische regeringspartner moest over de brug getrokken worden voor de wijziging van het gewestplan. Akkermans kon hier zijn invloed doen gelden. De gewezen minister was immers ook betrokken bij Domus Flandria, het sociaal bouwprogramma van toenmalig SP-minister Norbert De Batselier. Delcroix deed ook een duit in het zakje: hij nam Michel Van Hecke voor zijn rekening. Deze economieprofessor van SP-signatuur had als bestuurder zitting in onder meer de NIM, de GIMV en Domus Flandria. De démarche van Delcroix blijkt uit de laatste notitie over dit onderwerp in de schriftjes: 'Van Spaendonck: F. Pauwels - Vermeulen OK - Quintelier OK - Michel Van Hecke (De Bats) - Waltniel + Vautmans.' Armand Vermeulen, directeur-generaal van de administratie ruimtelijke ordening, huisvesting en monumenten (Arohm), vond evenmin graten in de oplossing. Op 4 mei 1994 keurde de Vlaamse regering de voorlopige vastlegging goed van het gewijzigd gewestplan Turnhout. Hiermee leek de zaak prettig geregeld: de milieuovertreder en illegale boshakker werd beloond voor zijn overtreding en zou, dankzij zijn politieke relaties, een smak geld kunnen verdienen. Helaas voor Van Spaendonck moest minister Kelchtermans de bevoegdheid over Ruimtelijke Ordening afgeven aan Eddy Baldewijns (SP), die het golfterreinproject definitief liet afvoeren. Van Spaendonck, die in januari 1997 zelfmoord heeft gepleegd, mocht uiteindelijk enkel een congrescentrum en hotel op zijn landgoed bouwen.

DE KRUISWEG VAN DE GEWESTPLANFRAUDE

Opvallend veel personen die een rol speelden in het dossier Van Spaendonck waren ook sleutelfiguren in de gigantische fraude met de gewestplannen, één van de grofste en grootste doofpotoperaties die ons land ooit heeft gekend. Fons Pauwels en Léonard Quintelier werden allebei in beschuldiging gesteld als mededader, omwille van hun aandeel in het knip- en plakwerk als kabinetsmedewerkers van de opeenvolgende CVP-staatssecretarissen voor Streekeconomie en Ruimtelijke Ordening Luc Dhoore (1973-76), Mark Eyskens (1976-79) en Paul Akkermans (1979-85). Raymond Van De Sande werd in de verdachte periode vanuit de administratie gedetacheerd naar het kabinet

en werkte intensief mee aan het geknoei met de gewestplannen. Hij werd echter nooit in beschuldiging gesteld. Akkermans kreeg in 1981 een huiszoeking op zijn kabinet en zijn kabinetschef Jo Van Eetvelt zat een tijdje in voorhechtenis. Dat gebeurde in het toen nog veelbelovende begin van het onderzoek naar de gewestplanfraude, dat aanvankelijk in handen was van onderzoeksrechter Guy 'de sheriff' Bellemans, die ook het Hoog Comité van Toezicht inschakelde. Maar Bellemans trapte in dit en andere onderzoeken echter op te veel lange tenen. Hij werd in 1989 op discrete wijze weggewerkt als onderzoeksrechter en mocht zich verder toeleggen op echtscheidingszaken.

Het was Akkermans die Delcroix in het voorjaar van 1991 op de hoogte bracht van een gevaarlijke wending in het gewestplannen-dossier (zie document 20). Delcroix noteerde: 'Pol Akkermans: gewestplannen - beroep v parket-generaal die besluit tot korrekcioneel → ramp - vrijdag 12u30 Eyskens/Dhoore/JoVE/Arts (Carl Bevernage) (kab Eyskens)'. Het parket had beroep aangetekend tegen de beslissing van de raadkamer om de verdachten niet voor de rechtbank te brengen. Algemeen werd verwacht dat het parket-generaal de buitenvervolginstelling van de verdachten zou vorderen. Maar dat bleek niet het geval. Als de zaak toch voor de rechtbank zou komen, betekende dit een catastrofe voor de CVP. Er werd daarom meteen een crisisvergadering georganiseerd op het kabinet van minister Mark Eyskens, met onder meer gewezen staatssecretaris Luc Dhoore, Jo Van Eetvelt, Alex Arts (advocaat en voorzitter van de CVP-Limburg) en advocaat Carl Bevernage, vennoot van het advocatenkantoor De Bandt, Van Hecke & Lagae en lid van het CVP-partijbestuur.

ACHT KLEINE NEGERTJES

Uit het gerechtelijk onderzoek was gebleken dat tussen 1973 en 1981 met 23 van de 25 bestaande Vlaamse gewestplannen was geknoeid. Aan bijvoorbeeld het gewestplan Ninove-Geraardsbergen (de streek van Quintelier) werden 180 wijzigingen aangebracht die landbouwgrond in bouwgrond omtoverden, wat de eigenaars een meerwaarde opbracht van zowat 500 miljoen frank. Elders gebeurde het omgekeerde en werden percelen bouwgrond plots landbouwgrond. De totale omvang van de fraude werd geschat op vele miljarden. De in totaal zo'n drieduizend vervalsingen gebeurden op het kabinet van Ruimtelijke Ordening, vermoedelijk op bevel van de bevoegde staatssecretarissen.

Document 20

Paul Akkermans waarschuwt Delcroix voor een potentiële ramp.

Ze werden meestal uitgevoerd nadat de gewestplannen, in feite koninklijke besluiten en de erbij horende kaarten, al door de koning waren ondertekend.

Na een onderzoek dat negen jaar had aangesleept, werd het dossier in 1990 eindelijk afgesloten. Toen de zaak voor de raadkamer kwam, zorgde procureur Benoît Dejemeppe echter voor opschudding. De openbare aanklager vond de vervolging van de acht verdachten onnodig omdat de feiten onmogelijk konden omschreven worden als een misdaad, een wanbedrijf of een overtreding. Er kon volgens hem hooguit sprake zijn van 'onregelmatigheden'. Bovendien waren de feiten verjaard, meende de procureur.

Naast Jo Van Eetvelt (gewezen kabinetschef van Akkermans, inmiddels CVP-senator) en Jacques Timmermans (SP-volksvertegenwoordiger) werden zes voormalige 'cabinetards' in beschuldiging gesteld: Léonard Quintelier, Patrick Velghe, Fons Pauwels, Jean Jonckers, Eric Vandenberghé en Ludo Hermans. De drie staatssecretarissen, die minstens politieke verantwoordelijkheid droegen, werden door het gerecht nooit verontrust. Een vraag tot opheffing van de parlementaire onschendbaarheid van Van Eetvelt en Timmermans werd door het parlement verworpen, bijgevolg werden ze ontslagen van vervolging. Ondanks de houding van het parket (het is hoogst ongewoon dat de openbare aanklager vraagt de verdachten buiten vervolging te stellen) verwees de raadkamer de zes kabinetsmedewerkers toch naar de correctionele rechtbank. Waarop het parket, dat van geen proces wou weten, beroep aantekende tegen de beslissing van de raadkamer. Dat betekende weer een jaar uitstel van executie. Het leek er op dat het parket-generaal voor de kamer van inbeschuldigingstelling de stelling van Dejemeppe zou volgen. Maar toen puntje bij paaltje kwam, vroeg het parket-generaal toch de vervolging. Precies die onverwachte wending verklaarde de alarmkreet van Akkermans naar Delcroix.

In september-oktober 1991 besteedde Delcroix anderhalve pagina aan de verdediging van de knoeters met de gewestplannen (zie document 21). Volgens Delcroix stelde zich voor twintig van de 23 vervalste gewestplannen 'geen probleem', in andere gevallen ging het om 'zeer minieme verschillen'. Voor de 'meeste onregelmatigheden', zo wist Delcroix, beschikte het openbaar ministerie blijkbaar over 'onvolgende motiveringen'. 'Maar Tack vd RvS heeft gezegd: ge moet niet motiveren,' schreef Delcroix. Ghislain Tacq, een door de CVP benoemde

kamervoorzitter van de Raad van State, verschaft met andere woorden Delcroix en de CVP-verdachten in deze politiek gevoelige zaak juridisch advies.

Nog mooier is deze notitie: 'Lieven Dupont zal onderhandelen met parket-generaal ivm timing (best na de verkiezingen).' Advocaat Dupont, een raadsman van de zes gewezen CVP-kabinetsleden, moest het dus op een akkoordje gooien met het parket-generaal en ervoor zorgen dat de rechtszaak pas na de verkiezingen van 24 november 1991 zou beginnen, zodat de politieke schade voor de partij beperkt zou blijven. Ook leuk is deze: 'verdeling advocatenkosten: Akkermans 25%, Dhoore 25%, Eyskens 25%, CVP 25%.' Dit voorstel van een verdeelsleutel voor de advocatenkosten ter verdediging van de verdachten in de gewestplanfraude, bleek uiteindelijk overbodig. Minister Theo Kelchtermans zorgde er immers voor dat de Vlaamse gemeenschap, de belastingbetaler dus, mocht opdraaien voor deze kosten. Eind 1994 had het Vlaamse gewest 1,4 miljoen frank erelonen en onkosten betaald aan Antoine Baetens en Lieven Dupont, de raadsmanen van de gewezen kabinetsleden, die tussen haakjes op het ogenblik van de mogelijke misdrijven statutair niet eens ambtenaar waren.

Advocaat Dupont leverde puik werk: uiteindelijk begon het proces pas in april 1993. Ondertussen leek ook Quintelier de dans ont-sprongen, vermits hij op 16 december 1991 door de CVP was gecoöpteerd als senator en dus niet meer kon vervolgd worden. Toch werd Quintelier door eerste-substituut-procureur Jan Steppe op 12 januari 1993 gedagvaard, terwijl er nog geen verzoek naar het parlement was gestuurd om zijn parlementaire onschendbaarheid op te heffen. 'Ik wist helemaal niet dat Quintelier senator was geworden,' verdedigde de procureur zich ter zitting. Omdat de raadsmanen van de gewestplanknoeiers procedurefouten opwierpen, besliste het hof van beroep de zaak naar zich toe te trekken. Dat betekende weer een jaar uitstel. Het hof verklaarde de dagvaarding onontvankelijk voor 21 van de 23 mogelijk vervalste gewestplannen, zodat er nog maar drie vervalsingen overbleven aan twee gewestplannen. Toenmalig advocaat-generaal Jacques De Lentdecker (zie ook hoofdstuk 11) mocht de affaire de ultieme doodsteek toedienen: als openbaar aanklager bepleitte hij zélf de verjaring van de feiten en stelde hij dat de kabinetsmedewerkers zich niet schuldig hadden gemaakt aan enig misdrijf. De beklagden gingen vrijuit en loofden de openbare aanklager achteraf voor de 'serene en eerlijke wijze waarop hij het dossier benaderde'.

Document 21

Delcroix organiseert de verdediging van de gewestplanfraudeurs.

DE ROLEX VAN VALERE VAUTMANS

Willy Vermeulen, de adjunct-administrateur van het Hoog Comité van Toezicht die de sabotage van zijn dienst aankloeg, kreeg van Valère Vautmans, momenteel VLD-senator, een peperduur Rolex-horloge cadeau. Vermeulen stopte het kleinood in zijn kast en schreef prompt volgende nota aan zijn baas Alain Canneel, administrateur-generaal van het HCT: 'In de loop van september en oktober 1992 sprak inspecteur Guy Vermesen mij meermaals over het feit dat volksvertegenwoordiger Valère Vautmans graag met mij kennis wou maken. Vermesen liet verstaan dat een dergelijke kennismaking met parlementariërs van de PVV 'voor mijn carrière en mijn persoonlijke situatie zeker geen kwaad zou kunnen, integendeel'. Bij een van deze gesprekken vermeldde Vermesen – haast in één adem met de herhaalde vraag of hij een diskreet etentje met Vautmans mocht beleggen – dat hij mij een Rolex-uurwerk zou bezorgen.'

Van dit gesprek bracht Vermeulen onderzoeksrechter Bulthé op de hoogte. Bulthé meende dat een en ander zou kunnen verband houden met het onderzoek in de zaak van de smeerpijp of met het onderzoek naar de rattenbestrijding. Hij verzocht Vermeulen om in het belang van die onderzoeken 'het spel mee te spelen'. Vermeulen schreef in zijn nota: 'Ik was ook van mening dat het, in het belang van het HCT, aangewezen was meer zicht op die aangelegenheid te krijgen. Enige dagen later kwam Vermesen mij in mijn kantoor een Rolex-uurwerk overhandigen. Ik aanvaardde het en borg het op in een van mijn kasten, waar het zich thans nog steeds bevindt.'

Op 21 oktober 1992 had Vermeulen 's middags, samen met Vermesen, een ontmoeting met Vautmans. 'Tijdens het middagmaal dat wij samen gebruikten en dat Vautmans absoluut wou betalen, werd in het algemeen over de politieke situatie gesproken en kwam ook herhaaldelijk de idee ter sprake dat de 'politieke middens toch niet al te streng de wetten en reglementen moeten volgen en toepassen in hun contacten met de ondernemerswereld'. Ik had al bij al de indruk dat ik 'gerecrueteerd' werd om – indien het ooit Vautmans of zijn politieke vrienden goed zou uitkomen – een beroep op mij te doen om hen inside-informatie te bezorgen.'

HCT-inspecteur Vermesen was ook de man die het nodig vond om in 1987 Valère Vautmans te waarschuwen tijdens het onderzoek naar de corruptiezaak met de obussen, die de liberale defensie-minister

Freddy Vreven en diens entourage in opspraak bracht. Hetzelfde heeft Vermesen ook geflikt in de SCK/Transnuclear-zaak, met als gevolg dat de onderzoeksrechter van Turnhout officieel aan het HCT liet weten dat hij 'niet meer wenste samen te werken met Vermesen'. Momenteel is Vermesen de belangrijkste vertrouwensman van HCT-voorzitter Willy De Smet en hoofdcommissaris Paul Vandeneede, beiden trouwe CVP'ers.

Vautmans werkte afwisselend in de administratie en op liberale kabinetten. Van 1968 tot 1974 was hij verbonden aan de Intercommunale E-39, daarna werkte hij drie jaar als attaché op de kabinetten van de ministers van Openbare Werken Jean Defraigne en Louis Olivier. Vervolgens ging hij naar de administratie van de dienst scheepvaart. Vanaf 1981 werd hij kabinetschef, eerst bij Olivier, daarna bij Waltniel op Ruimtelijke Ordening. In 1991 werd Vautmans verkozen als kamerlid voor de liberale partij in het arrondissement Hasselt, waar hij oud-minister Freddy Vreven opvolgde.

Zijn broer André Vautmans is een topman van het Limburgse aannemersbedrijf Betonac, vooral actief in de wegebouw en ook een leverancier van dwarsbalken voor de NMBS. In het kader van het onderzoek naar de KS-fraude vroeg het parket van Hasselt de opheffing van de parlementaire onschendbaarheid van Valère Vautmans. Als bestuurder van KS had Vautmans met zijn echtgenote en vijf andere bestuurders een reis naar de VS gemaakt. De reiskosten, 700.000 frank per deelnemer, werden betaald door KS. Officieel ging het om een studiereis in het kader van het Fenix-project: de KS-bestuurders gingen gelijkaardige pret- en winkelparken bezoeken in de VS. De kamercommissie voor vervolgingen besloot dat de feiten 'te onbeduidend' waren om Vautmans te laten vervolgen, zodat Vautmans eens te meer de dans kon ontspringen. In kringen van het gerecht en het HCT wordt Vautmans bestempeld als de politicus die het meest genoemd is in controversiële dossiers, maar die telkens op wonderbaarlijke wijze aan vervolging wist te ontsnappen.

Kingmaker van magistraten

De schriftjes van Delcroix zijn ontluisterend openhartig. Het was dan ook nooit de bedoeling dat ze in handen zouden vallen van derden – en zeker niet van het gerecht of de pers. De beruchte boekjes waren enkel bedoeld als werkinstrument en geheugensteuntje voor de opsteller ervan. Onthutsend en diametraal in tegenspraak met de officiële standpunten van zijn partij zijn de passages waarin Delcroix details noteerde over zijn bemoeienissen bij de benoeming en bevordering van magistraten, de beoordeling van hun partijpolitieke aanhorigheid en zijn interventies in politiek gevoelige gerechtelijke onderzoeken en rechtzaken.

In de boekjes van Delcroix zijn talrijke notities te vinden die wijzen in de richting van schendingen van het beroepsgeheim door magistraten. Herhaaldelijk duiken bijvoorbeeld de namen op van Roger Van Camp en Werner Van Walle, respectievelijk procureur-generaal en procureur te Antwerpen. Van Camp, een notoire CVP-benoeming, was de vroegere kabinetschef van minister van Justitie Melchior Wathelet (PSC). Ook vóór zijn boekjes in beslag werden genomen, zo blijkt uit diezelfde schriftjes, had Delcroix al contacten met Willy De Smet (CVP), de voorzitter van het Hoog Comité van Toezicht. Een ander voorbeeld: zonder enige aanduiding over welk dossier het ging, noteerde Delcroix in 1990: ‘Proc d K (procureur des Konings) E. Leyse: “tot heden geen

gerechtelijk onderzoek” – informatief onderzoek – geen gerechtelijk onderzoek, geen circulaire.’

Het is dan ook bijzonder jammer dat onderzoeksrechter Bruno Bulthé door toenmalig justitieminister Wathelet verplicht werd de in beslag genomen schriftjes terug te geven. In zijn ophefmakende rapport dat hij overhandigde aan de senaatscommissie Georganiseerde Criminaliteit verwijst Vermeulen, adjunct-administrateur van het HCT, naar gevallen waarbij de schriftjes goed van pas zouden zijn gekomen als bijkomend bewijsmateriaal. Een voorbeeld: in opdracht van de Kortrijkse onderzoeksrechter Rapsaet begon het HCT in 1991 een gerechtelijk onderzoek naar mogelijke belangenvermenging tegen Christiane Vandenbussche, toenmalig CVP-schepen van Moorslede en zaakvoerster van Floralux (zie hoofdstuk 14). ‘In de loop van dit onderzoek,’ zegt het rapport-Vermeulen, ‘werd er bij mijn weten door onderzoeksrechter Rapsaet geen gebruik gemaakt van de elementen die omtrent de onderzochte feiten aan het licht waren gekomen in het kader van het smeerpijponderzoek. Leo Delcroix had in zijn inbeslaggenomen Atoma-schriftjes belangrijke notities gemaakt met betrekking tot deze aangelegenheid. Ik had onderzoeksrechter Rapsaet nochtans van dit feit op de hoogte laten brengen via proces-verbaal.’

Vandenbussche werd verdacht van belangenvenning omdat ze als schepen de omstreden uitbreiding van haar tuinbouwcomplex Floralux had geregeld. Overigens probeerde men ook dit onderzoek op de valreep nog te saboteren, met de hulp van een CVP-pion binnen het HCT, in dit geval commissaris Frans Delie, de man die zijn kantoor versierde met ingelijste foto’s van hemzelf in het gezelschap van gewezen CVP-premier Wilfried Martens. Nadat het onderzoek bij het HCT al was afgesloten, werd commissaris Delie op 2 april 1993 op de trein tussen Gent en Brussel aangesproken door CVP-senator Andries Vanhaverbeke uit Roeselare. De senator vertelde dat hij vreemde geruchten had opgevangen over het HCT en bleek verrassend goed op de hoogte te zijn van een welbepaald getuigenverhoor dat zeer belastend was voor schepen Vandenbussche. Nog diezelfde dag telefoneerden de hoofdverdachte en de getuige in kwestie naar de enquêteur die het onderzoek had geleid. Hun stelling was dat de verklaring van de getuige ‘niet zo bedoeld was’. Nog dezelfde dag had ook Delie een gesprek met dezelfde enquêteur. ‘Een duidelijk politiek geïnspireerde poging om de verdachte alsnog vrijuit te laten gaan,’ besloot Vermeu-

len. Vandenbussche werd niettemin veroordeeld. In zijn vonnis precieerde de rechter: 'Achteraf heeft de heer X zijn verklaring aan de leden van het HCT ontkend en ingetrokken, nadat hij door beklagde werd gecontacteerd. Het hoeft geen betoog dat dit weinig geloofwaardig overkomt in het licht van de precieze en duidelijke verklaringen, die elke vergissing uitsluiten.'

ALBERT RAES ZIT IN DE WEG

Onder de titel 'Topbenoemingen' noteerde Delcroix in de zomer van 1990: 'admin.gen. Staatsveiligheid → wachten tot wetsontwerp - Van Doren (kandidaat binnen parket-generaal) CVP kandidaat - quid J. De Lentdecker - Wathelet: admin.gen.: kan niet omv Raes → adj. → wordt vastgelegd op 14/9' (zie document 22). Vertaling: met de benoeming van een nieuwe administrateur-generaal van de Staatsveiligheid moet gewacht worden tot na de goedkeuring van een wetsontwerp. André Van Dooren, destijds substituut te Brussel en momenteel nationaal magistraat, blijkt de CVP-kandidaat te zijn geweest voor deze betrekking. Maar er stelde zich een probleem: wat moest er dan gebeuren met Jacques De Lentdecker, de vroegere kabinetschef van minister van Justitie Melchior Wathelet (PSC), die kennelijk ook ambitie had voor deze job? Wathelet liet Delcroix weten dat er nog geen nieuwe administrateur-generaal kon benoemd worden, vermits de toenmalige topman Albert Raes in de weg zat.

Jacques De Lentdecker kreeg een troostprijs: hij werd in juli 1990 benoemd tot advocaat-generaal bij het hof van beroep in Brussel, waar hij onder meer optrad als openbaar aanklager in het proces rond de gewestplanfraude (zie hoofdstuk 10). Deze magistraat, zoon van gewezen Nieuwsblad-journalist Louis De Lentdecker, promoveerde in 1986 tot eerste substituut bij het parket in Brussel. In die functie hield hij zich hoofdzakelijk bezig met disciplinaire en tuchtzaken. Twee jaar later werd hij substituut-procureur-generaal bij het hof van beroep, waar hij een sleutelrol speelde in de afwikkeling van de ontvoering van Paul Vanden Boeynants en aanverwante dossiers. Begin 1989 werd hij dan kabinetschef van de minister van Justitie, in opvolging van Roger Van Camp die procureur-generaal in Antwerpen werd.

Met Wathelet had Delcroix trouwens een uitstekende verstandhouding. Toen de justitieminister in 1995 de nationale politiek vaarwel zei om rechter te worden bij het Europees Hof van Justitie in Luxem-

Document 22

Delcroix buigt zich over een topbenoeming bij de Staatsveiligheid.

burg, was Delcroix zowat de enige politicus die weigerde mee te doen aan de golf van kritiek op Wathelet. Integendeel, in een opmerkelijke vrije tribune in *De Standaard* schreef Delcroix een aandoenlijke lofzang: 'Hij was één der zeldzame ministers die duidelijk opkwam voor een bloeiend ondernemingsleven en zich verzette tegen te sterke socialis-tische of syndicale tendenzen. Hij verdedigde de magistratuur in moei-lijke momenten en beschermde de principes van de rechtsstaat.'

Partijsecretaris Delcroix ontving heel wat aanbevelingsbrieven voor de benoeming van magistraten. Sommige exemplaren stak hij in zijn schriftjes, zoals bijvoorbeeld deze: 'Leo, betreft: magistraten. Mag ik sterk aandringen voor Edwig Steppé voor substituut-generaal Hof van Beroep te Brussel. Twee plaatsen. Veel dank.' De naam van de afzender is helaas onleesbaar. Soms ging het ook rechtstreeks, zoals deze aan-beveling van Paula D'Hondt, die Delcroix noteerde in zijn boekjes, bewijst: 'P. Dhondt: Freddy V.E. - rechter Dendermonde - De Vestel Hubert - Aalst → Geldof (neg advies) (Willemslijst).'

Maar het moeten niet altijd topbenoemingen zijn. Ook de benoe-mingen van een gerechtsdeurwaarder, een gerechtelijk stagiair of zelfs een eenvoudige griffier droegen de belangstelling van Delcroix weg. Zo stak er in zijn schriftjes volgende aanbevelingsbrief van Miet Smet, op briefpapier van de firma Engerix-B, onderdeel van Smith Kline Biologicals (zie document 23): 'Betreft: griffier rechtbank koophan-del/arbeidsrechtbank. Kandidaat: Theo Van Hiel, arrondissement Sint-Niklaas. Ik verwacht grote moeilijkheden, Leo, indien Sint-Niklaas weer niet bij de benoemden zou zijn. Zoals u weet kreeg het arrondisse-ment (de CVP) de voorbije vier jaar praktisch niets – alles ging naar andere partijen. Wil opvolgen en me iets laten weten zodat ik het ar-rondissement op de hoogte kan houden.'

Magistraten die hun benoeming aan de CVP te danken hadden maar zich ondankbaar hadden getoond of onvoldoende tegenpresta-ties hadden geleverd, hoefden niet meer te rekenen op de steun van Delcroix. Eind 1990 noteerde hij: 'Mevr Halsberghe vz 1ste aanleg Brus-sel doet beroep op de CVP - heeft Guimardstraat duvel aangedaan - enorm incompetent.' Mevrouw Halsberghe, voorzitter van de recht-bank van eerste aanleg te Brussel, wou iets gedaan krijgen van de CVP. Zij kon het vergeten, want ze had in het verleden onvoldoende naar de pijpen gedanst van de Guimardstraat, het hoofdkwartier van het katholiek onderwijs. Het blijft een vreemde redenering, want magis-

Document 23

Miet Smet schrijft een aanbevelingsbrief aan Delcroix.

traten die hun benoeming niet aan de CVP maar aan een andere partij te danken hadden, werd het door Delcroix dan weer kwalijk genomen dat ze aan politiek deden. Dat blijkt uit volgende notitie, die gemaakt werd tijdens een vergadering van het CVP-partijbestuur: 'Jan De Bie (Leuven): anti-CVP-houding vd SP (tot in de magistratuur toe) → RvS.'

RAAD VAN STATE IN HANDEN VAN DE LOGE

Tijdens een vergadering van de 'clan', een even officieus als geheimzinnig orgaan binnen de CVP, noteerde Delcroix op 4 februari 1991 een complete analyse van de partijpolitieke samenstelling van de Raad van State, het hoogste administratieve rechtscollege dat op wetgevend en reglementair gebied advies geeft aan de regering en het parlement (zie document 24). Volgens de wet worden de leden van de Raad van State benoemd door de koning (in feite de minister van Justitie), uit twee kandidaatslijsten voorgedragen door respectievelijk de Raad zelf en beurtelings door de Kamer en de Senaat. In principe gaat het om de knapste juristen van het land. Delcroix begon met deze vaststelling: 'Dertig staatsraden mogelijk (nu 24) - thans 22 effectief bezet (2 Fr. vakant) - 12 Ned. zijn bezet: 6 staatsraden CVP, 3 SP, 3 PVV.'

Vervolgens overliep Delcroix de namen van de zes CVP-benoemde staatsraden en quoteerde hen naargelang van hun partijpolitieke getrouwheid. Achter elke naam vermeldde hij een indicatie van hun betrouwbaarheid voor de CVP. Dat gaat zo: 'Ghislain Tacq - CVP, Jan Borret - anti politiek, Jan Vermeire - plusminus CVP, Simonne Swartenbroux-Vanderhaegen - CVP, Jan De Brabandere - helemaal geen CVP, Magriet Vrints - CVP.'

Daarna volgden ook de drie SP'ers (Paul Vermeulen, Rik Coremans, Willy De Roover), drie PVV'ers (Gust Baeteman, Jacques Nimegeers, Rita Tulckens), drie PS'ers (Paul Tapie, Roger Van Aelst, Jean-Claude Geus), vier PSC'ers (Charles Closset, Robert Andersen, M.L. Willot-Thomas, Michel Hanotiau) en drie PRL'ers (Jacques Stryckmans, Pierre Finqueur, Michel Leroy). Paul Vermeulen vertrekt op 1 mei, noteerde Delcroix. Van Baeteman wist Delcroix dat hij eerste voorzitter zou worden, na Tapie. Verder moesten er twee Franstaligen benoemd worden, in opvolging van Martens (PS) en Rousseau (PRL). Vermits de Nederlandstaligen recht hebben op de helft van het totaal aantal staatsraden, betekende dit dat er zes nieuwe benoemingen te verdelen wa-

Document 24

Delcroix overloopt de politieke samenstelling van de Raad van State.

ren. Delcroix noteerde de namen van volgende kandidaten: twee SP'ers 'schoonzuster VdBossche' alias 'mevrouw Bracke, onbekwaam, sekr gebouwenfonds' en 'Demot', twee CVP'ers 'Dirk Verbiest en Walter Van Noten', een man van de Volksunie 'Beirlaer, VUB, Schiltz-man (verdoken SP-man)'.

Delcroix besloot dit hoofdstukje met: 'Volg jaar auditeur-generaal Michel Roelandt. Suetens bij HVR geweest? Tacq enige CVP Kamervz. Rest in handen vd loge! Functie v Kamervz is belangrijk. Verbiest praten hier!' Voor het daarop volgende jaar werd de benoeming in het vooruitzicht gesteld van Michel Roelandt. In werkelijkheid duurde het wat langer. Roelandt werd immers in 1992 kabinetschef van minister van Defensie Delcroix. Pas later, nadat Delcroix gestruikeld was over zijn villa-historie, volgde de benoeming van Roelandt tot auditeur-generaal bij de Raad van State. Delcroix vroeg zich af of baron Louis-Paul Suetens, raadsheer bij het Arbitragehof, ere-staatsraad en hoogleeraar administratief recht aan de KU Leuven, al was gaan praten met toenmalig CVP-voorzitter Herman Van Rompuy. De inmiddels overleden Suetens was op gemeentelijk vlak actief in de CVP. Vol verontwaardiging stelde Delcroix vast dat Tacq de enige van de zes kamervoorzitters was met een CVP-etiket, 'de rest' bleek 'in handen van de loge' te zijn, terwijl de functie van kamervoorzitter nochtans zo belangrijk is.

De schriftjes ondermijnen definitief de bekende stelling van de meerderheidspartijen als zouden de benoemingen van staatsraden geen politieke benoemingen zijn in de echte betekenis van het woord. De partijpolitieke verdeelsleutel, die in oktober 1996 eens te meer gehanteerd werd voor een nieuwe benoemingsronde van zes staatsraden, werd toen door minister van Binnenlandse Zaken Johan Vande Lanotte (SP) nog verdedigd als het nastreven van 'een gezond maatschappelijk evenwicht in de magistratuur'.

DE CREM VERGEET ZIJN VRIENDEN NIET

Pieter De Crem, kamerlid voor de CVP en burgemeester van Aalter, is de zoon van Jan De Crem, ondervoorzitter van de Oostvlaamse provincieraad en gedurende 35 jaar CVP-burgemeester van Aalter. Zijn carrière begon De Crem junior in 1989 als kabinetsmedewerker van premier Wilfried Martens en later van defensie-minister Leo Delcroix. Begin 1993 stapte De Crem van het kabinet Delcroix over naar een job als bestuurder-directeur bij DB Invest, de vastgoedfirma van Koen Blij-

weert, Maurice De Velder en Dirk Cavens. Na de wetgevende verkiezingen van 21 mei 1995 werd De Crem kamerlid en nam hij ontslag bij DB Invest. Hij bleef wel bestuurder van Streep, het dochterbedrijf van De Lijn en DB Invest dat de reclame werft voor de trams en bussen. De Crem kreeg de garantie van DB Invest dat, indien zijn nationale politieke carrière onverhoopt zou stranden, hij steeds terug kan vallen op zijn vorige job.

Het meest opvallende initiatief van 'coming man' De Crem was tot nog toe het indienen van een amendement op het wetsontwerp van de minister van Justitie dat magistraten en bedienaars van de eredienssten een weddeverhoging van vijf procent toekent. De bedoeling van De Crems amendement was dat enkele topfuncties bij het auditoraat van de Raad van State nog een extra weddeverhoging zouden krijgen. Dankzij dit amendement werd de wedde van de auditeur-generaal bij de Raad van State opgetrokken tot 2,6 miljoen frank, een bedrag dat tegen het einde van zijn carrière oploopt tot 3,2 miljoen. Die auditeur-generaal is momenteel Michel Roelandt, de gewezen kabinetschef van defensie-minister Delcroix en dus ook de vroegere baas van De Crem.

MISSANT EN SALIK

In de nasleep van de Witte Mars ontwikkelden de regeringspartijen enkele initiatieven om de kanker van de politieke benoemingen en bevorderingen in de magistratuur af te remmen, ja zelfs volledig uit te roeien. Over het feit dat de meerderheidspartijen sinds jaar en dag verdeelsleutels hanteren voor benoemingen in overheidsdienst en bij de magistratuur, en hiervoor ook speciale overlegorganen hebben georganiseerd, werd echter zedig gezwegen. Die infrastructuur dient om de 'eerlijke' verdeling van politieke benoemingen te regelen en materieel te organiseren. Vroeger stond dit officieuze orgaan bekend als de commissie Dekens, later werd het omgedoopt tot commissie Mangeleer, en momenteel is het de commissie Missant.

Op elk ministerieel kabinet zijn er medewerkers die zich uitsluitend met het dienstbetoon van hun minister bezighouden. Ook voor de benoeming van magistraten bestaan er in elke grote partij parallelle structuren, meestal bemand door advocaten-parlementsleden, en structuren voor overleg met de coalitiepartners. Al deze groepen opereren in de schaduw van de democratie en bedisselen onder elkaar

wie welke post in de magistratuur zal krijgen, uiteraard met de zegen van de machtige partijvoorzitters. Pas als de lobby- en schaduwcircuits het eens zijn geworden, vergaderen de provincieraden en pas als ook deze circuits gewerkt hebben, bekrachtigt de koning (de minister van Justitie) de partijpolitieke afspraken.

De commissie Missant, die op dit moment de politieke benoemingen van ambtenaren regelt, ontleent haar naam aan haar voorzitter, Hilde Missant-Van Wonterghem. Toeval of niet, zij was een van de 'werkpaarden' achter de overheveling van het Hoog Comité van Toezicht van de diensten van de Eerste Minister naar het ministerie van Ambtenarenzaken, een ingreep die perfect kaderde in de langzame ontmanteling van de anti-corruptiedienst. Als adviseur-kabinetssecretaris van premier Dehaene was Missant lid van de interkabinettenwerkgroep die de overheveling van het HCT heeft voorbereid.

Merkwaardig is dat Hilde Van Wonterghem en haar echtgenoot Lionel Missant in 1979 zelf het voorwerp werden van een onderzoek door het HCT. Lionel Missant was in de jaren zeventig hoofdcontroleur van de belastingen in Brussel, bevoegd voor de fiscale controle van vennootschappen. Een van de ondernemingen die hij verondersteld werd te controleren, was de NV Salik in Anderlecht van jeanskoning Pierre Salik. In januari 1979 startte het HCT een onderzoek naar 'bepaalde manipulaties van ambtenaren van het ministerie van Financiën, die in contact staan met de bedrijfsleiders van de NV Salik'.

De speurders ontdekten onder meer dat het echtpaar Missant-Van Wonterghem bedacht werd met reisjes die betaald werden door de firma Salik. In de kantoren van het reisbureau Halbar Voyages, een onderdeel van de groep Salik, vonden de enquêteurs documenten waaruit bleek dat vooral Hilde Missant meermaals op reis ging op kosten van Salik, bijvoorbeeld naar Malaga en Torremolinos in Spanje. Het echtpaar bleek verder een tv-toestel te bezitten dat eerst was aangekocht door de firma Salik voor ongeveer 50.000 frank en dat op 6 oktober 1972 aan mevrouw Missant werd verkocht voor 3.125 frank. Het onderzoek wees verder uit dat de firma Salik een Volkswagen, type Sirocco, cadeau had gedaan aan Lionel Missant. De auto was gekocht door Salik bij D'Ieteren, zo bleek uit de bestelbon met de vermelding 'Remise spéciale (Salik)'. Het echtpaar kreeg een huiszoeking, maar ontkende de feiten.

Pierre Salik werd in maart 1987 in eerste aanleg veroordeeld tot

vijf jaar gevangenisstraf wegens fiscale fraude, misbruik van vertrouwen en oneerlijke concurrentie. Later werd de strafmaat in beroep teruggebracht tot drie jaar. Opmerkelijk was dat de zakenman niet terechtstond wegens corruptie, alle bewijzen in die richting bleken trouwens tijdig vernietigd. Het onderzoek naar het echtpaar Missant werd nooit afgerond, ondanks de inspanningen van de Brusselse onderzoeksrechters Beaupain en Collin. Het dossier verhuisde naar het archief en het echtpaar werd niet vervolgd. Een officiële verklaring hiervoor werd nooit gegeven. Wel werd er gefluisterd dat het HCT tijdens het onderzoek had ontdekt dat er nog meer personen op reis waren geweest op kosten van Salik. Het ging om hooggeplaatste politici, zoals de vroegere PS-leider André Cools, en personages uit de hoogste kringen van het land.

Delcroix, fundraiser op grote schaal

De vele hand- en spandiensten die CVP-partijsecretaris Leo Delcroix verleende aan de Vlaamse ondernemers waren niet altijd belangenloos. In ruil verwachtte fundraiser Delcroix ten gepaste tijde natuurlijk een ‘compensatie’ voor de partijkas. Misschien lag daarin wel de belangrijkste reden van bestaan van zijn fameuze schoolschriftjes: aan de hand van die precieze notities kon Delcroix, desnoods ook jaren na de feiten, reconstrueren wat hij voor wie had geregeld.

‘Och, die boekjes zijn een mythe aan het worden,’ verklaarde Delcroix een paar jaar geleden. ‘Men haalt vanalles door elkaar! Ik weet maar al te goed hoe dat komt, want ik had de gewoonte om al die notities – van telefoongesprekken, van vergaderingen – gewoon achter en onder elkaar te schrijven. Ik geef een voorbeeld. Een man van het VKW uit Limburg belt mij op en zegt: “We hebben hier een chocoladebedrijf dat miljarden wil investeren. Ze azen op een stuk grond waarvoor op dit moment een bijzonder plan van aanleg wordt gewijzigd. Kunt u er niet voor zorgen dat dat een beetje snel gaat? Anders wijken die jongens met hun fabriek uit naar Oost-Duitsland.” Ik schrijf dus op: “Chocoladefabriek, BPA wijzigen, bellen met Valère Vautmans.” Maar nadien belt die man van het VKW terug en zegt: “In Hasselt wordt een nieuw secretariaat gebouwd voor de CVP. De drie katho-

lieke zuilorganisaties (ACW, Boerenbond en NCMV) willen elk een lening van 250.000 frank toestaan en het VKW zal ook voor zo'n bedrag zorgen." Ik schrijf dus op: "3 x 250.000 plus 1 x 250.000 frank." Weet je wat er nu gebeurd is? Het Hoog Comité van Toezicht heeft Vautmans ondervraagd, omdat ze daar blijkbaar denken dat de drie grote partijen 250.000 frank hebben gekregen in ruil voor het veranderen van dat BPA.'

Even controleren. Verdomd als het niet waar is. In zijn schriftjes noteerde Delcroix inderdaad: 'Bruynickx: 750.000/250.000 - Hasselt Marabou - 1 miljard - chokoladefabriek - wijziging BPA 62 Ekkelgaarde - Executieve.' Klopt als een bus, op enkele details na: het ging niet om een investering van miljarden maar om één miljard, Valère Vautmans komt er (deze keer) niet aan de pas, maar Delcroix wou de BPA-wijziging wel op de agenda plaatsen van de Vlaamse regering. En de bedragen van 750.000 en 250.000 frank noteerde Delcroix niet op het laatst, maar helemaal in het begin. Delcroix was wel zo slim om in zijn notitie's in het midden te laten wat deze bedragen juist betekenden, zodat het vermoeden van partijfinanciering toch niet helemaal uitgesloten mag worden. Ten slotte is het nog maar de vraag of een BPA moet gewijzigd worden op eenvoudig verzoek van een bedrijf.

Al bij al zijn de schriftjes minder onschuldig dan Delcroix ons wil doen geloven. Toen Delcroix in 1984 op verzoek van zijn vriend Frank Swaelen (toen partijvoorzitter, momenteel voorzitter van de senaat) de job van nationaal secretaris van Ludo Willems overnam, was de partijkas nagenoeg leeg en luidde zijn eerste opdracht: de boekhouding en de financiën van de partij saneren en de partij meer inkomsten bezorgen. Crisismanager Delcroix kweet zich voortreffelijk van zijn taak. De nieuwe partijsecretaris, die altijd al met één been in het bedrijfsleven en met het andere been in de politiek had gestaan, pakte de zaken professioneel aan. Hij komt zelf uit een ondernemersfamilie (zijn ouders hadden een veevoederbedrijf in Kalmthout), hij had als personeelsdirecteur voor de brouwerij Alken-Kronenbourg gewerkt, hij was adjunct-directeur geweest van het Verbond van Katholieke Werkgevers (VKW) in Limburg, en zijn schoonvader Marcel Dierckx was de topmanager van Ford Genk. Van 1984 tot 1991 heeft Delcroix zijn partij onschatbare diensten bewezen. Via hem kon de CVP haar contacten met het hele Vlaamse bedrijfsleven, ook de KMO's, intensiveren en dure verkiezingscampagnes organiseren.

Fondsenverzamelaar Delcroix wist echter exact waar het gevaar schuilde: 'Je moet steeds op je hoede zijn voor koppeling van giften aan dossiers,' verklaarde de partijmanager destijds. 'Fiscale aftrekbaarheid sluit wederdiensten niet uit, maar de fiscus kan ze op het spoor komen.' Een goede manier van werken was volgens hem het zo breed mogelijk uitsmeren van het donateurschap. Met fundraising dinners, een Amerikaanse methode die door Delcroix in Vlaanderen geïntroduceerd werd, streefde hij naar 25.000 frank per gift, gespreid over zoveel mogelijk mensen en bedrijven. 'Dat is veel gezonder dan af te hangen van enkele schenkers die meerdere miljoenen geven,' meende Delcroix. 'In plaats van af te hangen van een beperkte kring sponsors heb ik van de CVP een partij gemaakt die steunde op duizenden kleine geldschieters die 50.000 of 100.000 frank gaven, en heel af en toe een half miljoen.'

Toch tonen zijn schriftjes een heel ander beeld. In de boekjes zat bijvoorbeeld, met de hand genoteerd op een aparte fiche, een overzicht van de inkomsten van de vzw Maatschappij en Beweging, één van de financieringskanalen van de CVP. Bij het overlopen van de jaarlijkse inkomsten van deze vzw kan men zich afvragen hoe dergelijke bedragen via giftjes van 25.000 frank tot stand zouden kunnen komen. 'Ik organiseerde eens per jaar in elke Vlaamse provincie een diner voor zo'n 60, 70 bedrijfsleiders,' vertelde Delcroix. 'In totaal ging het dus om vijf à zes diners per jaar. Ik vroeg 25.000 frank per kop en de bedrijfsleiders mochten dat geld fiscaal aftrekken. En dan zette ik hen aan tafel met de CVP-ministers.' Een snelle berekening leert dat dit systeem op jaarbasis maximaal 10,5 miljoen frank kan opbrengen. Vergelijk dit bedrag met de inkomsten, enkel van Maatschappij en Beweging: 32,5 miljoen frank in 1985, 9,5 miljoen in 1986, 44,9 miljoen in 1987, 13,4 miljoen in 1988 en 25,7 miljoen in 1989. Totaal over vijf jaar: 126 260 829 frank.

Hoeveel kostte een verkiezingscampagne bij de CVP? Dat blijkt bijvoorbeeld uit het ontwerp dat Delcroix opstelde voor een campagne in 1991-92 (zie document 25). Het totaalbedrag voor affiches, huis-aan-huisbedeling, advertenties in dag- en weekbladen enzomeer bedroeg 90 miljoen frank. Waar haalde de CVP haar andere inkomsten? In zijn schriftjes noteerde Delcroix bijvoorbeeld dit lijstje van enkele giften aan het studiecentrum van de partij: 'Cepass: 1 000 000 + 140 000 Mercantile, 200 000 Groep Swartenbroeckx, 100 000 Dow.' Een

Document 25

Delcroix ontwerp een voorstel van campagne. Totale kostprijs: 90 miljoen.

andere keer is er sprake van een gift van '250' (250.000 frank) aan 'M+B' (Maatschappij en Beweging) van Prayon Rupel en '50' (50.000 frank) van 'V.Hool' (autobusfabrikant Van Hool). Een post-it-briefje in de boekjes van Delcroix meldt dan weer: 'cheq 100.000,- via M. Smet - verst 6/7/91 - ACE Inventures Management, Pl du Champ de Mars 2, 1050 Brussel.' (Deze vennootschap van Charles Van der Haegen wijzigde intussen haar naam in Finance & Management Associates en is gevestigd op de hoofdzetel van de Private Kas Bank aan de Marsveldplaats in Brussel.) Conclusie: de grote donateurs kon of wou Delcroix helemaal niet uitschakelen. Enkele van deze milde schenkers, zoals de bedrijven Eurosense en Beaulieu, zijn trouwens prominent aanwezig in zijn schriftjes.

HET HEMELSE MANNA VAN EUROSSENSE EN BEAULIEU

Kenners van de sector vragen zich al vele jaren af hoe het toch mogelijk is dat Eurosense/Belfotop als enig bedrijf telkens weer dikke overheidsopdrachten voor luchtfotografie weet los te krijgen. Het laatste contract in de reeks dateert van begin 1995. De Vlaamse regering besloot toen om een contract voor kustwaarnemingen, dat in 1988 onderhands met Eurosense was afgesloten, met negen jaar te verlengen. Prijskaartje: 643 miljoen frank. Vlaams minister Theo Kelchtermans (CVP), bevoegd voor Openbare Werken en Ruimtelijke Ordening, toonde zich geen voorstander van een raadpleging van de markt. 'Dit kan in de praktijk leiden tot een hogere kostprijs,' waarschuwde hij. Zijn besluit: 'Voor het voortzetten van de kustwaarnemingen bestaat voor het Gewest geen andere redelijke mogelijkheid dan zich te richten tot Eurosense.' Sinds begin jaren tachtig slaagde Eurosense erin om naar schatting voor 3 tot 5 miljard frank overheidsbestellingen binnen te rijden.

Eurosense staat bekend om zijn efficiënt lobbywerk bij de overheid. Het bedrijf is eigendom van en wordt geleid door Emile Maes, die getrouwd is met Marie-Jeanne Vande Vyvere, een telg van de Westvlaamse familie die gelieerd is met de families Vanden Avenne en De Clerck (Beaulieu). In de Delcroix-schriftjes is herhaaldelijk sprake van bezoeken van politici en andere prominenten aan Eurosense/Belfotop in Wemmel. Bij elk bezoek zijn de toenmalige minister van Verkeer Jean-Luc Dehaene en NMBS-baas Etienne Schouppe van de partij. Voorbeeld: 'Maes (Eurosense) adviseur bij Cardib - Peter Buelens (Bull) -

Karel Van Eetvelt - bezoek aan bedrijf van JLD, Schouppe, LD, E Str, Schepens, Kirsch.' Ander voorbeeld: 'Bezoek Eurosense JLD + Schouppe - 2 uur in Wemmel.'

Verder noteerde Delcroix: 'Maes (Stroobants) - Tuur Philips: Inter-electra/Cardib (de Bethune = vz) doet verdachtmakingen ten nadele v Maes. CVP-werkgroep "informatica in de overheid" maken (P. Demeester + R. Depaepe, SP, ex-Eurosense, Landmaatschappij). Maes: Theo Kelcht., Luc Vd Brande, JLD, J. Lenssen, G. Geens, M. Smet, J. Chabert, Wivina, Weckx, W. Martens, L. Martens, Arr. kas Antw.' (zie document 26) Eurosense-bedrijfsleider Emile Maes beklagde zich bij Delcroix omdat er iemand van Cardib (Cartografisch Digitaal Informatiebestand, een dochterbedrijf van Bicardib, een gemengd bedrijf waarin Eurosense participeert) lelijke dingen over hem vertelde. Het idee werd gelanceerd om een speciale CVP-werkgroep in het leven te roepen. Maar vooral het afsluitende lijstje is intrigerend. Maes noemde elf CVP-kopstukken (Theo Kelchtermans, Luc Van den Brande, Jean-Luc Dehaene, Jan Lenssens, Gaston Geens, Miet Smet, Jos Chabert, Wivina Demeester, Hugo Weckx, Wilfried Martens, Luc Martens), gevolgd door de vermelding 'Arr. kas Antw.' Spekte Emile Maes de genoemde politici via de arrondissementele kas in Antwerpen?

Delcroix heeft altijd bij hoog en bij laag volgehouden dat Eurosense nooit giften heeft gedaan aan politieke partijen. Zijn notitieboekjes spreken hem tegen. 'Maes: E. Stroobants 1 miljoen/2 x 350 M+B/300 Cepass,' noteerde Delcroix in 1991. Hoe valt deze notitie te interpreteren? We doen een poging: Emile Maes, topman van Eurosense, zal volgens topambtenaar Eric Stroobants een miljoen frank betalen aan de CVP-partijkas. Daarvan komt tweemaal 350.000 frank terecht bij de vzw Maatschappij en Beweging en de overige 300.000 frank arriveert via het studiecentrum Cepass. Op dat moment gold de fiscale aftrekbaarheid van giften aan partijen enkel voor giften tot maximaal 350.000 frank. Een andere notitie luidt: 'GIS Vlaanderen → Stroobants bespreken - (Linssen) Vautmans/Vd Bossche - Men zou stukje willen meepikken' (zie document 27). De notitie dateert uit de aanloopperiode naar het contract voor het Geografisch Informatie Systeem (GIS), een opdracht van meer dan 2 miljard frank die zo goed als zeker naar Eurosense zou gaan, maar op het nippertje werd geannuleerd. Valère Vautmans (VLD) en Luc Van den Bossche (SP) gaven blijkbaar aan Delcroix te kennen dat ze wilden meeprofiteren van de financiële gunsten van Eurosense.

Document 26

Emile Maes, bedrijfsleider van Eurosense, doet zijn beklag bij Delcroix.

Document 27

Vautmans en Van den Bossche: 'Men zou stukje willen meepikken.'

Wat noteerde Delcroix nog meer in zijn boekjes? Dit bijvoorbeeld: '1987: Beaulieu Wielsbeke 200.000 - 1989: Verlipack 25.000' (zie document 28). Zowel Beaulieu als Verlipack behoren tot het imperium van tapijtenfabrikant Roger De Clerck. Naar alle waarschijnlijkheid slaat dit kattebelletje op betalingen aan de CVP-partijkas. Roger 'Boer' De Clerck, het boegbeeld van de Westvlaamse tapijtengigant Beaulieu, verklaarde ooit luidop dat 'in dit land alles te regelen is.' Enkele jaren geleden stapte hij binnen op het kabinet van de Vlaamse minister Norbert De Batselier (SP), met een aantrekkelijk voorstel voor de minister: als De Batselier er voor wilde zorgen dat hij de meer dan 700 miljoen ten onrechte aan Beaulieu toegekende staatssubsidies niet hoefde terug te betalen, zou De Clerck een aantal miljoenen geven voor de partijkas. Om te bewijzen dat het hem ernst was, had De Clerck drie verschillende scenario's laten uittekenen die de transactie perfect zouden indekken. Tot grote verbazing van De Clerck weigerde De Batselier: de minister liet de tapijtenycoon aan de deur zetten.

HET NETWERK VAN DE PARTIJMANAGER

De lectuur van de schriftjes maakt duidelijk dat Delcroix een breed netwerk had uitgebouwd van geprivilegieerde contactpersonen, met wie hij permanent, op informele manier, gevoelige informatie uitwisselde en achter de schermen combines opzette. Tot de steunpilaren van dit netwerk behoorde onder meer Eric Stroobants (CVP), de belangrijkste link tussen Delcroix en de Vlaamse administratie. Stroobants is secretaris-generaal van het departement coördinatie en voorzitter van het college van de Vlaamse secretarissen-generaal. De machtigste ambtenaar van de Vlaamse gemeenschap is een sleutelfiguur bij de voorbereiding van elke beslissing van de Vlaamse regering.

Ook Johnny Cornillie, de vroegere kabinetschef van Vlaams minister-president Luc Van den Brande (CVP), behoorde tot de club. Zo noteerde Delcroix bijvoorbeeld: 'Knokke: deze week MER rapport → Cornillie - Compagnie wil zeer ver gaan in compensatie - begin dec op Exec.' De Compagnie waarvan sprake is natuurlijk Compagnie Het Zoute, het bedrijf van de familie Lippens. Leopold Lippens, CVP-burgemeester van Knokke en topman van de Compagnie, had weer eens een nieuw vastgoedproject gelanceerd waarvoor hij de steun van de CVP-partijsecretaris inriep. In ruil beloofde Lippens dat hij 'zeer ver' zou gaan in de 'compensatie' voor de partijkas.

Document 28

Enkele stortingen van de Beaulieu-groep.

Thyl Gheyselinck, eind jaren tachtig crisismanager van de overheidsholding Kempense Steenkoolmijnen (KS), was een vertrouwensman van de CVP en pleegde regelmatig telefonisch overleg met Delcroix, zoals blijkt uit deze notitie: 'Thyl Gh: De Batselier - Bankcommissie probeert te verhinderen - Zwits → converteren is 'n must - Link naar ERC - Superclub engagement: 1) def. beslissing tekenfilm 1990 operationeel, 2) filmstudio - 2,5 miljard voor eind 1993 (1,5 miljard inzetten van KS).' Zoals bekend besloot Gheyselinck om 1,5 miljard overheidsgeld van KS te besteden aan achteraf waardeloos gebleken aandelen van de videoverhuurgroep Super Club van Maurits De Prins. In ruil zou De Prins een tekenfilmstudio bouwen als onderdeel van het ERC-project, een belofte waarvan niets in huis is gekomen. Delcroix heeft altijd beweerd dat er helemaal geen band bestond tussen de CVP en Super Club.

Etienne Schouppe, topman van de NMBS en gewezen kabinetsmedewerker van diverse CVP-ministers, overlegde regelmatig met Delcroix over vastgoedprojecten op NMBS-terreinen in diverse steden. Achter zijn naam noteerde Delcroix ook: 'Cuyckx: dwarsbalken.' Hilde Cuyckx is voorzitter en gedelegeerd bestuurder van Betonac, de Limburgse bouwfirmavaan de broer van Valère Vautmans. Betonac eist een schadevergoeding van 1 miljard frank van de NMBS in verband met een betwiste levering van betonnen dwarsbalken.

Gilbert De Neve was kabinetsmedewerker van staatssecretaris Jos Dupré (CVP). 'Van Wassenhove (Denys) was klassegenoot van De Neve,' noteerde Delcroix. Van Wassenhove was de topman van de tijdelijke vereniging Socea-Denys-Bonna, de aannemerscombinatie die de smeerpip heeft gebouwd.

Kamervoorzitter Ghislain Tacq, een CVP-getrouwe jurist, was het aanspreekpunt en de juridische adviseur van Delcroix bij de Raad van State. Rob Lenaers, gedelegeerd bestuurder van bouwfirmavanhout en voorzitter van de Vlaamse Confederatie Bouw (VCB), was een belangrijke informatiebron van Delcroix over aanbestedingen, grote vastgoedprojecten en problemen die de bouwsector in het algemeen aanging. Via Lenaers onderhield Delcroix ook contact met baron Paul De Meester, voorzitter van SBBM-Besix, die een bemiddelende rol speelde in het tot stand komen van de smeerpipdading.

Wijlen Renaat en diens zoon en opvolger Koen Blijweert, lobbyist en gewiekste zakenlieden, zijn al generaties lang kind aan huis

bij de CVP-top. Als partijsecretaris stond Delcroix maandelijks met Blijweert in contact. Tot de vaste vriendenclub van Blijweert behoorden verder Wilfried De Nijs (OVAM), Wilfried Terryn (directeur-generaal van de Vlaamse administratie overheidsopdrachten, gebouwen en gesubsidieerde infrastructuur) en Lucien De Vliegheer (vroeger kabinetsmedewerker van Jos Dupré, momenteel kabinetschef van Kelchtermans). De Nijs, Terryn en De Vliegheer speelden merkwaardig genoeg alle drie een rol in de dossiers rattenverdelging, milieuboxen en de keuze van kantoorgebouwen voor Vlaamse ambtenaren in de Brusselse Noordwijk. In elk van deze dossiers heeft Blijweert overheidsopdrachten in de wacht gesleept.

De verkeerde schietschijf

Op vraag van de onderzoekscommissie Georganiseerde Criminaliteit van de Senaat stelde het Comité P een adviesrapport op over de werking van het Hoog Comité van Toezicht. Het werd een dubbelzinnig en contradictorisch werkstuk. Aan de ene kant moest het Comité P erkennen dat de kritiek van Willy Vermeulen, de adjunct-administrateur van het HCT, op vele punten terecht was. Toch kwam het Comité P tot de conclusie dat er eigenlijk niets aan de hand was. Sterker: het richtte zijn pijlen niet op de echte verantwoordelijken voor de misstanden maar besliste de boodschapper van de onheils-tijding als schietschijf te gebruiken.

Half oktober 1996 had de onderzoekscommissie van de Senaat van Vermeulen een uitgebreide nota gekregen, waarin de nummer twee van het HCT zijn ongezouten mening gaf over bijna zestig onderzoeksdossiers waarin volgens hem aantoonbaar werd geknoeid. Om na te trekken of de beschuldigingen klopten, gaf de senaatscommissie op 20 november drie opdrachten: aan minister van Ambtenarenzaken André Flahaut (PS) werd een advies gevraagd over mogelijke onregelmatigheden in de door Vermeulen genoemde administratieve onderzoeken, aan het Vast Comité van Toezicht op de Politiediensten (Comité P) werd dezelfde vraag gesteld en aan minister van Justitie Stefaan De Clerck werd een advies gevraagd over de mogelijke sabotage van

de door Vermeulen geciteerde gerechtelijke dossiers. Minister Flahaut verklaarde zich onbevoegd.

Het verslag van het Comité P (althans vier van de vijf leden) was volgens sommige media 'vernietigend' voor Vermeulen. Aandachtige lectuur van het document leert evenwel dat het Comité P Vermeulen op vele, essentiële punten gelijk moest geven. Over het feit dat HCT-voorzitter Willy De Smet (CVP) op z'n eentje bepaalt welke onderzoeken wel of niet worden gevoerd, zei het Comité P: 'De bevoegdheid en het gezag van de voorzitter van het HCT mogen dan wel ter discussie staan, ze steunen alleszins op een stevige legale basis. Voorbehoud moet wel worden gemaakt voor de bepaling dat 'de enquêteurs geen ambtshalve opgestelde processen-verbaal aan de bevoegde gerechtelijke overheid toesturen zonder voorafgaand visum van de voorzitter'. Deze bepaling, door de voorzitter zelf geformuleerd in een interne onderrichting, heeft geen wettelijke basis en betekent in feite een beperking van het gezag van de gerechtelijke overheden op de ambtsuitoefening van de officieren van gerechtelijke politie.' Verderop stelt het rapport: 'Het is inderdaad een feit dat de strikte toepassing van het gezag van de voorzitter een organisationele disfunctie veroorzaakt waarbij een conflict optreedt tussen wat men zou moeten noemen: functionele leiding en operationele leiding. Het eerste berustend bij de voorzitter, het tweede bij de leidende ambtenaar. De voorzitter heeft zowat alles in het werk gesteld om zowel de functionele als de operationele leiding van de enquêtes in handen te hebben.'

Het HCT wordt budgettair gewurgd door de regering, was een andere kritiek van Vermeulen. 'In 1994 heeft de regering aan alle federale administraties een lineaire besparing opgelegd,' aldus het Comité P. 'Het gevolg was dat het HCT nog eens vijf procent moest besparen op zijn werkingskosten. Dat heeft ernstige gevolgen gehad op het functioneren van de dienst, want bij gebrek aan alternatieven werd voornamelijk bespaard op communicatie, informatie en informatica; drie aspecten die voor een dienst als het HCT van primordiaal belang zijn.' Veel van de kosten die het HCT maakt worden volgens het Comité P veroorzaakt door 'de overlast aan gerechtelijke opdrachten': 'Het is dus een paradox te moeten vaststellen dat een budget gedragen door één ministerie, voor tachtig procent voor rekening werkt van een ander ministerie.'

Vermeulen klaagde de afwezigheid aan van enige enquête-poli-

tiek: de leiding van het HCT geeft geen prioriteit aan bepaalde opdrachten, gebruikt geen objectieve selectiecriteria en verknoeit de beperkte middelen aan prutsdossiers. Commentaar van het Comité P: 'Een organisme als het HCT moet grondig en efficiënt kunnen werken. Daarvoor is een enquêtebeleid absoluut noodzakelijk. Dat beleid is thans duidelijk niet aanwezig, tenzij dat men de beslissing van de voorzitter om al dan niet een onderzoek te starten of te beëindigen, zonder daarbij te weten welke criteria hij daarbij hanteert, als een beleid zou beschouwen.'

Een belangrijke kritiek van Vermeulen was dat de dienst intern wordt aangevreten door de kanker van de politisering, met alle nefaste gevolgen vandien, ook voor de politiek gevoelige onderzoeksdoossiers. Klopt alweer, moest het Comité P toegeven: 'Ook het HCT ontsnapt niet aan de logica van een sterk gepolitiseerd corps. Verschillende statutaire aanwervingen zijn niet gebeurd op een geïndividualiseerde wijze maar via een partijpolitiek gebonden aanwerving, waarbij de machtsevenwichten worden uitgedrukt in de hiërarchie.' Maar het Comité P, zelf volledig partijpolitiek samengesteld, weigerde de gevolgen hiervan onder ogen te zien. Ondanks de vele voorbeelden van partijpolitieke sabotage van HCT-onderzoeken, zoals bijvoorbeeld de huiszoeken bij de CVP (waarbij de volkomen wettelijk in beslag genomen schriftjes van Delcroix op bevel van justitieminister Wathelet moesten worden teruggegeven) of bij de PSC (waarbij toenmalig PSC-voorzitter Deprez door zijn apparatsjiks per fax op de hoogte werd gebracht van de stand van het onderzoek) zag het Comité P geen reden om te besluiten dat ook de enquêtes aan politisering zouden onderhevig zijn.

Van de vijf concrete dossiers die het Comité P onder de loep nam, leek de behandeling van de anonieme klacht tegen minister Karel Pinxten (CVP) het belangrijkste en zwaarwichtigste. Vermeulen heeft nooit beweerd dat Pinxten te weinig BTW had betaald op de bouw van zijn villa. Zijn enige kritiek was dat het HCT niet de kans kreeg om de zaak fatsoenlijk te onderzoeken omdat de voorzitter het dossier voortijdig klasseerde zonder gevolg. De klacht bestond uit drie elementen: de mogelijke fictieve tewerkstelling van de echtgenote van Pinxten bij de groep Bleyen, eventuele onregelmatigheden met de BTW bij de bouw van de woning en de levering van goederen door een school. Wat stelde het Comité P vast? 'Het eerste is genoegzaam on-

derzocht en als ongegrond bevonden. Het tweede is onderzocht voor zover het op dat ogenblik mogelijk was, gelet op het feit dat de waarde-bepaling nog niet was uitgevoerd en de BTW-controle nog niet uitgevoerd. Het derde punt is nauwelijks onderzocht.' Volgens het Comité P was het dossier voldoende gewichtig om ernstig onderzocht te worden, maar 'dat is maar gedeeltelijk gebeurd en in feite voorbarig geklasseerd. Volgens het HCT zijn er nooit nieuwe elementen aangereikt die verder onderzoek noodzakelijk maakten, maar er is ook niet naar gezocht. De afwerking van dit dossier geeft een zeker gevoel van ontevredenheid.'

De boodschapper van het slechte nieuws werd in het advies van het Comité P 'een probleem' genoemd 'dat in de hervorming zal moeten behandeld worden, zoniet uit de weg geruimd'.

HOREN, ZIEN EN ZWIJGEN

Slordig, onvolledig, meestal naast de kwestie, vaak intellectueel oneerlijk. Zo kon het antwoord samengevat worden van de procureurs-generaal op de nota-Vermeulen. Begin januari 1996 ontving de senaats-commissie de door minister De Clerck gevraagde rapporten van de procureurs-generaal André Van Oudenhove (Brussel), Frank Schins (Gent) en Roger Van Camp (Antwerpen). De onderzoekscommissie van de Senaat had minister van Justitie Stefaan De Clerck (CVP) om opheldering gevraagd over een vijftigtal gerechtelijke dossiers waarin volgens Vermeulen aantoonbaar was geknoeid. De Clerck speelde de vraag door aan de procureurs-generaal, die er zich vanaf maakten met een jantje-van-leiden. Een vergelijking van de door Vermeulen geformuleerde aanklachten met de geleverde antwoorden leert dat de procureurs-generaal obstinaat weigerden de kritiek van Vermeulen au sérieux te nemen.

Af en toe zijn de rapporten nochtans ook verbluffend openhartig. Zo meldde Schins bijvoorbeeld over het dossier-Floralux: 'Tussenkost van politici bij enquêteurs van het HCT mag geen verwondering wekken wanneer men bedenkt dat ten gunste van de nv Floralux om tussenkost werd verzocht bij politici van alle grote politieke partijen. De broer van Christiane Vandenbussche heeft zelfs ooit overwogen om met verzoeken om steun te stoppen, omdat het dossier van Floralux "overlobbyd" werd.' Het dossier begon met een klacht tegen Christiane Vandenbussche, toenmalig CVP-schepen van Moorslede-Dadizele

en zaakvoerster van het tuinbouwcomplex Floralux. Ze zou als schepen de omstreden uitbreiding van haar eigen bedrijf geregeld hebben. 'Het onderzoek in deze zaak verliep normaal en de zaak zelf kende een normaal verloop,' stelde Schins. De schepen werd wegens belangeneming veroordeeld in eerste aanleg en vrijgesproken in beroep, waarop het openbaar ministerie cassatieberoep aantekende.

Eén van de kritieken van Vermeulen op dit dossier luidde dat de onderzoeksrechter geen gebruik wou maken van de in beslag genomen schriftjes van Leo Delcroix, waarin de Floralux-zaak uitgebreid aan bod komt. Vermeulen had onderzoeksrechter Rapsaet nochtans van dit feit op de hoogte gebracht via een proces-verbaal. Commentaar van Schins: 'Het dossier bevindt zich thans op het Hof van Cassatie, zodat de inhoud ervan niet kan worden gecontroleerd. Onder dit voorbehoud is mijn ambt van mening dat het dossier geen kopies uit Atoma-schriftjes van Delcroix bevat.' Wat moest bewezen worden: aan bijkomend of aanvullend bewijsmateriaal had het parket kennelijk dus geen behoefte.

In zijn schriftjes had Delcroix nochtans het volgende genoteerd: 'Floralux - Dadizele: verkeerschaos - firma moet weg uit dorp - hebben bouwvergunning, geen exploitatievergunning - ze willen regularisering. Tuinbouwverkoop: 80% Frans cliënteel - Nieuwbouw (zeer groot complex). Ertegen zit kleiner tuinbouwcomplex, Dadiflor. CVP van ter plekke ageert voor. Mevr van het bedrijf = schepen Vandebussche. Wie beslist: komt deze week in werkgroep. PVV heeft BPA gesteund (Bril) aanvankelijk (ook PVV dir v Brugge), Waltniel is voor. SP zit moeilijk, Derijcke wil BPA goedkeuren op voorwaarde dat BPA "De Hoogte" beperkt wordt aanvaard (burg v Moorslede Walter Ghekiere zal 'n voorstel doen). CVP is positief. Zal erdoor komen, nadien in Exec → voor verlof.' Conclusie: het minste wat je kan zeggen is dat Delcroix uitstekend geïnformeerd was over de Floralux-affaire.

GOUVERNEUR BLIJFT BUITEN SCHOT

Uit het rapport van de Brusselse procureur-generaal Van Oudenhove kon afgeleid worden dat de mediaheisa rond de nota Vermeulen er alvast voor gezorgd had dat in het justitiepaleis de kasten en laden aan versneld tempo werden leeggemaakt. Zo meldde Van Oudenhove dat het corruptiedossier rond gewezen PSC-minister Jean-Louis Thys en consoorten 'onlangs' was overgemaakt aan de voorzitter van de

Brusselse Raad, dat de obussenzaak 'kortelings' naar de kamer van inbesluidigingstelling ging en dat het rattendossier 'kortelings' door de onderzoeksrechter zou worden afgesloten.

Over het beruchte smeerpijpdossier wist Van Oudenhove enkel dit te melden: 'In dit omvangrijk dossier heeft de procureur van Brussel op 26 april 1996 nog uitgebreide bijkomende vorderingen genomen. Deze opdrachten worden momenteel nog uitgevoerd.' Over een mogelijk lek (HCT-voorzitter Willy De Smet ging tijdens het onderzoek babbelen met hoofdverdachte Leo Delcroix) repte de topmagistraat met geen woord. De bijkomende opdrachten die het parket vroeg, werden overigens uitgevoerd door Vermeulen, die evenwel geen mensen en middelen meer kreeg om zijn werk te doen. Vermeulen had zijn 'onvermogen' op 4 oktober 1996 gemeld aan het parket. Ook hierover zei Van Oudenhove geen woord. Wel signaleerde hij 'volledigheidshalve' dat er een gerechtelijk onderzoek was gestart tegen Vermeulen wegens schending van het beroepsgeheim, laster en eeroof.

Weinig verhelderend was ook het rapport van procureur-generaal Van Camp. Het onderzoek naar de bijverdienste van de vroegere Limburgse gouverneur Harry Vandermeulen (CVP), die maandelijks 68.871 frank opstreek van het door de provincie gesubsidieerde Dokter Willemsinstituut, werd door HCT-voorzitter De Smet uitdrukkelijk toevertrouwd aan een CVP-getrouwe enquêteur. Een overbodige maatregel, zo bleek, want procureur-generaal Van Camp liet zelf 'per dienstbrief' aan de procureur van Hasselt weten dat 'er geen aanwijzingen van de betrokkenheid van de heer gouverneur H. Vandermeulen bestonden'. Van Camp vermeldde wel dat er verder onderzoek nodig was naar mogelijke frauduleuze afwending door het Dr. Willemsinstituut van wetenschappelijke onderzoeksresultaten naar het bedrijf Eurogenetics.

In een ander dossier had Vermeulen geprotesteerd tegen de manipulatie van de timing van het onderzoek. Het HCT beschikte reeds in mei 1994 over aanwijzingen dat Jacques Cuppens (CVP), toenmalig eerste schepen van Hasselt, zich mogelijk had bezondigd aan belangenneming en fiscale fraude. Cuppens was ook actief als publicrelationsman van een bouwbedrijf in Hasselt. Om de schepen electorale schade te besparen, besloot HCT-commissaris Frans Delie te wachten tot na de gemeenteraadsverkiezingen van oktober 1994 alvorens een initieel proces-verbaal op te stellen. Van Camp bevestigde de fei-

ten (het parket van Hasselt kreeg het initieel PV pas op 16 december 1995), maar trok hieruit geen conclusie: 'Hoelang deze informatie reeds ter kennis was van het HCT en/of er bewust gewacht is met het opstellen van een PV tot na de gemeenteraadsverkiezingen is door de procureur niet geweten.'

Wat betreft de zaak Raoul Stuyck, de Antwerpse public-relationsman die veroordeeld werd wegens fiscale fraude met fictieve facturen, erkende Van Camp dat 'aanvankelijk het luik "politieke giften" afzonderlijk onderzocht werd door het Hoog Comité van Toezicht'. Volgens Van Camp liet onderzoeksrechter Ivo Moyersoën het onderzoek voortzetten door de gerechtelijke politie en deed hij geen beroep meer op het HCT. Het waarom van deze beslissing blijft onduidelijk. 'Uit het verder onderzoek zijn geen corruptiepraktijken aan het licht gekomen,' meldde de procureur-generaal, 'en hiervoor werd dan ook geen uitbreidende vordering genomen'. Welke onderzoeksdaeden de Antwerpse gerechtelijke politie zoal gesteld heeft om het corruptieluik van de zaak Stuyck uit te spitten, blijft echter een raadsel.

ZWARTE KASSEN

In zijn nota gaf Vermeulen een reeks voorbeelden van al dan niet geslaagde pogingen om een gerechtelijk onderzoek tegen leden van het establishment te verhinderen. HCT-voorzitter De Smet ontving bijvoorbeeld op 1 maart 1992 een gestoffeerde klacht over het bestaan van zwarte kassen van vzw's, opgericht door professoren van de Rijksuniversiteit van Gent. 'Voorzitter De Smet weigerde mij de stukken die hij ontvangen had te laten inkijken,' schreef Vermeulen. 'Hij stelde koudweg dat er teveel belangrijke personen in vermeld werden en dat het dossier daarom zijn kast niet zou verlaten en dus nooit ter griffie zou geklasseerd worden en dat hij de zaak persoonlijk zou regelen.'

Dat is ook precies wat er gebeurde. Het rapport van procureur-generaal Schins leerde dat voorzitter De Smet op 2 maart 1992 de klacht overmaakte aan het parket-generaal van Gent, 'met als commentaar dat de gemeenschapsminister van Onderwijs een algemene beleidsnota in verband met die situatie zou opstellen en duidelijke richtlijnen zou geven om de werking van verenigingen en/of vennootschappen onder controle te houden. Verder stelde de voorzitter dat hij in die omstandigheden vooralsnog geen (administratief) onderzoek had

bevolen.' Zonder enig onderzoek werd het dossier anderhalf jaar later, op 24 september 1993, geseponeerd door de procureur.

Een nog vreemder verloop kende het onderzoek naar mogelijk gesjoemel met de concessie voor het casino-kursaal van Oostende. Schins: 'De procureur te Brugge werd op 23 juni 1993 gevat door een klacht van Raf De Boever, Agalev-gemeenteraadslid te Oostende, uit hoofde van beweerde onregelmatigheden bij het verlenen van het concessiecontract voor het casino te Oostende, klacht die in wezen gericht is tegen burgemeester Julien Goekint en casino-uitbater Willy Verdonck, en die klaarblijkelijk politiek geïnspireerd is.' Jean-Marie Berkvens, de procureur van Brugge, vorderde geen gerechtelijk onderzoek omdat de schoondochter van Willy Verdonck, Pottiez, onderzoeksrechter is in Brugge. De procureur leidde zélf een opsporingsonderzoek, dat hij toevertrouwde aan het HCT. Ogenschijnlijk leverde dat niets op, want in februari 1995 seponerde Berkvens het dossier. Maar in november 1996 schreef De Boever een open brief waarin hij zich beklaagde over de sepotbeslissing en de heropening van het onderzoek vroeg. Schins kon melden 'dat de procureur thans het volledig dossier opnieuw doorneemt om na te gaan of op de sepotbeslissing dient teruggekomen en of nader onderzoek aangewezen is.'

SPOORLOOS VERDWENEN

In hun rapporten gaven de procureurs-generaal geen enkele informatie over gerechtelijke dossiers in verband met klachten tegen hun collega-magistraten. Ofwel konden die dossiers niet teruggevonden worden, ofwel werden de klachten geseponeerd. Van Camp maakte in zijn rapport melding van een klacht tegen Luc Janssens, voorzitter van de 22ste kamer van het hof van beroep. 'Uit ingewonnen inlichtingen is gebleken dat er geen enkel spoor was van belangenvermenging,' schreef Van Camp. Of er al dan niet een gerechtelijk onderzoek is geweest om zijn stelling kracht bij te zetten, liet hij in het midden. Over een klacht tegen Alice De Man, gewezen eerste voorzitter van het hof van beroep in Antwerpen, zei Van Camp enkel: 'Het gaat om een klacht van F.H. van 15 juli 1994 waaromtrent De Man ongunstig adviseerde naar aanleiding van diens kandidatuurstelling voor het notarisambt te Puurs.' Of er een gerechtelijk onderzoek werd gevoerd, is opnieuw onduidelijk.

Schins van zijn kant moest vaststellen dat van een klacht tegen het

parket van Veurne 'geen spoor kon worden teruggevonden'. Ook van een klacht tegen Lavens, ondervoorzitter van de rechtbank van eerste aanleg in Oudenaarde, 'kon noch bij mijn ambt, noch bij het parket te Oudenaarde enig spoor worden teruggevonden'. Ter herinnering: de aanklacht van Vermeulen luidde dat HCT-voorzitter De Smet strafbare feiten over magistraten nooit formeel per proces-verbaal, maar steeds via informele weg (telefonisch en per brief) aan de procureurs-generaal signaleerde. Het was dus nogal logisch dat hiervan geen spoor kon worden teruggevonden.

Nawoord

Ik ben met mijn kritiek niet in de openbaarheid gekomen om de job van Canneel in te pikken en zelf de grote baas te worden,' zo reageerde Willy Vermeulen op het aangekondigde ontslag van administrateur-generaal Alain Canneel. 'Sommige CVP'ers suggereren nu dat best de hele top van het Comité zou opstappen, inclusief mezelf. Maar ik wil op dit ogenblik echter niet weg. Ik wil blijven tot er serieuze structuren op poten zijn gezet, bemand met serieus gerecruteerde mensen, zodat de dienst opnieuw onafhankelijk en performant kan functioneren. Pas dan is er resultaat geboekt. Het gaat niet op dat de oude apparatsjiks worden vervangen door nieuwe partij- en gezagsgetrouwe personen,' vertrouwde hij *De Morgen* nog toe.

Vermeulen houdt er welomlijnde ideeën op na om de anti-corruptiedienst weer volwaardig operationeel en gezond te maken. 'Je hebt om te beginnen speurders nodig die vertrouwd zijn met de wereld en de regels van de administratie. De vele contacten en de rijke ervaring van het HCT met de administratieve biotoop zijn een groot voordeel, zeker ten opzichte van andere politiediensten als de gerechtelijke politie of de BOB.' Om de eeuwige discussie over wat nu prioriteit heeft, administratieve dan wel gerechtelijke onderzoeken, uit de wereld te helpen, stelde Vermeulen voor om de administratieve controle te laten waar hij is (bij het ministerie van Ambtenarenzaken) en de enquêteurs die vooral belast worden met gerechtelijke opdrachten onder te brengen bij het ministerie van Justitie. 'Er is in elk geval nood aan een specifieke politiedienst,' zegt hij, 'bemand met wetsgetrouwe en onafhankelijke mensen, die vertrouwd zijn met het reilen en zei-

len in de hoogste regionen van politiek en ambtenarij.' Verder moet de dienst bij voorkeur collectief geleid worden, niet door één persoon, en beschikken over een op voorhand uitgestippeld beleid, zodat duidelijk is welke misdrijven prioritair behandeld zullen worden.'

Op het Sinterklaasconclaaf van 6 december 1996 besloot de regering het Hoog Comité van Toezicht grotendeels over te hevelen naar de gerechtelijk politie. 'Na een grondig onderzoek van de diverse opties,' zo luidt de regeringsbeslissing, 'en met het oog op het behoud en de onafhankelijkheid van het HCT en op de uitbreiding van de doeltreffendheid van de bestrijding van de corruptie, heeft de regering besloten de enquêtedienst, alsook het personeel voor administratieve ondersteuning over te hevelen naar de gerechtelijke politie. Die versmelting zal ingaan op 1 januari 1998. Teneinde de opgedane ervaring te behouden, zullen de onderzoekers worden aangesteld in een bijzondere anti-corruptiebrigade. Een cel gespecialiseerd in overheidsopdrachten en subsidies zal in het ministerie van Ambtenarenzaken behouden blijven.' Op de conclusies van de senaatscommissie Georganiseerde Misdaad, die de disfuncties bij het HCT onderzocht, heeft de regering niet gewacht. Het wetsontwerp over de hervorming van het HCT lag bij het ter perse gaan van dit boek ter discussie. Volgens minister van Ambtenarenzaken André Flahaut (PS) zal hierbij rekening gehouden worden met de doorlichting van het Comité P.

Of de overheveling naar de gerechtelijke politie een goede dan wel een slechte beslissing is, hangt af van de kleine lettertjes, zegt Agalev-senator Eddy Boutmans. 'Wat bedoelt de regering precies? In de voorbije jaren heeft de huidige en de vorige regering Dehaene geregeld de indruk gewekt dat ze afwilde van het HCT als efficiënte waakhond van correct bestuur. Een eerste voorwaarde om gelijk welke hervorming aanvaardbaar te maken is dus: een duidelijk politiek engagement om het HCT niet alleen te behouden, maar te versterken en om op lange termijn zijn voortbestaan als specifieke dienst te handhaven. De dienst alleen overplaatsen naar de gerechtelijke politie is daar geen antwoord op, integendeel: de indruk wordt gewekt dat dit een geleidelijke verdwijning van het HCT kan betekenen.'

Alleen een eigen statuut, vastgelegd in een wet, kan de nodige garanties bieden, meent Boutmans. De senator heeft daarom een wetsvoorstel ingediend, waarin het HCT als autonome dienst blijft bestaan, onder leiding van een college van drie magistraten. Bout-

mans: 'Als het HCT in de gerechtelijke politie wordt ondergebracht, bijvoorbeeld als 24ste brigade, dan kan er volgend jaar ook een nieuwe beslissing komen waardoor die 24ste brigade wordt opgeheven en de enquêteurs gewoon worden ondergebracht in de algemene werking van de gerechtelijke politie. Anders gezegd: vaarwel anti-corruptiedienst.'

Register

- ABOS 9, 26-27
ABVV 124-125, 130
ABVV-Antwerpen 125, 130
ACE Inventures Management 165
ACOD 46
Action Solidaire 40
ACW 160
Agusta 10, 27, 32-33, 57, 64, 77
Akkermans Paul 132-133, 135-136,
138-139
Alen André 31
Algemeen Belgisch
Ontrattingsbedrijf (ABO) 110,
117
Alken-Kronenbourg 160
Amelinckx 110
Amelinckx François 110
AMT 130
Ancia Véronique 32-33, 77
Andersen Robert 151
Antoine Fernand 39
Antoine Philippe 39
Antwerp Shiprepair 125
Aralco 109, 111, 113-114
Arbitragehof 155
Arts Alex 136
- Baeteman Gust 151
Baetens Antoine 139
- Baldewijns Eddy 135
Baldini 33
BATC 25
Batipromo 115
Bauwens 86
BBTK 123, 125
Beaulieu 49, 165, 169
Beaupain 158
Beirlaer 155
Belga 79
Belgacom 25
Belgroma 99
Bellemans Guy 136
Berkvens Jean-Marie 180
Betonac 143, 171
Bevernage Carl 136
Bicardib 166
Biesemans Luc 43-44, 106-107
Bleyen Jean-Pierre 84, 88-89, 111,
114, 118
Bleyen J. Holding 84-85, 89, 175
Blijweert Koen 43, 88, 101, 105-110,
114-118, 128, 130, 155-156, 171-172
Blijweert Renaat 109-111, 113, 171-
172
Blomme Linda 124
Bloso 25
Boerenbond 160
Borret Jan 151

- Boutmans Eddy 16, 22, 184-185
 Bouwen Patrick 38, 118
 Bracke Godelieve 155
 Brill 177
 Brockmans Hans 103
 BRTN 25
 Bruynickx 160
 Buelens Peter 165
 Bujok Ernest 47-48
 Bull 165
 Bulthé Bruno 39-40, 43, 45-47,
 101, 130, 142, 146
 Bultijck & De Smedt 116
 Business Panel 88, 105-106, 110-111,
 117, 130
 Buys Willy 90
 Buyse 108
- Cardib (Cartografisch Digitaal
 Informatiebestand) 165-166
 Canneel Alain 17, 22-27, 30-33, 38,
 41, 43-44, 53, 57, 59-60, 63-64,
 72, 75, 77, 82-84, 89, 102-103,
 142, 183
 Cavens & Co 109, 115, 117
 Cavens Dirk 105, 108, 110, 114-116,
 128, 156
 CDP 115
 Centrale Dienst voor Sociale en
 Culturele Actie (CDSCA) 79
 Centre 2000 39
 Cepess 99, 101, 110, 114, 161, 166
 Cesco (Centrum voor econo-
 misch en socio-cultureel on-
 derzoek) 130
 Ceusters Hugo 115
 Chabert Jos 89, 166
 Charles Raymond 31, 73
 Chenot Yves 40
 Christelijke Centrale van de
 Openbare Diensten (CCOD)
 33, 36
 Citec 99
 Claes Willy 47-48, 87
- Closset Charles 151
 Coëme Guy 32
 Coenegrachts 133
 Collette Jean-Marie 39-41
 Collin¹⁵⁸
 Compagnie Générale des Eaux
 97
 Compagnie Het Zoute 169
 Compagnie Wallonne de
 Désinfection 110
 Connerotte 103
 Cools André 15, 65, 75, 77, 158
 Cools Bob 123-124
 Coremans Rik 151
 Cornet Arille 59
 Cornillie Johnny 169
 Crohain Clément 15
 Cuppens Jacques 47, 178
 Cuyckx Hilde 171
 Cywie Georges 32
- Dadiflor 177
 Daens Adolf, priester 11
 Damar Michel 15, 23, 41
 Dassault 10, 27, 32
 DB Invest 105, 116-117, 155-156
 De Bandt, Van Hecke & Lagae 136
 De Batselier Norbert 15, 135, 169,
 171
 de Bethune 166
 De Beukelaar 105, 114, 116-117
 De Bie Jan 151
 De Bilde Gilles 50
 De Boever Raf 180
 De Brabandere Jan 151
 De Clerck Roger 165, 169
 De Clerck Stefaan 10-11, 14-16, 39,
 65, 71, 173, 176
 De Clercq Fernande 73-74
 De Clercq Willy 72-75
 De Crem Jan 155
 De Crem Pieter 155-156
 Defraigne Jean 143
 De Gregorio Alfredo 115, 117

- De Gregorio & Partners 116
- Dehaene Jean-Luc 6, 10, 22-23,
30-33, 43, 49, 71, 81, 99, 102-103,
106-107, 113, 157, 165-166, 184
- Dejemeppe Benoît 45, 138
- De Keersmaecker Paul 15
- Dekens 156
- De Koninckx 99
- Delanghe Johan 15
- Delcroix Leo 39, 50, 54, 65, 88-89,
93-94, 97-99, 101-106, 109-111, 113-
115, 118, 131-133, 135-136, 138-139,
145-147, 149, 151, 155-156, 159-161,
165-166, 169, 171-172, 175, 177-178
- De Lentdecker Jacques 139, 147
- De Lentdecker Louis 147
- Delie Frans 41, 43-44, 47, 146, 178
- De Lijn - Vlaamse Vervoer-
maatschappij (VVM) 64, 116,
125, 128, 130, 156
- De Man Alice 57-60, 180
- De Man Jos 124
- Demeersseman 48
- De Meester Paul 98-99, 166, 171
- Demeester Wivina 166
- De Morgen 15, 64, 71, 86, 93-94,
105-106, 108, 115
- Demot 155
- De Neve Gilbert 171
- De Nijs Wilfried 111, 113, 172
- Denys 94, 97, 171
- De Paepe Robert 86-87, 166
- De Pauw Alain 115
- De Pauw Charly 110, 115, 130
- De Pauw Patrick 115
- De Post 25
- Deprez Gérard 39-41, 175
- Depret Jacques 71-73, 75, 77, 79-81
- De Prins Maurits 171
- Derijcke 177
- De Roover Willy 151
- De Saeger Jos 113, 132-133
- De Seranno Jos 133
- Désinfection Intégrale 110
- De Smedt Walter 59-60, 75, 122
- De Smet Willy 17-19, 22, 25, 30-31,
33, 37-39, 44-47, 49-50, 53-54, 57-
58, 84-85, 102-103, 143, 145, 174,
178-179, 181
- De Snippe 108
- De Standaard 90, 149
- De Stoop Chris 73
- De Velder Maurice 105, 110, 114,
116-117, 128, 130, 156
- De Vestel Hubert 149
- De Vits Mia 15
- De Vlaminck Eric 74
- De Vlieghe Lucien 86, 88, 172
- Devolder Martin 125
- D'Hondt Paula 110, 149
- Dhoore Luc 135-136, 139
- Dierckx Marcel 160
- Dierick Maurits 50
- Dierick Willie 38, 118
- D'Ieteren 157
- Di Rupo Elio 108
- Dokter Willems Instituut 41, 178
- Domus Flandria 135
- Dorpe Francis 72
- Dow 161
- Driessen Lucien 122-125
- Dupont Lieven 139
- Dupré Jos 110, 171-172
- Dutroux 7, 65, 71
- DVV (De Volksverzekering) 123
- Eerdekens Claude 32
- Elbers Jef 49
- Elbers Wim 49, 79
- Engerix-B149
- Erauw Etienne 51, 103
- ERC 171
- Eurogenetics 178
- Eurosense/Belfotop 89, 165-166
- Eyskens Mark 49, 135-136, 139
- Federaal Aankoopbureau 23
- Fenix 117, 143

Finance & Management

Associates 165
Finné Léon 77
Finqueur Pierre 151
Fischer Francis 33
Flahaut André 22-23, 26-27, 32, 55,
57, 59, 65, 81-82, 173-174, 184
Floralux 146, 176-177
Ford-Genk 160
Forest Jacques 125
François 77
Fremeau 94, 97-98

Gazet van Antwerpen 90
Geens Gaston 15, 110, 113, 166
Geeraerts Fons 125
Geldof 149
Gemacon 117
General Defence Corporation 38
Geo-Graphics 86
Geus Jean-Claude 151
Geybels Yvonne 125
Ghekiere Walter 177
Gheyselincq Thyl 171
Ghysels Noëlla 36
Giet Leon 31
GLMV 25, 113, 135
Gimvindus 25
Glume Michel 110
Goderis Wouter 108-109
Goekint Julien 180
GOM Antwerpen 130
GOM's 25
Goovaerts Eddy 125
Grafé Jean-Pierre 108
Grauls Jan 64
Groep Swartenbroeckx 99, 101,
161
Gutschoven Michel 44

Halbar Voyages 157
Halsberghe 149
Hanotiau Michel 151
Happart Jean-Marie 83

Heesterbeek Yvan 88-89
Hendrickx Willy 24, 38
Hermans Ludo 138
Hermanus Merry 32
Het Nieuwsblad 90
Het Volk 90
HMT 130
Hubin Joël 39
Humo 36, 43, 48-49, 64, 93, 128
Huyghebaert Jan 123
Huylebroeck John 99

ICC Industries 114
Ilegems Danny 49
Indaver 111, 113
Interbuild 128, 130
Intercommunale E-39 143
Interelectra 166
Interleasing 109

Jacobs 39
Jadot Michel 15
Janssens Luc 180
Jespers Guy 74
Jonckers Jean 138
Jonckheere Karel 125

Kelchtermans Theo 85-89, 111, 113-
114, 133, 135, 139, 165-166, 172
Kempense Steenkoolmijnen (KS)
27, 44, 47, 64, 99, 117, 143, 171
Khadafi 77
Kirsch 166
Knack 73
Koekoeksnest 108
KU Leuven 155

Lauwers Guy 125
Lavens 181
Lecluyse Chris 15-16
Lenaers Rob 98, 171
Lenaerts Lieven 24
Lenssens Jan 166
Léonet Jean-Pierre 33, 36

- Leriche 89
 Leroy Michel 151
 Leung Nang Leung 73
 Leyse E. 145
 Liesens Camille 121
 Linssen 166
 Lippens Leopold 169
 Livius 117
 Lizin Anne-Marie 73
- Maatschappij en Beweging 101,
 161, 165-166
 Maertens Paul 99, 101
 Maes Emile 165-166
 Mangleleer 156
 Martens 151
 Martens Luc 166
 Martens Wilfried 22, 31, 41, 64,
 146, 155, 166
 Masyma 125, 128
 Mc Cann-Erikson 86
 Mercantile 161
 Milieubescherming 110
 Milieu Control 110
 Mipera 116-117
 Missant Lionel 156-158
 Missant-Van Wonterghem Hilde
 43, 157-158
 Morbé Eric 94, 99
 Moureaux Philippe 15
 Moyersoen Ivo 179
- Natuurreservaten 132
 NCMV 160
 Nieuwe Revu 73
 NIM 135
 Nimegeers Jacques 151
 NMBS 15, 25-26, 143, 165, 171
- Olivier Louis 143
 OMOB 77, 123
 OVAM (Openbare Afvalstoffen-
 maatschappij) 25, 111, 113-114,
 172
- Panorama 124
 Parent Frank 113
 Pauwels Fons 133, 135, 138
 Peeters Michel 116-117
 Peeters Racing Engineering 116
 Peumans Jan 130
 Philips Tuur 166
 Picqué Charles 89
 Pieters-De Gelder 116
 Pinxten Karel 84-85, 90-91, 175
 Plascobel 111, 113-114
 Pottiez 180
 Prayon Rupel 165
 Prefatub 117
 Prévoyance Sociale (PS) 123-125,
 128
 Private Kas Bank 165
 P&V 123
- Quintelier Léonard 133, 135-136,
 138-139
- Raad van State 65, 113-114, 139, 151,
 155-156, 171
 Raes Albert 147
 Ramboer Willy 49
 Rapsaet 146, 177
 Rastop 106, 110
 Regie der Gebouwen 23, 116
 Regie der Luchtwegen (RLW) 25
 Regie voor Maritiem Transport
 (RMT) 25
 Rekenhof 87, 98-99
 Reyniers Frans 77
 Rijksuniversiteit Gent 179
 Roelandt Michel 103, 155-156
 Roppe Louis 47
 Rousseau 151
 Ruigrok Henk 73-74
- Salik NV 157
 Salik Pierre 156-158
 Sauviller Raf 49
 Sauwens Johan 128, 130

- SBBM-Besix 97-99, 171
 Schepens 166
 Schiltz Hugo 97, 123, 155
 Schins Frank 176-177, 179-180
 Schoepen Wilfried 125
 Schoeters Dirk 125
 Schoeters Marcel 124-125, 128, 130
 Scholteshof 108
 School voor Criminologie en
 Criminalistiek 26
 Schoupe Etienne 26, 165-166, 171
 Schreurs 47
 SCK (Studiecentrum voor Kerne-
 nergie) 39, 113
 Slangen Noël 87
 Slangen & Partners 85-88
 Smans Paul 38, 118
 Smet Miet 48, 94, 97-99, 101, 149,
 165-166
 Smith Kline Biologicals 149
 Socea 94, 97-98
 Socea-Denys-Bonna 94, 97, 171
 Sonecom 32
 Sørensen Patsy 73
 Staes Paul 90
 Steppé Edwig 149
 Steppe Jan 139
 Stratecom 89
 Streep 130, 156
 Stroobants Eric 15, 41, 43, 99, 166,
 169
 Stryckmans Jacques 151
 Stuyck Raoul 19, 118, 121, 125, 179
 Suetens Louis-Paul 155
 Super Club 27, 171
 Swaelen Frank 160
 Swartenbroux-Vanderhaegen
 Simonne 151

 Tacq Ghislain 138, 151, 155, 171
 Tapie Paul 151
 Terryn Wilfried 101, 109, 172
 Thibaut Serge-André 32-33, 44-45,
 75, 83, 89

 Thys Jean-Louis 10, 39, 45, 177
 Timmermans Jacques 138
 Tobback Louis 6, 22-23, 30-32
 Transnuclear 39
 Trends 103
 Troch Freddy 17, 53, 55, 58-60
 Trugsnach Olivier 108
 Tulckens Rita 151

 Uniop 32
 Unitas 101
 Universiteit Gent 45-46

 Van Aelst Roger 151
 Van Aperen Arnold 131
 Van Bavel Albert 118
 Van Bever Hugo 86
 Van Camp Roger 57, 88, 114, 145,
 147, 176, 178-180
 Vande Lanotte Johan 15-16, 155
 Vanden Avenne 165
 Vandenberghé Eric 138
 Vandenberghé Hugo 133
 Vanden Boeynants Paul 31, 73, 79,
 147
 Van den Bossche Luc 25, 89, 166
 Van den Brande Luc 89, 166, 169
 Vandenbruwaene Patrick 57, 60
 Vandenbussche Christiane 146-
 147, 176-177
 Vandeneede Paul 32, 39, 43-44,
 48-49, 85, 143
 Van der Biest Alain 15
 Van der Haegen Charles 165
 Vandermeulen Harry 41, 178
 Van De Sande Raymond 132, 135
 Vande Vyvere Marie-Jeanne 165
 Van Dooren André 147
 Van Eetvelt Jo 136, 138
 Van Eetvelt Karel 166
 Van Espen Jean-Claude 77
 Vanhaverbeke Andries 146
 Van Hecke Johan 51
 Van Hecke Michel 135

- Van Hemel 46-47
 Van Hiel Theo 149
 Van Hool 165
 Vanhout 98, 171
 Van Houtven Jan 125
 Van Noten Walter 155
 Van Oudenhove André 45, 176-178
 Van Rompuy Herman 155
 Van Santvoort Marc 46-47, 64,
 125, 128, 130
 Van Spaendonck André 131-133, 135
 Van Walle Werner 46, 145
 Van Wassenhove 171
 Van Wesemael Hugo 128, 130
 VAPS (Vriendenkring der Agen-
 ten van de Prévoyance Sociale)
 122-125
 Vast Wervingssecretariaat 23, 50
 Vautmans André 143
 Vautmans Valère 38, 89, 132-133,
 135, 142-143, 159-160, 166, 171
 Velghe Patrick 138
 Velu Jacques 11, 14
 Verbeeck Eric 130
 Verbeeck-Fraiture-Dumont 116
 Verbiest Dirk 155
 Verbond van Katholieke Werkge-
 vers (VKW) 159-160
 Verbruggen 43
 Verdonck Willy 180
 Verhegge 75
 Verjus Lambert 15
 Verlipack 169
 Vermeire Jan 151
 Vermesen Guy 38-39, 84-85, 142-
 143
 Vermeulen Armand 135
 Vermeulen Paul 151
 Vermeulen Willy 17, 32-33, 38, 43-
 44, 46, 53, 57-60, 63-69, 71, 79,
 8185, 88-90, 102-103, 142, 146-147,
 173-179, 181, 183
 Verwilghen Marc 14, 16
 Vici 108, 115, 117
 Victor Leo 15
 Vlaamse Confederatie Bouw
 (VCB) 98, 171
 Vlaanderen in Beweging 85-87
 Vlogaert Johan 49
 Vosse Guy 110
 Vreven Freddy 38, 143
 Vrijssen Jean 86
 Vrints Magriet 151
 Waltniel Louis 132, 135, 143, 177
 Wathelet Melchior 39, 50, 65, 93,
 101-102, 110, 145-147, 149, 175
 Weckx Hugo 166
 Willems Luc 50
 Willems Ludo 160
 Willems Marc 133
 Willemyns Marie-Anne 90
 Willockx Freddy 24
 Willot-Thomas M.L. 151
 Woeste Charles 10-11, 14-16
 Wolles Paul 19, 121, 123
 Zincpower Holding 84-85, 88-89,

Inhoud

Woord vooraf	5
1. OP JACHT NAAR CORRUPTIE, MAAR NIET TE FANATIEK	9
De Clerck en de erfenis van Charles Woeste	10
Velu en Woeste: één strijd	11
Bij de duivel te biechten	15
Vande Lanottes klacht	15
Hoe bescherm ik mijn collega-magistraten?	17
2. TIEN MANIEREN	
OM EEN ANTI-CORRUPTIEDIENST TE KELDEREN	21
Van koers veranderen	22
Tegenstrijdige richtlijnen geven	22
Overhevelen naar een ander ministerie	23
Budgettair wurgen	23
De dienst politiseren	24
Overladen met prutsdossiers	25
Bevoegdheden afpakken	25
Overstelpen met bureaucratische maatregelen	26
De speurders verplichten les te geven	26
De speurders verplichten les te volgen	26
Fijngemalen door Dehaene en Tobback	30
De verdwenen Augusta-documenten	32
CCOD speelt nefaste rol	35

3.	TIEN MANIEREN OM EEN ONDERZOEK TE SABOTEREN	37
	Het verbranden van tipgevers	37
	Lekken om verdachten te waarschuwen	38
	Kabinet-Wathelet als draaischijf	39
	Gérard Deprez en de partijkas	40
	Speurders van de juiste politieke kleur inschakelen	41
	Voor een half miljoen meubelen	43
	Thibaut en de Ku Klux Klan	44
	Beschermen van magistraten en politici	45
	Intimideren en discrediteren	46
	Verslagen niet opstellen of vervalsen	47
	Perslekken opsporen	49
	Beweren dat het HCT niet bevoegd is	49
	Zaken seponeren	50
	Het HCT misbruiken voor politieke afrekeningen	50
4.	DE NUTTELOOSHEID VAN HET COMITE P	53
	De voorzitter lekt	53
	Sorry, niet bevoegd	55
	Gecontroleerde controleert controleur	55
	De karaktermoord	59
5.	POLITIEKE APPARATSIJKS NEKKEN HET SYSTEEM	63
	Alle kanalen zijn verstopt	64
	De dienst is leeggebloed	66
	Raket naar de maan	68
6.	EEN KLIK VAN HOOGGEPLAATSTE PERSONEN	71
	Prostitutie spekte partijkassen	72
	‘Fernande, haal het dossier’	73
	De verdwijning van dossier 1230/76	75
	Drugs en wapens	77
7.	DE LEGE VALIEZEN VAN VERMEULEN	81
	Canneel is het beu	82
	Een bom onder het politiek milieu	83
	Theo in de slangenkuilt	85
	Bleyen was geldsluis voor de CVP	88

	Het tegenoffensief	89
	De schadeclaim van Pinxten	90
8.	DE SUPERDOOFPOT VAN LEO DELCROIX	93
	De smeerpijpdading	94
	Met de hulp van Besix	97
	‘Smet wil zich veilig stellen’	98
	Het gevecht om de boekjes	101
	De dubbelrol van voorzitter De Smet	102
9.	DE OMKOOPMETHODES VAN EEN LOBBYMAN	105
	Kameren in Scholteshof	108
	Commissiejager op rattenjacht	109
	Arbiter in de milieubox-match	111
	Nepfacturen voor overheidsgebouwen	114
	Een brievenbus genaamd Mipera	116
10.	DE VERGEETPUTTEN VAN ANTWERPEN	121
	Het consortium van verzekeraars	122
	Vakbondsman, businessman	124
	Streep door de rekening	130
11.	GEWESTPLANFRAUDE BLIJFT ONBESTRAFT	131
	Bos kappen is bos redden	132
	Akkermans als lobbyistman	133
	De kruisweg van de gewestplanfraude	135
	Acht kleine negertjes	136
	De rolex van Valère Vautmans	142
12.	KINGMAKER VAN MAGISTRATEN	145
	Albert Raes zit in de weg	147
	De Raad van State in handen van de loge	151
	De Crem vergeet zijn vrienden niet	155
	Missant en Salik	156
13.	DELCROIX, FUNDRAISER OP GROTE SCHAAL	159
	Het hemelse manna van Eurosense en Beaulieu	165
	Het netwerk van de partijmanager	169

14. DE VERKEERDE SCHIETSCHIJF	173
Horen, zien en zwijgen	176
Gouverneur blijft buiten schot	177
Zwarte kassen	179
Spoorloos verdwenen	180
Nawoord	183
Register	187

